ORTODOKSİA
AHLÂKÎ VE DİNÎ RESALE
İMTİYAZ SAHİBİ: HRİSTOPOLİS MİTROPOLİTİ
MELETİOS LUKAKİS

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΤΕΥΧΟΣ
ΕΠΙ ΤΗι ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ
ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗι
ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Tahta Minare Vodina Sokağı No. 42

ΕΤΟΣ ΙΘ΄ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944 ΤΕΥΧΟΣ 10 Β΄

Η ΑΥΤΟΥ ΘΕΙΟΤΑΤΗ ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΣ
Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο Α.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΝ ΕΠΙ ΤΟΥΤΩι ΣΥΝΕΔΡΙΑι ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ (17 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1944) ΕΧΑΙΡΕΤΙΣΘΗ ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΤΗΣ ΕΠ' ΑΙΣΙΟΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΩΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗι ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

ΑΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΑΝΕΠΕΜΦΘΗ ΤΩι ΠΑΝΑΓΑΘΩι ΘΕΩι, ΠΥΡΓΩΣΑΝΤΙ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΑΥΤΟΥ ΔΙΑ ΤΟΙΟΥΤΟΥ ΣΕΜΝΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΗΣΑΝΤΙ ΟΥΤΩ ΠΛΟΥΣΙΩΣ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΑΝ ΑΥΤΟΥ.

Ο ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ΕΝΕΚΡΙΘΗ ΙΝΑ ΓΕΝΗΤΑΙ ΕΝ ΕΥΘΕΤΩι ΧΡΟΝΩι.

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗ ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΕΙΣ ΕΚΑΤΟΝ, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ τὸν μῆνα, συναριθμοῦνται οἱ ἐνιαυτοί, ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ'., ὁ ἀπὸ Δέρκων, συμπληρῶν τὴν μέριμναν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας περὶ ἀρτιωτέρας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἵδρυεν ἐπὶ τοῦ λόφου Ἐκείνου «τῆς Νέας Σιὼν» τὸ ἱερὸν τῆς Θεολογίας Τέμενος.

Ἡ ἵδρυσις τοῦ ἀνωτάτου τούτου παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, ὡς Σχολῆς τῶν δοκίμων τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ ὁμολογουμένως σταθμὸν ἀξιοσημείωτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τὸν παρόντα καὶ παρελθόντα αἰῶνα. Εἰς ἑκατοντάδας ὅλας συναριθμοῦνται οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς, οἱ ἀπὸ διαφόρων θέσεων καὶ ὑπουργημάτων διακονήσαντες καὶ διακονοῦντες τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ Ἱεραρχία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἥ τε ἐνταῦθα καὶ ἡ ἐν τῇ ἐγγὺς καὶ ἄπω ἀλλοδαπῇ ποιμαίνουσα τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ προεγυμνάσθη εἰς τὸν καλὸν ἀγῶνα.

Καὶ σήμερον, ἐν τῇ ἐπισκοπήσει τῆς ἑκατονταετοῦς σταδιοδρομίας, χαίρει μὲν ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῇ Σχολῇ «καρποὺς ἤδη ἐξ αὐτῆς δρεψαμένη οὐκ ἀγενεῖς», δικαίως δὲ σεμνύνεται ἡ Σχολή, ὅτι ἀντίσταθμον τῆς στοργικῆς μερίμνης καὶ προστασίας προσήνεγκε τῇ ποτνίᾳ Μητρὶ τὸ ἀνταπόδομα.

«Ἡ Ὀρθοδοξία» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, μετ' εὐλόγου ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦσα καὶ εὐκαίρως ἀναγράφουσα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, συμμετέχει τῆς γενικῆς χαρᾶς ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ ταύτῃ ἑκατονταετηρίδι καὶ εὔχεται τῇ Γεραρᾷ Σχολῇ, ὅπως, τῇ χάριτι τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ τῇ φιλομούσῳ καὶ φιλοπροόδῳ προστασίᾳ τῆς σεβαστῆς ἡμῶν Δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως, συνεχίζῃ ἀπροσκόπτως τὸ ἔργον αὐτῆς, προαγομένη πάντοτε ἐπὶ τὰ βελτίω, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος.

Εἰς ἔνδειξιν δὲ τιμῆς πρὸς τὴν κοινὴν Τροφόν, ἡ «Ὀρθοδοξία» ἀφιεροῖ τὸ παρὸν τεῦχος εἰς δημοσίευσιν ἄρθρων καὶ διατριβῶν ἀναμνηστικῶν τοῦ εὐτυχοῦς τούτου γεγονότος.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗι ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΧΡΥΣΗ ΚΟΡΩΝΙΣ

Ὡς ποιμενάρχης τῶν ἐπικαίρων ἐπαρχιῶν Βιδύνης, Δράμας, Δέρκων, παρέστησεν ἑαυτὸν «ὑπερέχοντα τῶν λοιπῶν καὶ ὑπερτεροῦντα καὶ ζῆλον ἔνθεον ἐν ἑαυτῷ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἐντρέφοντα». Καὶ διὰ τοῦτο, σήμερον, «ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωμβ´, κατὰ μῆνα Ἰούνιον, ἐπινεμήσεως ιε´», προκειμένης ἐκλογῆς πρὸς πλήρωσιν «τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου», πρὸς Αὐτὸν στρέφεται ὁμόθυμος ἡ πρόκρισις κλήρου καὶ λαοῦ.

Ἡ ὑπερέχουσα ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἀδελφὰς θέσις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὡς προστάτιδος τοῦ οἰκείου Γένους καὶ «Κέντρου ζωογονοῦντος τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν Ὀρθοδοξίαν», ὁ Πατριαρχικὸς Οἶκος, ὁ καθηγιασμένος μὲ τόσας ἱστορικὰς ἀναμνήσεις, τὸ ὄνομά του, ὄνομα ἑνὸς Ἁγίου Προκατόχου του, τοῦ Ὁμολογητοῦ Γερμανοῦ τοῦ Α´, τὰ πάντα ἐν γένει, ὑποβάλλουν εἰς τὸν Πατριάρχην τὴν στερρὰν ἀπόφασιν νὰ δικαιώσῃ τὴν κοινὴν προτίμησιν, ἀναδεικνύμενος ἄξιος τῶν περιστάσεων.

Ἡ Πατριαρχεία του συμπίπτει πρὸς μίαν μεταβατικὴν περίοδον τῆς Ἐκκλησίας. Πολλὰ δὲ εἶνε τὰ χρήζοντα ἀνακαθάρσεως, διορθώσεως, συμπληρώσεως. Ὁ δέκατος ἔνατος αἰών, ἀνατείλας ἐν τῷ μέσῳ μιᾶς καθολικῆς ἀναζυμώσεως καὶ ἀναδημιουργίας, τείνει νὰ ὑπερβάλῃ τοὺς προκατόχους ὡς πρὸς τὴν διείσδυσιν τῆς ἐπιστήμης εἰς τὰς παντοίας ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς. Ἤδη δὲ χωρῶν εἰς τὴν πέμπτην δεκαετηρίδα του, ἐμφανίζει νέας ὁσημέραι προόδους ἐπιστημονικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀναστατώσεις καὶ ραγδαίας ἐξελίξεις περὶ τὸν πολιτισμόν.

Ἀλλ᾽ εἶνε ὁ κλῆρος τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως καὶ ἐνεργείας τὸ ρέπειν «ἄλλοτ᾽ ἐπ᾽ ἐσθλά, ἄλλοτ᾽ ἐπὶ φαῦλα». Ὡς συνακόλουθοι τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιδόσεων εἰσκωμάζουν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἰδέαι καὶ συστήματα βίου ἐπικινδύνως καινοτόμα. Εἰς τὰς ὑπούλους ἐνεργείας τοῦ δυτικοῦ Προσηλυτισμοῦ, εἰς τὰ δόγματα τοῦ Ὑλισμοῦ καὶ τῆς Ἀπιστίας, προστίθεται καὶ ἕτερος κίνδυνος, ὁ ἀπὸ τῶν λεγομένων Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Αὗται, ἀξιοῦσαι νὰ ὑφαρπάσωσιν ἀπὸ τῆς ἰδεαλιστικῆς καὶ πνευματιστικῆς φιλοσοφίας τὴν ἁρμοδιότητα ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς, ἀπειλοῦσιν αὐτὰς τὰς βάσεις τῆς ὑγιοῦς σκέψεως. Ἔπειτα δέ, ἡ ἐν τῇ ξένῃ θεολογίᾳ, ὑπὸ τὴν ροπὴν τοῦ Ὀρθολογισμοῦ, καλλιεργουμένη ἀρνητικὴ Κριτική, εὑρίσκουσα καὶ παρ᾽ ἡμῖν ἀπήχησιν, τείνει νὰ εἰσαγάγῃ θεωρίας τοῦ πατρίου δόγματος ἀνατρεπτικάς, οἷος καὶ ὁ Καΐρειος Θεοσεβισμός, ὁ πολλὰς ἀστηρίκτους συνειδήσεις εἰσέτι ταράσσων. Ἀλλὰ καὶ αἱ νεώτεραι πολιτικαὶ ἀντιλήψεις, κακῶς ἐνταῦθα ἑρμηνευόμεναι καὶ κηρυττόμεναι, διεγείρουσιν ἐν αὐτοῖς τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας ἀξιώσεις φυλετικάς, προσβαλλούσας ἀνεπιγνώστως ἢ ἐν ἐπιγνώσει τὰς κανο-

νικὰς βάσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος καὶ τὸ ἱστορικὸν καὶ ἠθικὸν κῦρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἐν τῷ πλαισίῳ τούτῳ τῶν ἱστορικῶν ἐξελίξεων δρῶσα ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἀνασυντάξῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὰς δυνάμεις της, διὰ τὴν πληρεστέραν ἄσκησιν τῆς θείας ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς της. Αἱ νέαι ἐποχαὶ ἐπιβάλλουσι καὶ νέα καθήκοντα καὶ κατάλληλον πρὸς τὸ περιβάλλον προσαρμογὴν τοῦ ζῶντος ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας.

Μὲ τοιούτους στοχασμοὺς προοιμιάζει ὁ φιλοπρόοδος Πατριάρχης τὸ ἀνακαινιστικὸν πρόγραμμά του ἐνώπιον τῆς βουλῆς τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν λογάδων τοῦ λαοῦ. Καὶ εἰσηγεῖται, ἐν συνεχείᾳ, ὅσα πρόσφορα καὶ χρήσιμα εἰς τόνωσιν τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ὀρθοδόξων, διὰ τῆς εὐρυτέρας διαδόσεως τῆς γνώσεως, εἰς τὴν ὁμοιόμορφον καὶ συγχρονιστικὴν «ἐκπαίδευσιν τῆς ὀρθοδόξου νεολαίας, δι᾽ ἀποκαταστάσεως εὐσεβοφρόνων καὶ χρηστοήθων διδασκάλων», εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς μοναχικῆς πολιτείας, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου της. Ἓν μόνον δὲν θὰ εἴπῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅσον καὶ ἂν τοῦτο εἶνε ἡ διηνεκὴς ἀνησυχία τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς σταδιοδρομίας του, τὸ γλυκύτερον ὄνειρον τῆς πατριαρχείας του. Θὰ τὸ διαφυλάξῃ ὡς ἱερὸν ἀπόρρητον εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, μέχρις ὅτου μελετήσῃ καλῶς πρόσωπα καὶ πράγματα.

* * *

Σεπτέβριος, 1842. Μὲ μόνον συνοδίτην τὸν ἀγαπητὸν ἀδελφὸν καὶ ἔμπιστον φίλον, τὸν Νικομηδείας Διονύσιον, ὑπόπτερος ἀναβαίνει ὁ ζηλωτὴς Πατριάρχης τὸν ἱμερόεντα λόφον τῆς μυροβόλου Χάλκης, ὅπου εἶνε ἱδρυμένον «τὸ ἱερὸν καταγώγιον τῆς Παναγίας Τριάδος». Εἰσέρχεται εἰς τὸν Ναὸν καὶ καταθέτει, κατὰ τὴν τάξιν, τὰ δῶρα τῆς εὐλαβείας του, κηρὸν καὶ θυμίαμα, «καὶ ἐπικαλεῖται ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ μετὰ δακρύων τὴν Παναγίαν Τριάδα, ἵνα εὐοδώσῃ τὴν πρόθεσιν» του.

Ἀλλ᾽ ὁπόση εἶνε ἡ λύπη του ἐκ τῆς «αὐτοψεὶ θέας τῆς ἀθλίας καταστάσεως τοῦ μοναστηρίου»! Ὁ Ναὸς βλαβεὶς ὑπὸ σεισμοῦ φαίνεται ἑτοιμόρροπος. Τῆς δὲ περὶ αὐτὸν «οἰκοδομῆς πυρικαύστου γενομένης τῷ 1821, ἐλάχιστον μέρος διασώζεται πρὸς κατοίκησιν τῶν μοναχῶν, καὶ τοῦτο σεσαθρωμένον». Τοιαύτη λοιπὸν ἐπεφυλάσσετο τύχη εἰς τὸ σεβάσμιον κτίσμα τοῦ ἱερωτάτου Φωτίου τὸ ὁποῖον φιλοκάλως ἀνεκαίνισε πρὸ τριῶν αἰώνων ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Μητροφάνης, προσιδρύσας μάλιστα καὶ ἀξιόλογον Βιβλιοθήκην; Καὶ θὰ παρέμενεν ἀκόμη εἰς τὴν ἀθλίαν ἐκείνην κατάστασιν τὸ μοναστήριον τοῦτο, τὸ ὑπὸ τῶν εὐλαβῶν προσκυνητῶν ἐναμίλλως προ-

σωνυμούμενον ὡς τὸ «τῶν κυκλόθεν νήσων ὑπολάμπον τῇ θέσει τοῦ τόπου, Σιών, Νέα Σιών, Ἔσοπτρον, Κάτοπτρον, Περίβλεπτος, Μονὴ τῶν δεσποτῶν, στούδιον σοφίας καὶ μαθημάτων, οὐ μόνον μοναζόντων, ἀλλὰ καὶ βασιλέων καὶ ἀρχόντων»;

Οἱ μοναχοί, λαβόντες τὴν ἐπὶ τούτῳ ἄδειαν, ἀποσύρονται ἤδη εἰς τὰ κελλία των. Καὶ ὁ Πατριάρχης ἀναπαύεται τώρα ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς πευκοφύτου πλατείας τῆς Μονῆς, μὲ συνομιλητὴν τὸν ἅγιον Νικομηδείας. Τὸ ψυχοτερπὲς ἐκεῖνο τοπεῖον, ὅπου τὰ πάντα ἐξιδανικεύονται εἰς ἐξαίσιον πίνακα θείας δημιουργίας, διεγείρει εἰς τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ Πατριάρχου τὰ πλέον εὐφρόσυνα καὶ αἰσιόδοξα συναισθήματα. Καὶ εἰς τὴν τερψίθυμον ἐκείνην συνομιλίαν, ἐκμυστηρεύεται τὸν ἀπόρρητον σκοπόν, ὁ ὁποῖος τὸν ὡδήγησε σήμερον ἕως ἐδῶ:

Δὲν ἐπιτρέπεται πλέον εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν νὰ συνεχίζῃ τὸ γνωστὸν σύστημα τῆς μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Ὁ ἱερὸς κλῆρος «χρήζει βασίμου ἐκπαιδεύσεως» ἐν εἰδικῇ σχολῇ. Ποῦ δὲ ἀλλαχοῦ θὰ ἠδύνατο ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐνιδρύσῃ τὸ πνευματικὸν φυτώριόν της, ἂν μὴ εἰς τὸ λοφοπέδιον τοῦτο, τὸ ἀσφαλὲς μὲν ἀπὸ τῆς κοσμικῆς τύρβης, ὑποβλητικώτατον δὲ εἰς μελέτας καὶ ἐξάρσεις πνευματικάς; Ποῦ ἀλλαχοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκθρέψῃ τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντός της, ἂν μὴ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, τὸν ὁποῖον ἀνεγνώρισεν ἡ Παράδοσις ὡς «στούδιον σοφίας καὶ μαθημάτων» καὶ καθηγίασε μὲ τὸ περίσεμνον ὄνομα τοῦ ἀοιδίμου ἐν Πατριάρχαις Φωτίου, τοῦ σοφωτάτου μὲν περὶ τὴν ἔσω καὶ θύραθεν ἐπιστήμην, προμάχου δὲ καὶ διοργανωτοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας; Θὰ ἀνοικοδομήσῃ μὲν τὴν Μονὴν καὶ θὰ τὴν περιβάλῃ ἐκ νέου μὲ τὰς προνομίας τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ θὰ ἀλλάξῃ τὸν προορισμόν της. Θὰ τὴν ἀνεγείρῃ «εὐρύχωρον καὶ περικαλλῆ, ἐπὶ θεοφιλεῖ σκοπῷ τοῦ ἀναδειχθῆναι ἐν καιρῷ Σχολὴν Θεολογικήν».

* * *

Ἰούλιος, 1843. Ὁ Πατριάρχης «καταβαλὼν οἴκοθεν εἴκοσι πέντε χιλιάδας γροσίων, συμπαραλαβὼν δὲ προθύμους συνδρομητὰς τὸν πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κωνστάντιον τὸν Α'., τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιον καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς ἁγίους ἀρχιερεῖς καὶ τὰ ἁπανταχοῦ σταυροπηγιακὰ καὶ ἐνοριακὰ μοναστήρια, ἐπραγματοποιήσατο τὰ τῆς ἀνοικοδομῆς καὶ ἀνεκαλέσατο τὸ ἱερὸν σκήνωμα εἰς τὴν ἀρχαίαν μοναστηριακὴν μορφήν».

Ἀλλὰ πόσον ἐπίπονον ὑπῆρξε τὸ ἔργον! Ἡ ὀλιγοπιστία τῶν φωνασκούντων «διατί νὰ γίνωνται εἰς ἓν βουνὸν τόσα ἔξοδα», ἡ γλισχρότης τῶν ὑπολογιζόντων καὶ τὰ πνευματικώτερα ἔργα μὲ τὸν οἰκονομικὸν πῆχυν, ἡ

σκολιοβουλία τῶν ἄλλα μὲν λεγόντων, ἄλλα δὲ ἐνεργούντων, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ ἀντίδρασις τῶν ἔξωθεν, ἡ πολλάκις μέχρι κατεδαφίσεως φθάσασα, ἦσαν ὡς τόσα σοβαρὰ προσκόμματα, τὰ ὁποῖα ὑπερενίκησε μόνον ἀπὸ τοῦ «θεοφιλοῦς σκοποῦ» ἐμπνεόμενος καὶ ἐνδυναμούμενος. Ὁ αὐτὸς θεοφιλὴς σκοπὸς ἐμπνέει καὶ σήμερον τὸν Πατριάρχην, ὅτε ἀποκαλύπτει πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τοὺς λόγους, δι' οὓς θέλει συστήσῃ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Σχολὴν Θεολογικήν:

Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἀκολουθοῦσα τὰ μακαριστὰ ὑποδείγματα τῶν θεοφόρων Πατέρων καὶ διδασκάλων καὶ οἱονεὶ «ὄφλημα εὐσεβείας» εὐλαβῶς ἀποτίνουσα τῷ Πατρὶ τῶν φώτων, δὲν ἔπαυσεν ἕως τώρα τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδεύσεως τῶν ὑπ' αὐτὴν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων. Ὄχι δὲ μόνον αὐτὴ συνέστησε πανταχοῦ «σχολεῖα παιδαγωγικά, φιλολογικά τε καὶ ἐπιστημονικά», ἀλλὰ καὶ τοὺς κατ' ἐπαρχίας ἀρχιερεῖς παρῄνει πάντοτε εἰς τοῦτο καὶ προέτρεπε, παρέχουσα εἰς αὐτοὺς «πᾶσαν κατὰ τὸ δυνατὸν συνδρομήν, ἐπικουρίαν καὶ ὑπεράσπισιν».

Περὶ ἓν μόνον ὑστέρησεν, ὡς ἐκ τῶν συνεχουσῶν αὐτὴν περιστάσεων, τὴν εἰδικὴν δηλονότι μόρφωσιν τοῦ ἱ. κλήρου. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι παρ' ἡμῖν ἐν γένει ἡ παίδευσις φέρει χαρακτῆρα ἐκκλησιαστικόν, διὸ καὶ «εὐσεβὴς παίδευσις» καλεῖται, δὲν ἐλλείπουσι δὲ ἐνιαχοῦ καὶ «διδασκαλεῖα κατηχητικά, ἱερατικά τε καὶ θεολογικά», οἷα ἡ Ἀθωνιάς, ἡ Πατμιὰς καὶ εἴ τις ἄλλη παρομοία Σχολή. Ἀλλὰ τὰ μὲν κοινὰ σχολεῖα ὡς εἶναι φυσικόν, ἐξελίσσονται ἤδη εἰς γυμνάσια κλασικῆς μορφῆς, τὰ δὲ εἰδικῶς διὰ τὸν κλῆρον, λειτουργοῦντα, ἀπό γε προγράμματος, κρίνονται ἀνεπαρκῆ. Καὶ ἱδρύθη μὲν πρό τινων ἐτῶν Θεολογικὴ Σχολή, ἀλλὰ καὶ αὕτη, καὶ στενὸν εἶχε τὸν προορισμόν, καὶ «διὰ τὸ ἀκατάλληλον τοῦ μέρους καὶ τῶν πόρων τὸ ἀφαυρόν, μικρὸν ἀκμάσασα κατεπαύσατο». Οὔτε δὲ καὶ ἡ ἐν Ξηροκρήνῃ ἐγκατασταθεῖσα «Πατριαρχικὴ τοῦ Γένους Ἑλληνικὴ Σχολὴ» δύναται νὰ μορφώσῃ θεολογικῶς τοὺς μέλλοντας νὰ ἀποτελέσωσι τὸν ἱερατικὸν τῆς Ἐκκλησίας διάκοσμον.

«Ἡμεῖς, συνεχίζει ὁ φιλόμουσος Πατριάρχης, πρὸ πολλοῦ, καὶ ἐξ ὅτου εὑρισκόμεθα εἰς ὑπουργήματα ἐκκλησιαστικά, ἐθεωροῦμεν μὲ ἐνδόμυχον λύπην τὴν ἀπαιδευσίαν τοῦ κλήρου καὶ τὴν γύμνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ πεπαιδευμένους καὶ ἐναρέτους ἱερωμένους, τῆς ὁποίας ὡς ἀποτέλεσμα ἐβλέπομεν τὴν ὁσημέραι αὐξάνουσαν πρὸς τὸ ἱερατεῖον ψυχρότητα καὶ ἀνευλάβειαν τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν τόλμην πολλῶν κατὰ τῆς θρησκείας ἡμῶν πολεμίων· ἡ συναίσθησις τῆς δεινῆς καὶ μεγάλης ταύτης ἐλλείψεως, καὶ πρὶν πατριαρχεύσωμεν, μᾶς προέτρεπε νὰ ἐπαρκῶμεν εἰς πολλοὺς ἐνδεεῖς μαθητεύοντας δι' ἐξόδων ἡμῶν εἰς τὰ σχολεῖα».

Ἀλλ' οὔτε αἱ τοιαῦται μερικαὶ ὑποτροφίαι, οὔτε τῶν σπουδαζόντων ὁ ζῆλος δύνανται νὰ θεραπεύσωσι «τὴν δεινὴν καὶ μεγάλην ταύτην ἔλλειψιν», ἐὰν μὴ συστηματοποιήσῃ ἡ Ἐκκλησία τὴν μέριμνάν της, διὰ τῆς ἱδρύσεως εἰδικῆς διὰ τὸν κλῆρον Σχολῆς. «Διὰ τοῦτο, ἤδη ἐξ ὅτου προήχθημεν εἰς τῆς Πατριαρχείας τὴν περιωπὴν μέγα ἁμάρτημα ἐστοχαζόμεθα τὸ νὰ μὴ συντελέσωμεν, ὅσον δυνάμεθα, ὑπὲρ τῆς βασίμου ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἱ. κλήρου. Ἑνὶ λόγῳ, ἐθέμεθα κατὰ νοῦν νὰ ἀνοικοδομήσωμεν τὸ κατὰ τὴν νῆσον Χάλκην καταγώγιον τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ νὰ ἀναδείξωμεν τὸ μοναστήριον τοῦτο Θεολογικὴν Σχολήν». Ἡ ἀνάγκη μιᾶς τοιαύτης Σχολῆς, ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένη, κατέστη πλέον κοινὴ συνείδησις. Ἡ δὲ σύστασίς της θὰ εἶνε ὁ κάλλιστος τῆς Ἐκκλησίας κόσμος, ***οἱονεὶ χρυσῆ κορωνὶς ἐπιστέφουσα τοὺς πνευματικοὺς τῆς Ἐκκλησίας πόνους ὑπὲρ τῶν ἁπανταχοῦ πιστῶν.*** Διότι, κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον εἰπεῖν, «αἰσχρόν, ἀδελφοί, καὶ παντάπασιν ἄτοπον τὸν μὲν κυβερνήτην μὴ γίνεσθαι, εἰμὴ τῆς κυβερνητικῆς ἐπιστήμων εἴη· τὸν δὲ ἐπὶ τῶν οἰάκων τῆς Ἐκκλησίας καθήμενον ἀγνοεῖν ὅπως ἂν τὰς τῶν συμπλεόντων ψυχὰς εἰς τὸν λιμένα τοῦ Θεοῦ καθορμήσειε. Πόσα γὰρ γέγονε δι' ἀπειρίαν τῶν καθηγουμένων αὔτανδρα τῶν Ἐκκλησιῶν ναυάγια!».

Πῶς εἶνε δυνατόν, δι' ἄλλας μὲν δημοσίας θέσεις καὶ ὑπουργήματα, νὰ ἀπαιτῆται εἰδικὴ μόρφωσις, νὰ παραμελῆται δέ, εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, τὸ ἱερώτατον ὑπούργημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ποιμένος ἤ, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἰπεῖν, ἡ «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, ἡ ἄνθρωπον ἄγουσα τὸ πολυτροπώτατον καὶ τὸ ποικιλώτατον τῶν ζώων»; Οἱ δοξάσαντες τὴν Ἐκκλησίαν οὔτε αὐτοδίδακτοι ἦσαν, οὔτε ἐφοίτησαν εἰς κοινὰ σχολεῖα, ἀλλὰ προπαιδευθέντες ἐν ταῖς φιλοσοφικαῖς, ἐμορφώθησαν ἔπειτα ἐν ταῖς περιωνύμοις Κατηχητικαῖς καὶ Θεολογικαῖς Σχολαῖς τῆς ἐποχῆς των, διὰ νὰ δειχθῶσιν ὅσον οἷόν τε χρήσιμοι εἰς τὸ ἁγιαστικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν γένει δέ, ἡ συντήρησις «καταστημάτων θεολογικῆς διδασκαλίας καὶ θεολόγων διδασκάλων» ἀείποτε ἐκρίθη ὡς ἡ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς ὑπάρξεως ὑγιοῦς θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου, «λατρείας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ». Ἡ ἱερὰ Θεολογία διερευνῶσα τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Ἀπόλυτον, ἐξετάζουσα τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ γνησίᾳ αὐτῆς μορφῇ, καθαρὰν ἀπὸ πάσης πλάνης καὶ προλήψεως καὶ δεισιδαιμονίας, ἀναδείκνυται, ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἄριστος παράγων ὑγιοῦς χριστιανικῆς μορφώσεως.

Διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶνε οὔτε ἁπλοῦς θεσμὸς λατρείας ἐξωτερικῆς ἢ σωματεῖον ἱεροτελεστιῶν, οὔτε κύκλος εἰς ἑαυτὸν συγκεκλεισμένος καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ κόσμου ὑφιστάμενος. Εἶνε ἡ ζύμη ἡ ζυμοῦσα τὸ κοσμι-

κὸν φύραμα καὶ διαπλάττουσα εἰς βασιλείαν πνευματικήν. Εἶνε τὸ θεοσύστατον ἐργαστήριον ἁγιασμοῦ, τὸ ἐπεξεργαζόμενον ἐν αὐτῷ τῷ βάθει τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως τοὺς περὶ τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον νόμους τῆς Πολιτείας, καὶ ἐξαγιάζον τὴν ἐξωτερικὴν νομιμοφροσύνην εἰς ἐνσυνείδητον ἀρετήν, καὶ συνάπτον τὰ ἀνομοιογενῆ πλήθη εἰς σύνδεσμον ἀγάπης, δικαιοσύνης, εἰρήνης καὶ ἐλευθερίας πνευματικῆς. Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἐξωραΐζεται μὲν καὶ ἐξευγενίζεται διὰ τῶν μαθημάτων τῆς Ἱστορίας καὶ τῶν ἀνυψώσεων τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν ἰδανικεύσεων τῆς Τέχνης, ἀλλ' ἐν τῷ ἀληθεῖ τῆς Ἐκκλησίας πνεύματι εὑρίσκει τὸ κέντρον, τὸ νόημα, τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐπιδόσεών της.

Ἐὰν λοιπὸν τοιαύτη ὁμολογῆται ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ, εἶναι προφανές, ὅτι ταύτην δέον νὰ ἐκπροσωπῶσι λειτουργοὶ συγκεντροῦντες, πλὴν τῶν ἀπαραιτήτων προσόντων πίστεως καὶ ἤθους, καὶ ἀρτιότητα ἐπιστημονικήν, δυνάμενοι εὐπροσώπως νὰ βαστάζωσι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἐνώπιον τῶν δῆθεν ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης ἀντιλεγόντων, καθόλου δὲ νὰ ἐπιδρῶσιν ὄχι μόνον εἰς τὰς μάζας τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας τάξεις τῆς κοινωνίας.

Καὶ μὲ θέρμην ἱεροφάντου καὶ μὲ ἔξαρσιν ἐμπνευσμένου ὁραματιστοῦ, προδιαγράφει ὁ Πατριάρχης τὴν πολλαπλῆν σημασίαν καὶ τὰς μελλοντικὰς ὑπηρεσίας τῆς ἐξ ὁμοθύμου συνοδικῆς ἀποφάσεως ἱδρυομένης «Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας»:

Ἡ Σχολὴ λειτουργοῦσα ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἐποπτείαν τῆς Ἐκκλησίας, θὰ εἶναι τὸ πνευματικὸν τοῦ ἱερατείου φυτώριον. Οἱ ἱεροσπουδασταί, λαμβανόμενοι, κατ' ἐπιλογήν, ὄχι μόνον ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων Ἐκκλησιῶν, θὰ λογίζωνται «ἀδελφοὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος», τὸ δὲ κοινοβιακὸν τῆς Σχολῆς σύστημα, ὑπενθυμίζον τὰ παρ' Εὐσεβίῳ μνημονευόμενα ὁμοδίαιτα καὶ ὁμόσπουδα ἱερὰ Σχολαστήρια, θὰ παρέχῃ μὲν εἰς τὴν Σχολὴν τὴν δυνατότητα τῆς διαγνώσεως τοῦ καθόλου χαρακτῆρος τῶν τροφίμων της, θὰ εἶναι δὲ καὶ στάδιον εὐγενοῦς ἁμίλλης περὶ τὴν μάθησιν καὶ σύνδεσμος ἀμοιβαίας γνωριμίας καὶ κατανοήσεως, ἥτις φαίνεται τὰ μάλιστα ἀναγκαία διὰ τὴν μελλοντικὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνεργασίαν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἰδεώδους. Ζῶντες οἱ μαθηταὶ ἐν πολιτεύματι μοναστικῷ καὶ ἐν αὐστηρᾷ τηρήσει τῶν ὀρθοδόξων θεσμίων καὶ παραδόσεων, ἀπερισπάστως μὲν θὰ ἀκροῶνται τῶν ἱερῶν τῆς Θεολογίας μαθημάτων, ἐν πνεύματι ἐπιστημονικῷ, θὰ ἐθίζωνται δὲ εἰς ἦθος καὶ φρόνημα ἐκκλησιαστικόν.

Ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης θὰ ἀποστέλλωνται οἱ «διδάσκαλοι τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς θεολογίας» εἰς τὴν ἐσωτερικὴν Ἱεραποστολήν, εἴτε ὡς ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ καὶ ποιμένες, εἴτε ὡς κήρυκες τοῦ θείου λόγου

καὶ λειτουργοὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως, πεφωτισμένοι καθοδηγηταὶ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ ἐμπνευσταὶ τῆς Κοινοτικῆς ζωῆς.

Καὶ ἔτι πλέον. Ἡ Σχολὴ συγκεκροτημένη εἰς σύλλογον θεολόγων καθηγητῶν, εὐμοιροῦσα δέ, ἐν ἀρτίᾳ Βιβλιοθήκῃ, τῶν μέσων τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, θὰ εἶναι οἱονεὶ τὸ ἐπιστημονικὸν τῆς Ἐκκλησίας ἐργαστήριον. Ἡ θεολογικὴ Ἐπιστήμη ἐρευνωμένη κατὰ τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν τῶν Πατέρων καὶ τὰ πορίσματα τῶν συγχρόνων σπουδῶν, παρέχει νέα ἑκάστοτε στοιχεῖα εἰς τὰς πρακτικὰς ἐφαρμογὰς τοῦ ποιμαντορικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἔργου. Ἐν τῇ Σχολῇ δὲ μελετώμενα τὰ ἑκάστοτε ἐπασχολοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν διορθόδοξα ἢ καὶ παγχριστιανικὰ ζητήματα θὰ λαμβάνωσι τὴν προσήκουσαν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν καὶ διατύπωσιν.

Ποῦ δὲ ἀλλαχοῦ θὰ ἔπρεπεν εὐστοχώτερον νὰ καλλιεργῆται καὶ νὰ προάγηται ἡ ἱερὰ Θεολογία, ἂν μὴ παρ' ἡμῖν, οἵτινες κατέχομεν τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως, εἰς μνημεῖα οἰκεῖα καὶ ὁμόγλωσσα; Πόσον πράγματι ἐλλιπῶς ἔχουσιν αἱ θεολογικαὶ σπουδαὶ ὅπου ἀγνοεῖται, ὅλως ἢ ἐν μέρει, ἡ, καὶ ἄλλως μορφωτική, γλῶσσα τῶν Γραφῶν, τῶν Πατέρων, τῶν Συνόδων, τῶν Κανόνων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστοριογράφων! Ποσάκις δὲ τὸ περὶ τὴν γλῶσσαν μειονέκτημα ἔδωκεν εἰς τοὺς ἐν τῇ Δύσει ἀφορμὴν παρερμηνειῶν καὶ παρεκκλίσεων ἀπὸ τῆς ἀρχαιοπαραδότου διδασκαλίας!

* * *

Σεπτέμβριος, 1844. Ὁ Πατριάρχης «εὑρὼν συνᾴδουσαν τὴν γνώμην τῶν ἁγίων ἀρχιερέων, κατήρτισεν ἤδη κατάλογον ἐτησίας εἰσφορᾶς, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς 1ης τοῦ μηνὸς τούτου, εἰς συντήρησιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀφ' ἑκάστου τῶν ἐπαρχίας ἐχόντων ἀρχιερέων, γενομένου προσδιορισμοῦ ἀπαθῶς καὶ μετὰ κοινῆς σκέψεως, αὐτοῦ πρώτου διδόντος τὸ παράδειγμα». Σήμερον δέ, 13ην τοῦ μηνός, τελεῖ τὰ ἐγκαίνια «τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας», ἔχων συλλειτουργοὺς τοὺς ἁγίους Κυζίκου, Νικομηδείας, Δέρκων, Ἰωαννίνων, Νεοκαισαρείας, Λέρνης καὶ Μυρέων. Ἔκδηλος εἶνε ἡ συγκίνησις καὶ ἡ χαρά του ἐπὶ τῇ λήξει τῆς εὐοιώνου ταύτης ἱερουργίας. «Δόξα Σοι, ὁ Θεὸς—λέγει—ἐτελείωσε τὸ ἔργον τοῦτο τὸ θεάρεστον. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ μόνη φιλοδοξία τῆς πατριαρχείας μου».

Ἤδη ἐγκατεστάθησαν ἐν τῇ Σχολῇ ὁ «συνοδικῶς προσκληθεὶς ἵνα ἀναλάβῃ τὴν σχολαρχίαν ἄριστος ἐν θεολόγοις διδάσκαλος κύριος Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος, καὶ οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι καὶ οἱ μαθηταί». Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας, ἤτοι τὴν 1ην Ὀκτωβρίου ἱερουργῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ ὁ πρωτόθρονος Μητροπολίτης, Γέρων ἅγιος Καισαρείας κ. Παΐσιος, ὁ διάσημος ἄλλοτε Διδάσκαλος τῆς ἐν Καισαρείᾳ Ἱερατικῆς Σχολῆς, θὰ «εὐλογήσῃ καὶ ἁγιάσῃ καὶ φωτίσῃ καὶ διδασκάλους καὶ διδαχθησομένους» ἐκ μέρους καὶ

κατ' ἐντολὴν τοῦ Πατριάρχου, τὴν δὲ 8ην τοῦ αὐτοῦ μηνός, «μὲ τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἱερῶν τελετῶν καὶ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος θὰ γένηται ἡ τακτικὴ τῶν μαθημάτων ἔναρξις».

* * *

'Αοίδιμε Πατριάρχα! 'Αδιάκοπα συνεχίζονται ἔκτοτε, ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, τὰ ἱερὰ μαθήματα. Ἤδη δὲ εἰς αἰῶνα συνήφθησαν τὰ ἔτη καὶ εἰς ἑκατὸν ἐκαρποφόρησεν ἡ Σχολὴ τοὺς ἐνιαυσίους πόνους της. Καὶ ἡ 'Εκκλησία, παραλαβοῦσα ὡς τιμίαν παρακαταθήκην τὴν συντήρησιν καὶ ὡς ἱερὰν ὀφειλὴν ἀναγράψασα τὴν «εἰς τὸ τελειότερον προαγωγὴν τοῦ θεοφιλοῦς ἔργου» Σου, διὰ πολλοῦ ἐπαίνου ἔχει τὸ σεπτὸν ὄνομά Σου καὶ μετ' εὐλογιῶν μνημονεύει τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης ἡμέρας, καθ' ἣν τὴν πρώτην κατέβαλλες φυτείαν καὶ κατησφάλιζες τὴν εὐδοκίμησιν διὰ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς καὶ ηὐλόγεις τὰς ἀπαρχὰς καὶ ἐν ἀγαλλιάσει ἦρες τὰ δράγματα τοῦ πρώτου ἀμητοῦ.

Ἡ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή, ἣν σεμνύνεται ἡ 'Εκκλησία ***οἷον χρυσῆν τινα κορωνίδα ταῖς πνευματικαῖς αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἁπανταχοῦ πιστῶν μελεδῶσιν ἐπιθέσθαι***, ἀνομολογεῖται τῆς καθαρᾶς συνειδήσεως Σου φωτοβόλημα. Εἶναι δὲ καὶ τὸ στεφάνωμα τῶν φιλευσεβῶν καὶ φιλομούσων πόνων τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς διακονίας Σου. 'Εξεκάλυψες τὸ «ζώπυρον παιδείας», τὸ ἐπὶ αἰῶνας ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ ἐπιμελῶς φυλασσόμενον. Καὶ τὸ ἐξερρίπισες εἰς πυρσὸν χριστιανικῆς εὐσεβείας καὶ γνώσεως. Καὶ ἐχάρισες εἰς τὴν 'Εκκλησίαν μίαν τῶν τιμιωτέρων κατακτήσεών της. Διότι ὑπῆρξες γνήσιος ἑρμηνεὺς τῶν ἀναγκῶν καὶ «πιστὸς δοῦλος» καὶ «φρόνιμος οἰκονόμος» τῶν ἁγίων συμφερόντων της. Ἡ σεμνὴ Παράδοσις μετουσιώθη ἐν τῷ προσώπῳ Σου εἰς συνείδησιν καὶ ἡ συνείδησις εἰς πίστιν καὶ ἡ πίστις εἰς πρᾶξιν. Καὶ ἦτο ἡ πρᾶξίς Σου ἐκείνη, ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας, συνθετικὴ δημιουργία μεγάλης δυνάμεως.

Τὸ Ἵδρυμά Σου «περίβλεπτον», ὡς τὸ ἐφιλοδόξησες, καὶ «περίπυστον» εἰς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν καὶ τὸ Γένος, ὑψοῦται ὡς περιφανὴς δικαίωσις τῆς φαεινῆς προβλέψεώς Σου. 'Εν τῇ Σχολῇ ἐξέθρεψε καὶ ἔθαλψεν ἡ 'Εκκλησία καὶ ἐκ τῆς Σχολῆς παρέλαβε καὶ παραλαμβάνει ὅ,τι τίμιον ἔχει εἰς μόρφωσιν καὶ παράστασιν, εἰς δρᾶσιν καὶ ἐγκαρτέρησιν, εἰς καθῆκον καὶ θυσίαν, «εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ».

Τὴν ἐπὶ τούτῳ δικαίαν καύχησιν τῆς Γεραρᾶς Σχολῆς καὶ τὴν χαρὰν τῆς Μητρὸς 'Εκκλησίας βαθύτατα συναισθάνονται οἱ ἁπανταχοῦ εἰς «ἔργον εὐαγγελιστοῦ» ἀπεσταλμένοι ὁμότροφοι ἀδελφοί, διάκοσμος ὅλος βαθμῶν καὶ ἀξιωμάτων ἐκκλησιαστικῶν, ἀπὸ γεραρῶν Πατριαρχῶν καὶ 'Αρχιερέων

Ο ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΑΟΙΔΙΜΟΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΓΕΡΜΑΝΟΣ Ο Δ'.

μέχρι σεμνῶν λευϊτῶν τῆς Χάριτος νεοσυλλέκτων, καὶ λειτουργῶν τῆς «εὐσεβοῦς Παιδείας» καὶ Ἐπιστήμης. Καὶ συναγείρονται σήμερον εἰς ἐνατένισμα νοσταλγικόν, εἰς εὐλαβὲς προσκύνημα. Καὶ ἀναβαίνουσι διὰ τῶν πτερύγων τῆς ψυχῆς τὸν λόφον τῆς Νέας Σιών, ἔνθα «τέθηλε νάπη, ψαίρει δὲ πίτυς ἀμφ' ἐλάτησι, καὶ κρήνη ἀμβλύζει νάματα νεκτάρεα, καὶ ἀνέμων εὐαέων πνέουσι ζείδωροι αὖραι, καὶ Ὄλυμπος αὐγάζει καὶ πόντος ἰχθυόεις, καὶ Πόλις προφαίνετ' εὐρυάνασσα», ἔνθα «μέσος ἔστηκε Τριάδος θεῖος Νεώς, ἀμφὶ δὲ δόμος ἀγλαΐην στίλβων, δώματά τε ἀρετῆς καὶ σοφίας θάλαμοι», ἔνθα σκιαὶ σεβαστῶν Διδασκάλων καὶ τάφοι ἐν σιγῇ λαλοῦντες, καὶ πόθοι χρυσόπτεροι καὶ ψυχοτερπεῖς περίπατοι καὶ γλυκεραὶ ἀναμνήσεις ἀπράγμονος βίου σπουδῆς καὶ ἀγωνίσματος πνευματικοῦ. Καὶ καταθέτουσι τὸν φόρον τῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν ὑπέροχον Προσωπικότητά Σου καὶ τὴν φιλτάτην Σχολήν.

Καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸ ἔργον Σου, Μακαριστὲ Πατριάρχα, πρὸς τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς, θὰ συνεχίζεται ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχωσι Διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ ἐνσαρκοῦντες τὸ Ἰδεῶδές Σου, τὸ Ἰδεῶδες τῆς Σχολῆς, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἐνατενίζοντες πρὸς τὰς ἀφθάρτους ὡραιότητας τοῦ πνευματικοῦ κόσμου.

Ἐν Χάλκῃ, τῇ 8ῃ Ὀκτωβρίου 1944.

† Ο ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ (1844 - 1944)

ΙΔΡΥΣΙΣ Τὸ ἀπὸ Ἰουλίου 1843 χρονολογούμενον Σιγίλλιον τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ΄ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ ἱδρυτικὸς περὶ τῆς Σχολῆς Τόμος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν αὐτῷ α) ἐξαγγέλλεται ἡ συμπλήρωσις τῆς «οἰκοδομῆς καὶ ἡ ἀνέγερσις τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ καὶ τῶν πέριξ οἰκημάτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος», β) ἀνανεοῦται καὶ ἐπικυροῦται ἡ ἀρχαία σταυροπηγιακὴ ἀξία καὶ χάρις τῆς Μονῆς, ὡς «ἐλευθέρας καὶ ἀδουλώτου, ἀκαταπατήτου καὶ ἀκαταζητήτου καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑποκειμένης, εἰμὴ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριαρχικῷ, ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ μόνον διοικουμένης καὶ διεξαγομένης», καὶ γ) ὁρίζεται ὡς σκοπὸς τῆς ἀνοικοδομήσεως ἡ ἵδρυσις Θεολογικῆς Σχολῆς πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἤ, ὡς λέγεται ἐν τῷ Σιγιλλίῳ, ***ἡ ἀνάδειξις τῆς Μονῆς εἰς Σχολὴν Θεολογικὴν ἐν εὐθέτῳ καιρῷ, ὅτε δηλονότι ἡ θεία εὐσπλαχνία καὶ φιλανθρωπία ἐπιχορηγήσει τοὺς ἀναλόγους καὶ ἀναγκαίους πόρους, ὡς πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ τοιούτου θεοφιλοῦς σκοποῦ.***

Καὶ ἀφίνετο μὲν οὕτω ἀπροσδιόριστος ὁ χρόνος τῆς μετατροπῆς τῆς Μονῆς εἰς Σχολὴν Θεολογικήν, ἀλλ' ὁ ζηλωτὴς Πατριάρχης εὑρίσκων ἀσύμφορον τὴν μακροπρόθεσμον ἀναβολήν, δὲν ἐβράδυνε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν πρώτην ἐκείνην ἀπόφασιν, ἧς ἐφαρμογὰς ἀποτελοῦσιν αἱ ἑξῆς πράξεις: α) ἡ ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1844 ἀρχομένη ἐτησία τῶν ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὑπὲρ τῆς ἱδρυομένης Σχολῆς εἰσφορά, β) ἡ διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς λειτουργίας ἐγκαινίασις τοῦ ἀνοικοδομηθέντος Ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ παρεκκλησίων, γενομένη τῇ 13ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, γ) ἡ ἐν αὐτῷ τῇ 1ῃ τοῦ ἐπιόντος μηνὸς Ὀκτωβρίου γενομένη, κατ' ἐντολὴν Πατριαρχικήν, ἱερουργία τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας Παϊσίου, ἐπὶ «εὐλογίᾳ, ἁγιασμῷ καὶ φωτισμῷ διδασκάλων καὶ διδαχθησομένων», καὶ δ) ἡ τῇ 8ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς γενομένη ἐπίσημος τῶν μαθημάτων ἔναρξις, καθ' ἣν παρέστη ὁ αὐτὸς Μητροπολίτης, ἐκ μέρους καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ Πατριάρχου.

ΣΦΡΑΓΙΣ. Ὡς ὁρίζεται ἐν τῷ πρώτῳ Κανονισμῷ, ἡ ἐπίσημος τῆς Σχολῆς σφραγὶς φέρει ἐντετυπωμένην τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας». Ἰδιαιτέρα ὡσαύτως σφραγὶς ὡρίσθη διὰ τὴν Διεύθυνσιν καὶ ἑτέρα διὰ τὴν Βιβλιοθήκην, φέρουσα τὴν γνωστὴν συμβολικὴν παρά-

στασιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἤτοι τὸν Παντεπόπτην Ὀφθαλμόν, μετ' ἀναλόγου ἐπιγραφῆς. Διὰ ξηρᾶς δὲ σφραγῖδος ἐσημαίνοντο τὰ δοκίμια τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων, Ἀπὸ τοῦ 1933 καὶ ἑξῆς ἡ ἐπίσημος σφραγὶς φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης».

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ. Τῆς Σχολῆς, οὔσης ἱδρύματος ἐκκλησιαστικοῦ, ἀνώτατος μὲν προστάτης καὶ ρυθμιστὴς εἶναι ὁ κατὰ καιρὸν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ Αὐτὸν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, μερικώτερον δὲ ἡ συντήρησις καὶ ἡ καθόλου ἐποπτεία αὐτῆς εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς πενταμελῆ ἐκ συνοδικῶν ἀρχιερέων ἐπιτροπήν, καλουμένην Ἐφορείαν. Ἡ Ἐφορεία, ἔχουσα ἴδιον Γραφεῖον ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐπιμελεῖται τῆς συντάξεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἀπαιτουμένων πόρων, τοῦ διορισμοῦ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ, τῆς προσλήψεως μαθητῶν, καὶ καθόλου ἐποπτεύει τὴν Σχολήν, ἐν ἀναφορᾷ πάντοτε πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον. Ἡ τοιαύτη περὶ τῆς Σχολῆς ἐκκλησιαστικὴ πρόνοια διεξάγεται ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐν προσαρμογῇ πρὸς τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς νόμους τοῦ Κράτους.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ. Αὕτη εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τὸν Διευθυντήν, προσωνυμούμενον διὰ τοῦ ἀρχαιοπρεποῦς τίτλου τοῦ «Σχολάρχου». Ὁ Σχολάρχης, συνοδικῶς διοριζόμενος, ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ περὶ τῶν καθηκόντων καὶ ὑποχρεώσεων διδασκάλων καὶ διδασκομένων καὶ καθόλου ἐπὶ τῆς τακτικῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐσωτερικῶν ὑπηρεσιῶν, βοηθεῖται δὲ εἰς τὸ πολυσχιδὲς αὐτοῦ ἔργον ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου ἢ ἐπιμελητοῦ τῶν μαθητῶν, τοῦ βιβλιοφύλακος, τοῦ καὶ γραμματέως τῆς Διευθύνσεως, καὶ τοῦ οἰκονόμου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1937, καὶ ὑπὸ βοηθοῦ διευθυντοῦ, ὡς πρὸς τὸν ἔλεγχον τῶν τουρκιστὶ διδασκομένων μαθημάτων καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐπισήμου ἀλληλογραφίας. Ἐνδιαιτώμενος ἐν τῇ Σχολῇ, εἶναι ὁ φυσικὸς πρόεδρος τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου, προεξάρχει τῆς ὀρθρινῆς καὶ ἑσπερινῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ τῆς κοινῆς τραπέζης, πρὸς αὐτὸν δὲ ἔχουσι τὴν ἀναφορὰν πάντες οἱ ἐν τῇ Σχολῇ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ. Σύμφωνον πρὸς τὸν προορισμὸν τῆς Σχολῆς εἶναι καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸν αὐτῆς σύστημα. Καθ' ὅσον δηλονότι σκοπὸς τῆς Σχολῆς εἶναι ὁ ἐπιστημονικὸς καταρτισμὸς τῶν μελλόντων λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, σκόπιμον ἐκρίθη ἀρχῆθεν, ἵνα ἡ θεολογικὴ μόρφωσις διεξάγηται ἐν πνεύματι θρησκευτικῷ καὶ ἐν ἱεροπρεπεῖ πολιτεύματι, τῶν ἱεροσπουδαστῶν ἀποτελούντων καὶ κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα οἱονεὶ μοναστικὴν ἀδελφότητα, κατὰ τὸν τύπον τῶν πρώτων ἐν Ἀνατολῇ Ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν, τῶν ὁμοδιαίτων καὶ ὁμοσπούδων σχολαστηρίων, «οἷα καὶ τὰ ἐσχάτως παρὰ τοῖς Δυτικοῖς πολλὰ καὶ ποικίλα ἀνεγερθέντα, ἅτινα

καὶ σεμινάρια οὗτοι καλεῖν εἰώθασιν, οἷά τινα, καθ' ἡμᾶς εἰπεῖν, σπορεῖα καὶ φυτώρια, ἐξ ὧν ὡς ἀπὸ φυταλιῶν ἢ φυτειῶν μεταφυτεύεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ μάθησις καὶ σὺν αὐτῇ ἡ χριστιανικὴ θεογνωσία.» 1)

Τὴν ἱεροπρεπῆ διαπαιδαγώγησιν τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς ἐπιθυμοῦσα ἡ Ἐκκλησία νὰ καταστήσῃ ὅσον οἷόν τε μακροχρόνιον, συνῆψε πρὸς τὴν θεολογικὴν καὶ τὴν ἐγκύκλιον μόρφωσιν, ὁρίσασα εἰς ἑπτὰ τὰ ἔτη τῶν σπουδῶν, ἤτοι τέσσαρα μὲν διὰ τὴν πλήρη γυμνασιακὴν παίδευσιν, τρία δὲ διὰ τὴν θεολογικήν.

Τὸ δὲ πρόγραμμα τῆς θεολογικῆς παιδεύσεως περιλαμβάνει ἀνέκαθεν τὰ ἑξῆς μαθήματα· ἐκ τοῦ ***Ἐξηγητικοῦ κλάδου***, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Π. Διαθήκην, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Διαθήκην, Ἑβραϊκὴν Ἀρχαιολογίαν, Ἑρμηνευτικήν, Ἐξήγησιν Π. Δ., Ἐξήγησιν Κ. Δ. Ἱστορίαν Π. Δ., Ἱστορίαν Κ. Δ., ἐκ τοῦ ***Ἱστορικοῦ κλάδου***, Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, Πατρολογίαν Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογίαν, ἐκ τοῦ ***Συστηματικοῦ κλάδου***, Δογματικήν, Ἀπολογητικήν, Ἠθικὴν φιλοσοφικὴν καὶ χριστιανικήν. Συμβολικήν, καὶ ἐκ τοῦ ***Πρακτικοῦ κλάδου***, Ποιμαντικήν, Λειτουργικήν, Κανονικὸν Δίκαιον, Ὁμιλητικήν. Εἰς ταῦτα προσθετέα καὶ τὰ μαθήματα τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τῆς Θεολογίας, τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν μέχρι τοῦ 1923 διδασκομένων Νομικῶν· ἤτοι Γενικῶν Ἀρχῶν τοῦ Δικαίου, Ρωμαϊκοῦ, Βυζαντινοῦ καὶ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου.

Καὶ ἐπικρίνεται μὲν ἡ τοιαύτη ἐν ἐκκλησιαστικῇ καὶ ἀπομεμονωμένῃ Σχολῇ παρεχομένη θεολογικὴ μόρφωσις, ὡς μονομερὴς καὶ ἀποκλειστική, ἀντιθέτως δὲ ἐκθειάζεται ὡς πληρεστέρα ἡ ἐν Πανεπιστημίοις ἐλευθέρως γινομένη, ἀλλὰ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀείποτε τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν διέποντος συντηρητικῶς φιλελευθέρου πνεύματος καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐν Πανεπιστημίοις καταρτισμοῦ τῶν καθηγητῶν, κατ' οὐδὲν ζημιοῦται τὸ ἐπιστημονικὸν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ἔργον ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος.

ΣΧΟΛΑΡΧΑΙ. Κατὰ τὴν διαρρεύσασαν ἑκατονταετίαν διωρίσθησαν δέκα πέντε τακτικοὶ Σχολάρχαι, οἱ ἑξῆς:

Μ. Ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντῖνος, προχειρισθεὶς τιμῆς ἕνεκεν, εἰς Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως, ὀλίγον χρόνον μετὰ τὸν διορισμόν. Ἐκπαιδευθεὶς ἐν Βενετίᾳ, ἐδίδαξεν ἐπὶ δεκαετίαν ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημείᾳ καὶ ἀνεδείχθη, κατὰ τὸν ἀοίδιμον Ἱδρυτήν, «ἄριστος ἐν θεολόγοις Διδάσκαλος». Σχολαρχήσας ἐπὶ ὅλην εἰκοσαετίαν «1844 — 1864», ἀπεχώρησε τῆς Σχολῆς, λόγῳ ὀφθαλμικῆς παθήσεως. Ὁ Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος εἶναι ὁ ἐγκαινιάσας τὴν Σχολήν, διὰ καταλλήλου ἐναρκτηρίου μαθήματος,

---

1) Λόγος ἐναρκτήριος τοῦ Κ. Τυπάλδου.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΣΧΟΛΑΡΧΗΣ
ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΤΥΠΑΛΔΟΣ

ὁ ὀργανώσας τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα καὶ τὸν ἐσωτερικὸν αὐτῆς βίον, καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὁ μορφώσας διὰ τῆς ἱεροπρεποῦς καὶ εὐσεβοῦς αὐτοῦ πολιτείας τὸν τύπον τοῦ σχολάρχου. Διὰ τοῦτο ἡ σχολαρχία αὐτοῦ ἀποτελεῖ σεβαστὸν καὶ πολύτιμον στοιχεῖον τῆς ἱστορίας τῆς Σχολῆς.

Ἀρχιμ. Νικηφόρος Γλυκᾶς. Ἀποφοιτήσας τῆς Σχολῆς τῷ 1849 καὶ μετεκπαιδευθεὶς ἐν Εὐρώπῃ, ἐσχολάρχησε κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1864—1865. Ἐπιχειρήσας νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸ πρόγραμμα, προσέκρουσεν εἰς ἐσωτερικὴν ἀντιπολίτευσιν, ἧς ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ παραίτησις καὶ ἡ ἐπάνοδος αὐτοῦ εἰς τὴν καθηγεσίαν.

Μητροπολίτης Πρεσλάβας Ἄνθιμος. Διευθύνας προσωρινῶς πρὸ τοῦ Γλυκᾶ, ἐσχολάρχησε καὶ μετ᾽ αὐτόν, συνυπεύθυνον ἔχων τὸν καθηγητὴν Ἀρχιμανδρίτην Γερμανὸν Γρηγορᾶν, μέχρι τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1866 1867, ὅτε καὶ παρῃτήθη διὰ λόγους ὑγιείας.

Ἀρχιμ. Γερμανὸς Γρηγορᾶς, τὸ α΄. Ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1855, προδιατελέσας διευθυντὴς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ καὶ εἶτα καθηγητὴς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἐσχολάρχησε μέχρι τελευτῶντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1868—1869, ὅτε καὶ παρῃτήθη, προτιθέμενος ἵνα συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Εὐρώπῃ.

Πρωθιερεὺς Σπυρίδων Βρετός. Συναντήσας τὰς αὐτὰς καὶ ὁ Ν. Γλυκᾶς δυσχερείας, παρῃτήθη τῷ 1870, μετὰ ὀλιγόμηνον διεύθυνσιν.

Μητροπολίτης Ἀγχιάλου Βασίλειος, τὸ α΄. Ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1860, διηύθυνεν ὑπὸ τύπον προσωρινότητος κατὰ τὰ ἔτη 1870—72.

Ἀρχιμ. Γρηγόριος Φωτεινός. Εἰσαγαγὼν μεταρρυθμίσεις εἰς τὸ πρόγραμμα καὶ μὴ τυχὼν τῆς προσηκούσης ὑποστηρίξεως, παρῃτήθη, τῆς διευθύνσεως ἀνατεθείσης προσωρινῶς εἰς τὸν καθηγητὴν ***Διάκονον Ἰωάννην Ἀναστασιάδην.***

Μητροπολίτης Ἀγχιάλου Βασίλειος, τὸ β΄. Διορισθεὶς ὁριστικῶς σχολάρχης ἐν ἀρχῇ τοῦ 1873 — 74, παρέμεινεν ὡς τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1876, ὅτε καὶ μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Σμύρνης, τῆς διευθύνσεως διεξαχθείσης προσωρινῶς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ ***Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζυγαβηνοῦ.***

Ἀρχιμ. Γερμανὸς Γρηγορᾶς, τὸ β΄. Ἐσχολάρχησεν ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὅλην, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1877 μέχρι τοῦ 1897, ὅτε καὶ ἀπηλλάγη τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, κατόπιν διαφωνίας πρὸς τὴν πλειονότητα τῶν καθηγητῶν, ἡ δὲ διεύθυνσις ἀνετέθη προσωρινῶς εἰς τὸν ***Μητροπολίτην Σάρδεων Μιχαὴλ Κλεόβουλον,*** Σχολάρχην τῆς Μ. Γ. Σχολῆς.

Ἀρχιμ. Ἀπόστολος Χριστοδούλου. Ἀποφοιτήσας τῆς Σχολῆς τῷ 1881 καὶ μετεκπαιδευθεὶς ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημείᾳ τοῦ Κιέβου, προσελήφθη ὡς καθηγητής. Ἐσχολάρχησεν ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1898 μέχρις Ἰουνίου 1906, προχειρισθεὶς ἐν τῷ μεταξύ, τιμῆς ἕνεκεν, Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως. Ἀπεχώρησε τῆς Σχολῆς ἅμα τῇ προαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὴν Μητρόπολιν Βερροίας, ἡ δὲ διεύθυνσις ἀνετέθη προσωρινῶς εἰς τὸν καθηγητὴν ***Ἀρχιμ. Ἰωάννην Εὐστρατίου.***

Μητροπολίτης πρώην Μελενίκου Εἰρηναῖος. Ἀπολυθεὶς τῆς Σχολῆς τῷ 1890, διωρίσθη ἐν αὐτῇ καθηγητὴς μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημείᾳ τοῦ Κιέβου. Ποιμάνας ἀκολούθως τὴν Μητρόπολιν Μελενίκου, ἐσχολάρχησεν ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1906 μέχρις Ἰουλίου 1907, ὅτε καὶ ἐξελέγη Μητροπολίτης Κασσανδρείας.

Ἀρχιμ. Γερμανὸς Στρηνόπουλος. Ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1897, συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ, ἐπανελθὼν δὲ διωρίσθη καθηγητής. Σχολαρχήσας ἐπὶ δεκαπενταετίαν καὶ τιμηθεὶς τῷ 1912 διὰ τοῦ τίτλου τῆς Μητροπόλεως Σελευκείας, ἐξελέγη κατὰ Μάϊον 1922 Μητροπολίτης Θυατείρων καὶ Ἔξαρχος Δυτικῆς καὶ Κεντρῴας Εὐρώπης.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Θυατείρων Γερμανοῦ, ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη κατὰ σειρὰν εἰς τοὺς καθηγητὰς ***Ἀρχιμ. Ἰωάννην Εὐστρατίου***, ἀποθανόντα κατὰ Σεπτέβριον τοῦ 1922 ἐν Σμύρνῃ, ***Ἀρχιμ. Βασίλειον Στεφανίδην***, ἀπελθόντα μετ' ὀλίγον εἰς Ἀθήνας, ***Παντολέοντα Κομνηνόν***, ἀποβιώσαντα κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1923, καὶ ***Βασίλειον Ἀντωνιάδην***, μεθ' ὃν διωρίσθη τακτικὸς Σχολάρχης ὁ

Ἀρχιμ. Μελέτιος Λουκάκης. Ἀπόφοιτος ἀπὸ τοῦ 1897, ἐσχολάρχησεν ἀπὸ Νοεμβρίου 1923 μέχρις Αὐγούστου 1924, ὅτε καὶ διωρίσθη Ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων καὶ καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν ἐν τῇ Μ. Γ. Σχολῇ.

Ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Πελεκάνος. Ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1917, ἐσχολάρχησεν ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1924 μέχρι Δεκεμβρίου 1931, τιμηθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τοῦ τίτλου τῆς Μητροπόλεως Σταυρουπόλεως. Τούτου προαχθέντος τῇ 12ῃ Δεκεμβρίου 1931 εἰς τὴν Μητρόπολιν Δέρκων, ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη προσωρινῶς εἰς τὸν καθηγητὴν ***Ἰωάννην Παναγιωτίδην.***

Ἐπίσκοπος Τραχείας Ἀλέξανδρος. Ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1896, συμπληρώσας βραδύτερον τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ, διηύθυνεν ἐπὶ μῆνα περίπου, τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ μὴ ἐγκριθέντος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

Ἐπίσκοπος Μιλήτου Αἰμιλιανός. Ἀπόφοιτος ἀπὸ τοῦ 1915, διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ Σχολῇ τῇ 8ῃ Αὐγούστου 1931, διατελῶν συγχρόνως καὶ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐσχολάρχησεν ἀπὸ Φεβρουαρίου 1932 μέχρι Νοεμβρίου 1942, προαχθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Μητροπολίτην Φιλαδελφείας. Κατὰ Νοέμβριον 1942, διορισθεὶς σύνεδρον μέλος τῆς διοικούσης Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπεχώρησε τῆς διευθύνσεως, συνεχίζει δὲ ἄχρις ὥρας τὸ διδακτικὸν αὐτοῦ ἐν τῇ Σχολῇ ἔργον.

Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κορωναῖος. Ἀπόφοιτος ἀπὸ τοῦ 1923, συμπληρώσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Στρασβούργῳ, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Σχολῆς. Σχολαρχῶν ἀπὸ Νοεμβρίου 1942, προεχειρίσθη κατὰ Μάϊον τοῦ 1944 εἰς Μητροπολίτην Νεοκαισαρείας.

ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ.[1] Πλὴν τῶν σχολαρχῶν, διδαξάντων μαθήματα τῆς εἰδικότητος αὐτῶν, τὰ ἀνωτέρω μαθήματα, ἤτοι Θεολογίαν, Φιλοσοφίαν, Νομικά, Παιδαγωγικά, ἐδίδαξαν καὶ οἱ ἑξῆς καθηγηταί:

Διάκονος Χριστοφόρος,	διορισθεὶς	τῷ	1852
Διάκονος Ἀγαθάγγελος	»	»	1855
Ἀρχιμ. Γρηγόριος Γῶγος	»	»	1856
Ἀρχιμ. Φιλόθεος Βρυέννιος	»	»	1864
Διάκονος Κωνστ. Πληξιώτης	»	»	1864
Χρῆστος Παπαδόπουλος	»	»	1864
Διάκονος Ἰω. Ἀναστασιάδης	»	»	1867
Ἀρχιμ. Ἱλαρίων Κανάκης	»	»	1871
Διάκονος Γρηγ. Ζυγαβηνός	»	»	1872
Διάκονος Κωνστ. Βαφείδης	»	»	1872
Βασίλειος Γεωργιάδης	»	»	1872
Δημήτριος Χαντζερῆς	»	»	1873
Διάκονος Φιλάρετος Βαφείδης	»	»	1875
Ἰορδάνης Καρολίδης	»	»	1879
Διάκονος Εὐγένιος Ξηρουδάκης	»	»	1880
Φίλιππος Παπαδόπουλος	»	»	1881
Διάκονος Μιχαὴλ Κλεόβουλος	»	»	1883

[1]) Ἡ στενότης τοῦ χώρου δὲν ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τοὺς καθηγητὰς τοῦ γυμνασιακοῦ τμήματος. Οὐχ ἧττον δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ μνημονεύσωμεν τῶν ἀειμνήστων Διδασκάλων Ἠλία Τανταλίδου, τοῦ μουσολήπτου ποιητοῦ, Λεάνδρου Ἀρβανιτάκη, ἀμφοτέρων διδασκάλων τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, καὶ Γεωργίου Λιανοπούλου, καθηγητοῦ τῶν Φυσικομαθηματικῶν, οἵτινες διὰ μακροχρονίου καὶ καρποφόρου διδασκαλίας συνέδεσαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Σχολῆς.

Φώτιος Ἀλεξανδρίδης	διορισθεὶς	τῷ	1888
Βασίλειος Ἀντωνιάδης	»	»	1890
Διάκονος Γερμανὸς Καραβαγγέλης	»	»	1891
Διάκονος Γερμανὸς Βασιλάκης	»	»	1892
Διάκονος Γεράσιμος Δώριτζας	»	»	1892
Χρῆστος Ἀνδροῦτσος	»	»	1895
Ἀρχιμ. Ἰωάννης Εὐστρατίου	»	»	1896
Χριστοφ. Σαμαρτζίδης	»	»	1896
Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Κων/νίδης	»	»	1896
Παντολέων Κομνηνὸς	»	»	1896
Ἀρχιμ. Δημήτριος Γεωργιάδης	»	»	1899
Ἄνθιμος Μαζαράκης	»	»	1900
Θαλῆς Ἀντωνιάδης	»	»	1902
Διάκονος Βασίλειος Στεφανίδης	»	»	1912
Γεώργιος Ξανθόπουλος	»	»	1917
Κωνστ. Στυλιανόπουλος	»	»	1920
Ἰωάννης Παναγιωτίδης	»	»	1924
Ἀπόστολος Μέξης	»	»	1931
Νικόλαος Παπαδόπουλος	»	»	1933
Μ. Οἰκονόμος Γεώργιος Ἀναστασιάδης	»	»	1940
Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης	»	»	1940

Πολλοὶ δὲ ἐκ τούτων διεκρίθησαν καὶ περὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐπιστήμης, δημοσιεύσαντες ἄλλοι μὲν ἐπιστημονικὰς συγγραφάς, ἄλλοι δὲ μελέτας ἐν περιοδικοῖς.

ΥΦΗΓΗΤΑΙ. Κατὰ τὴν πρώτην εἰκοσιπενταετίαν τοῦ βίου τῆς Σχολῆς (1844—1869), παρὰ τοὺς καθηγητὰς ὑπῆρχον καὶ οἱ ὑφηγηταί, διδάσκοντες ἰδίᾳ ἐν τῷ γυμνασιακῷ τμήματι, ὡς τοιοῦτοι δὲ μνημονεύονται οἱ ἑξῆς: Εὐθύμιος ἱεροδιάκονος, Φώτιος Στράτων, Φίλιππος Ἀριστόβουλος, Θεόδωρος Βρυέννιος, Φώτιος Ἀλεξανδρίδης, Φώτιος Μανιάτης, Κύριλλος ἱεροδιάκονος, Γρηγόριος ἱεροδιάκονος Λέσβιος, ἱερεὺς Ἰωάννης Ζῆτρος, Χ. Ἰωάννου, Χ. Ἠλιάδης, ἱεροδιάκονος Ἄνθιμος Ἀλεξιάδης Δρυστραῖος, ἱεροδιάκονος Καλλίνικος Ἀρκαδιώτης, ἱεροδ. Παρθένιος, ἱεροδ. Κύριλλος Κρής, ἱεροδ. Κ. Βαφείδης, Γρηγόριος Δρακόπουλος, ἱεροδ. Ἱλαρίων Κανάκης, ἱεροδ. Ἀθανάσιος Χ. Ἠλιού, Β. Κάνδης, ἱεροδ. Ἀμβρόσιος, Ἀθανάσιος Μεγακλῆς. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος (1844—45) ἀναφέρεται καί τις ὑποδιδάσκαλος Δοσίθεος. Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ὡς ὑφηγηταὶ προσελήφθησάν τινες τῶν τε-

λειοφοίτων τῆς ἐν Ξηροκρήνῃ Μ. Γ. Σχολῆς, βραδύτερον δὲ καί τινες τῶν ἤδη ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς μαθητευόντων, ὧν πρῶτος ὁ Ν. Γλυκᾶς.

ΜΑΘΗΤΑΙ. Συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχῆθεν δοθέντα διορθόδοξον χαρακτῆρα τῆς Σχολῆς, οἱ μαθηταὶ προσήρχοντο ἀνέκαθεν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων κλιμάτων. Προσελαμβάνοντο δὲ ἐν ἡλικίᾳ οὐχὶ ἀνωτέρᾳ τῶν 18 ἐτῶν, ἤτοι εὐθέτῳ εἰς διαπαιδαγώγησιν, ἐξαιρέσεως γινομένης διὰ τοὺς ἤδη ἱερωμένους, κατόπιν δὲ διαγωνισμοῦ καὶ ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ συστατηρίου γράμματος τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ὑποχρεουμένου εἰς χρηματικὴν ἀποζημίωσιν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ συνιστώμενος μαθητὴς δὲν θὰ εἰσήρχετο, μετὰ τὰς σπουδάς, εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου.

Τέλος σπουδῶν. Οἱ τελειοδίδακτοι, μετὰ τὴν νενομισμένην δοκιμασίαν, ἥτις ἐν τοῖς μαθήμασι τῆς Ἐξηγητικῆς, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τῆς Ἀπολογητικῆς καὶ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐγίνετο μέχρι τοῦ 1914 δημοσίᾳ, ἤτοι ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ μετὰ τὴν ὑποβολὴν δύο γυμνασμάτων ὁμιλητικῶν καὶ ἐναισίμου διατριβῆς, δημοσίᾳ ὡσαύτως ἀνακρινομένης, ἐλάμβανον τὸν τίτλον τοῦ «Διδασκάλου τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Θεολογίας», τοῦ διπλώματος ἀπονεμομένου εἰς μόνους τοὺς ἤδη ἱερωθέντας.

Ἀπονομὴ τοῦ διπλώματος. Μετὰ Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν λειτουργίαν ἐν τῷ Ναῷ τῆς Σχολῆς καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ εἰθισμένην ἱεροτελεστίαν, μεθ' ἣν ἀναγινώσκεται τὸ πρακτικὸν τῆς βαθμολογίας, ὁ Σχολάρχης ἀπονέμει εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἱερωμένων τελειοδιδάκτων τὸ δίπλωμα, προσαγορεύων ὡς ἀκολούθως:

«Εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ δι' εὐχῶν τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Πατρὸς καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ Ἱερὰ αὕτη Θεολογικὴ Σχολὴ ἀναγορεύει σε σήμερον δι' ἐμοῦ Διδάσκαλον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπονέμει σοι τὸ Δίπλωμα τόδε ὡς στέφανον μὲν τῆς φερεπονίας σου, ὑπόμνησιν δὲ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην ὑπὸ σοῦ ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης. Σπούδασον οὖν φανῆναι δόκιμος ἐν παντὶ ἐπιτελῶν ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπεραμυνόμενος ὅπου περ ἂν ᾖς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου».

Μετὰ τὴν προσαγόρευσιν τοῦ Σχολάρχου ἀναγινώσκεται ἡ ἀκόλουθος ὁμολογία, ὑπογεγραμμένη ὑπὸ πάντων τῶν ἱερωμένων.

«Ἀσπάζομαι εὐλαβῶς, τίμιε Πάτερ, τὸ παρὰ τῆς ἱερᾶς μου Σχολῆς διὰ σοῦ προσφερόμενόν μοι Δίπλωμα. Ἀνακηρύττων δὲ ἐμαυτὸν ὀφειλέτην ἁπάσης εὐγνωμοσύνης πρός τε τὴν Ἱερὰν ταύτην Σχολὴν καὶ πρὸς τὴν

Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καθυπισχνοῦμαι σήμερον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀξίως διαβιώσειν τοῦ ἱεροῦ ἐπαγγέλματος καὶ μηδέποτε καταρραθυμήσειν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν καθηκόντων μου, ἀλλὰ παντὶ σθένει σπουδάσω φανῆναι δόκιμος κατὰ πάντα, ἀκηλίδωτον ἐμαυτὸν διατηρῶν, καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εὐαγγελιζόμενος, καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπεραμυνόμενος, ὅπουπερ ἄν ᾧ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, εἰς δόξαν Χριστοῦ. Ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἰ. Θ. Σχολῇ τῇ . . . .».

Ἡ τάξις αὕτη, ἐκτὸς μικρῶν τινων παραλλαγῶν ὑπαγορευθεισῶν ἐκ τῶν νέων συνθηκῶν τῆς Σχολῆς, τηρεῖται μέχρι σήμερον.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ. Εἰς τρεῖς περιόδους δύναται νὰ διακριθῇ ὁ βίος τῆς Σχολῆς, τὴν ***πρώτην***, καθ᾽ ἣν ἀπὸ τοῦ 1852 μέχρι τοῦ 1919 ὁ κύκλος τῆς φοιτήσεως ἦτο ἑπταετής, πλὴν τῶν ἐτῶν 1899 1904, καθ᾽ἅ προσετέθη καὶ ὀγδόη τάξις, τὴν ***δευτέραν*** (1919 — 1923), καθ᾽ ἥν, καταργηθέντος τοῦ γυμνασιακοῦ τμήματος, ἡ Σχολὴ ἐλειτούργησεν ὡς Ἀκαδημία, καὶ τὴν ***τρίτην*** (ἀπὸ τοῦ 1923), καθ᾽ ἥν, ἀνασχηματισθεῖσα ἡ Σχολὴ ἀπὸ τῆς πρώτης τάξεως καὶ ὁλοκληρώσασα τὰς τάξεις αὐτῆς τῷ 1930, ἐπενέφερε τὸ ἀρχικὸν ἑπταετὲς σύστημα.

Σημειωτέον, ὅτι καὶ κατὰ τὰς τρεῖς αὐτῆς περιόδους ἡ Σχολὴ δὲν ἀπέστη τοῦ αὐστηρῶς ἐσωτερικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος, εἰμὴ μόνον κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον, ὡς πρὸς τὴν κληρικὴν περιβολὴν τῶν ἱεροσπουδαστῶν, συμμορφωθεῖσα ἐν τούτῳ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἐξωτερικῆς περιβολῆς Νόμου.

† Ο ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗΝ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

ΤΟ ΑΛΑΣ τῆς ἀγάπης μας, τὸ σημεῖον τοῦ ὁρίζοντος ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, εἶσαι σύ, ὁ σπουδαστὴς τοῦ αἰθερίου λόφου τῆς Χάλκης. Εἶσαι τὸ σιτάρι ποὺ θὰ συντριβῇ αὔριον, διὰ νὰ γίνῃ ὁ ἄρτος ὁ ἐπιούσιος. Τὸ δένδρον ποὺ θὰ ὑλοτομηθῇ, διὰ νὰ γίνῃ τὸ πλοῖον. Ἡ συσσώρευσις τῆς μυστικῆς ζωῆς μας θὰ γίνῃς, ἡ κραυγὴ τὴν ὁποίαν ἀναδίδει ἡ κοινωνία εἰς ὅ,τι ἔχει ἐσώτερο. Ἡ συνείδησις τοῦ λαοῦ μας θὰ γίνῃς. Μέσα ἀπὸ σένα θὰ ἀκουσθῇ τὸ πνεῦμα τὸ αἰώνιον. Θὰ χύσῃς γύρω σου ἀσυνήθιστο φέγγος.

* * *

Ὁ ὡραῖος αὐτὸς τόπος εἶναι κατάλληλος νὰ ἐπωάσῃ τὸ κλῖμα τῆς ψυχῆς σου δι' ἀποστολὴν τόσον μεγάλην. Θαυμάσια ἠχοῦν ὅλα ἐδῶ, ἀντιφεγγίζουν κάτι τὸ μυστικόν. Πλάγι εἰς τὸν ἦχον τοῦ κύματος καὶ τὸν θροῦν τοῦ πρασίνου, τὰ λαλήματα τὰ ἰδικά σου, τὰ σκιρτήματα τῆς καρδίας σου, τὰ ὀρθρίσματα τῆς μελέτης σου, οἱ ἀναβαθμοὶ τῆς ψυχῆς σου, ἀπεργάζονται τὴν ἐξιδανίκευσιν τῆς μορφῆς σου, ἀποσποῦν τὰς προθέσεις τῆς ζωῆς σου. Καὶ ἡ αὐγὴ ἐδῶ φεγγοβολεῖ μέσα σου ὡσὰν τὴν ἠῶ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς δημιουργίας. Ἀκούεις ἐδῶ εἰς τὴν μόνωσιν ὅ,τι οἱ ἄλλοι δὲν ἀκούουν, τὸν παφλασμὸν νεροῦ ἀπὸ ἕνα κόσμον ἀνώτερον.

* * *

Ἡ διακονία σου θὰ εἶναι διακονία ἀποστόλου. Οἱ ἄνθρωποι θὰ σοῦ ἐμπιστεύωνται τὸν μεγαλύτερον θησαυρόν των, τὴν ψυχήν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε. Θὰ τρέφεσαι μὲ τὸν ἄρτον τῶν ἀγγέλων καὶ θὰ διανέμῃς τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰς ἕνα κόσμον ποτισμένον μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Κάϊν θὰ γίνῃς ὁ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Θὰ προσφέρῃς εἰς αὐτὸν ἀκέραιο καὶ ξεχειλισμένο τὸ κύπελλον τῆς ζωῆς σου.

Θὰ γίνῃς ὁ ποιμήν, ὁ ποιμὴν ὁ καλός. Τὸ πνεῦμά σου, τὰ μάτια σου, τὸ σῶμά σου, θὰ εἶναι ἐστραμμένα πάντοτε πρὸς τὰ ἐπάνω. Θὰ βλέπῃς ἀριστερά, δεξιά, μακράν, διὰ νὰ διακρίνῃς τὸν ἐπερχόμενον λύκον καὶ νὰ προφυλάττῃς τὰ πρόβατα, ποὺ σκυμμένα πάντα εἰς τὴν γῆν ζητοῦν τὴν τροφήν των, καὶ ἔχουν κενὴν τὴν ψυχήν των.

Ὑπάρχει κάτι πέραν ἀπὸ τὸ σῶμα, ἡ ψυχή. Κάτι πέραν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, τὸ Εὐαγγέλιον. Κάτι πέραν ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας, ἡ Ὀρθοδοξία. Αὐτὸ καλεῖσαι νὰ δείξῃς, διὰ νὰ σωθοῦν οἱ ἄλλοι καὶ νὰ ἀναβοῦν. Εἰς αὐτὸ εὑρίσκεται ἡ διαρκὴς ἀνανέωσις τῆς πίστεώς μας, πρᾶγμα ποὺ δὲν γνωρίζει οὔτε τὴν ἀποθάρρυνσιν οὔτε τὴν ἧτταν.

Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα πού θὰ δώσῃς τὸ πᾶν, διότι τὸ πᾶν θὰ σοῦ ζητηθῆ, θὰ δώσῃς καὶ τὴν ζωήν σου, διὰ νὰ τὴν ἀνεύρῃς εἰς τὴν αἰωνιότητα.

* * *

Ὁ πόθος ὁ ἰδικός σου δὲν εἶναι ἀκαθόριστος, δὲν εἶναι ρωμαντικός, δὲν εἶναι ρεμβασμὸς νοσταλγικός, ἀλλὰ μία μελῳδία ἐπάνω ἀπὸ τὴν συγχορδίαν ἐκείνου πού εἶναι αἰώνιον. Δὲν εἶναι ἀτομικός, ἐγγίζει τὸ σύνολον, τὸ γενικόν. Ἡ κλῆσις τῆς ζωῆς σου εἶναι νὰ δοθῇς εἰς τὸν λαόν. Ὁ στρατιώτης δίδει τὸ σῶμά του εἰς τὸ ἔθνος του, σὺ θὰ δώσῃς κάτι πολυτιμότερον εἰς τὸν λαόν σου: τὴν ψυχήν σου.

Εἶσαι ἡ ὑποταγὴ τοῦ ὑποκειμενικοῦ εἰς τὸ ἀντικειμενικόν, εἰς ὅ,τι ξεπερνᾷ τὸ ἄτομον, ὑφίσταται πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτό, πέραν αὐτοῦ. Τὸ αἴσθημά σου θὰ ἔχῃ τὴν ἔντασιν ὄχι τοῦ ἀτομικοῦ, ἀλλὰ τοῦ γενικοῦ. Θὰ γίνῃς ἡ προσωπικότης ἡ συνειδητοποιημένη, ἡ ὡλοκληρωμένη, ἡ προεκτεταμένη. Θὰ εἶσαι ἡ ἔκφρασις τοῦ παρόντος μὲ τὰς ἐπιταγάς του.

* * *

Ἔχεις μέσα ἀσύγκριτα εἰς τὴν διάθεσίν σου. Πρὸ παντὸς ἔχεις τὴν λέξιν. Εἶναι αὐτὴ εἰς ἐσένα ὅ,τι τὸ σμάλτο εἰς τὸν ζωγράφον. Ὅ,τι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἰς τὸ μυστήριον τῶν μυστηρίων. Ἡ λέξις τὸ σύνορο εἶναι τοῦ κόσμου, ὁ ρυθμός. Χάρισε εἰς αὐτὴν τὴν περιπαθῆ σου φροντίδα. Θὰ ἠχῇ πλάγι σου ὡσὰν περιπάτημα φίλου, ὡσὰν βάδισμα στρατιώτου, ὡσὰν ἦχος θαλάσσης. Ὁ παλμός σου καὶ αὐτὴ ἕνα εἶναι. Τὸ πνεῦμά σου τὸ ζωντανό, τὸ ἄνοιγμά του, καὶ αὐτὴ ἕνα εἶναι. Αὐτὴ ἐκφράζει μὲ νέον καὶ παρθενικὸν τρόπον τὸν κόσμον, καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὰ μεγάλα καὶ αἰώνια προβλήματά του. Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁ ἄνθρωπος πλάθει τὴν λέξιν.

* * *

Ἡ Σχολή μας εἰς ὅ,τι ἔχει πειὸ βαθύ, πειὸ στερεό, ἀκατάλυτο, ἐσένα, θὰ περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴν φυλήν μας ὡσὰν ἕνας ποταμός, σιωπηλός, γεμᾶτος μυστήριο, αἰώνιος. Σὺ μὲ αὐτὴν θὰ εἶσαι ἡ ἀνατολὴ διὰ τὰ πλέον καθολικὰ πνευματικὰ φανερώματα τοῦ καιροῦ μας, διὰ μίαν τελείαν ἀνασυγκρότησιν τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ γίνῃς ἡ ἐπανεύρεσις τῶν ἀδιαταράκτων αἰωνίων ἀρχῶν, τὸ θεμέλιον τῆς οὐσιαστικῆς δημιουργικῆς διανοήσεως καὶ ζωῆς. Εἶσαι σὺ ἡ βαθυτέρα συνήχησις τῆς πνευματικότητός μας, ἡ συνέχεια ἡ θρησκευτικὴ εἰς τὸν ἀκατάλυτον δυναμισμὸν τῆς ἰδικῆς μας Ὀρθοδοξίας.

Τὸ ἐγκαλλώπισμά μας, τὸ ἄγαλμά μας, σὺ εἶσαι, καὶ ἡ Σχολὴ ὁ Φειδίας.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ
ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗι ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΑΥΤΗΣ

«Δεόμεθα παρακαλοῦντες τὴν Παναγίαν Τριάδα, ἵνα «διατηρήσῃ ἀνωτέραν πάσης ἐπηρείας καὶ παντὸς ὁρα- «τοῦ καὶ ἀοράτου ἐχθροῦ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ «***ἀναδείξῃ τελειουμένην καὶ προοδεύουσαν καὶ φέρου-*** «***σαν καρποὺς ἀξίους τῆς θείας εὐαρεστήσεως καὶ*** «***ἐπωφελεῖς τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ καὶ παντὶ τῷ εὐσε-*** «***βεῖ ἡμῶν Γένει,*** ἀξιοῦντες θερμῶς καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς «διαδόχους τοῦ Πατριαρχικοῦ τούτου Θρόνου καὶ πάν- «τας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, ἵνα ἀγωνισθῶσι καὶ «αὐτοὶ καὶ συμπράξωσι καὶ ***προάξωσιν εἰς τὸ τελειό-*** «***τερον τὸ θεοφιλὲς τοῦτο ἔργον,*** ***ἀφορῶντες τὴν*** «***ἀπὸ τούτου ἀληθῆ εὔκλειαν αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπισ-*** «***χνουμένην ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν».***

ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΗΝ ταύτην εὐχὴν κλείει τὰ περὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς περιπύστου Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ [1]) ὁ ἐκ τῶν μεγάλων Πατριαρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀοίδιμος Ἱδρυτὴς αὐτῆς Γερμανὸς ὁ Δ.' Ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας μεγαλοφυεῖ σκέψει αὐτοῦ ὁ φιλόμουσος ἐκεῖνος Πατριάρχης, συλλαμβάνων τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Λόφου τοῦ Τεμένους τούτου τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας καί, μετὰ ἀγῶνας τοὺς ὁποίους πράγματι μόνον τῇ εὐλογίᾳ τῆς Ὑπερουσίου Τριάδος ἦτο δυνατὸν νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας, ἀξιωθεὶς νὰ ἴδῃ πραγματοποιούμενον τὸ μέγα ὄνειρον αὐτοῦ, ἤδη ἐκ τῶν προτέρων ὡραματίσθη τὴν σημαντικὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἡ Ἱερὰ Σχολὴ θὰ κατελάμβανεν ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας, ὅσας παρ' αὐτῆς θὰ εἶχε νὰ προσδοκᾷ ἰδιαιτέρως ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος, τοῦ ὁποίου πράγματι κεφάλαιον ἀληθοῦς εὐκλείας θὰ ἀπετέλει ἡ Σχολή.

Ἡ μακαρία ψυχὴ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου θὰ ἀναπαύηται ἐν εἰρήνῃ. Διότι ἡ γεραρὰ Σχολή, τὸ ἴνδαλμα τῶν πόνων καὶ τῶν ἱερῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἐνθουσιασμῶν αὐτοῦ, ἐδικαίωσε τοὺς ἁγίους αὐτοῦ ὁραματισμοὺς καὶ τὰς ἐπ' αὐτῆς στηριχθείσας ἐλπίδας.

---

[1]) Τὰ Ἀπομνημονεύματα ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ «***Χρόνος***» τοῦ ἔτους 1869, ΚΠ. σελ. 76—83. Ἀνεδημοσιεύθησαν ἐν: — ***Μητροπολίτου Σάρδεων καὶ Πισιδίας Γερμανοῦ***, Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ', ΚΠ. 1931, σελ. 88—93, καὶ - ***Ἀποστόλου Δ. Μέξη***, Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή, Ἱστορικὰ Σημειώματα (1844—1935), ΚΠ. 1935, σελ. 25—36.

Τοῦτο εἶναι τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ καταλήξῃ ὁ μελετητής, ἀνασκοπῶν τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς κατὰ τὸν ἱστορικὸν σταθμὸν τοῦ ἐπ' αἰσίοις ἤδη συμπληρωθέντος πρώτου αἰῶνος τῆς ζωῆς αὐτῆς.

Ἡ Σχολή, ἱδρυθεῖσα εἰς ἐποχὴν πνευματικῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ Γένους, καθ' ἣν ὁσημέραι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καθίστατο ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένων καὶ ἱεροπρεπῶς μεμορφωμένων στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀμέσως ἀπ' αὐτῆς τῆς συστάσεως αὐτῆς ἀπέβη παράγων πολύτιμος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπετέλεσε τὸ πνευματικὸν Φυτώριον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤντλησε πρωτίστως ὁ Θρόνος τὸν θεολογικῶς μεμορφωμένον Κλῆρον αὐτοῦ· καὶ ἀπεδείχθη ἡ Σχολὴ ἡ πνευματικὴ Τροφὸς καὶ Κηρύκων τοῦ Θείου Λόγου ἐμπνευσμένων, καὶ ἐργατῶν τῶν Ἱερῶν Γραμμάτων καὶ γενικῶς τῆς Ἐκπαιδεύσεως δοκίμων, καὶ Ἱερέων ζηλωτῶν, καὶ Ἱεραρχῶν δεδοκιμασμένων καὶ ἀφωσιωμένων εἰς τὰ ἱερὰ τῆς Ὀρθοδοξίας ἰδεώδη, καὶ Πρωθιεραρχῶν οἱ ὁποῖοι ἐκόσμησαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ὅλος ἀριθμὸς [2]) τῶν κατὰ τὴν διαγενομένην πρώτην ταύτην ἑκατονταετίαν τῆς ζωῆς τῆς Σχολῆς τακτικῶς [3]) ἀποφοιτησάντων ἐξ αὐτῆς, ὑπὸ τὸν σεμνὸν τίτλον τοῦ «Διδασκάλου τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας», ἀνέρχεται εἰς ***ἑξακοσίους ἑξήκοντα πέντε.*** Εἶναι δὲ ζωντανὴ ἔνδειξις τῆς τιμίας καρποφορίας τῆς Σχολῆς ὅτι ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου:

Ὀκτὼ ἀνεδείχθησαν Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι [4]) ***(Κωνσταντῖνος ὁ***

---

[2]) Καταλόγους τῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς ἐδημοσίευσε κατὰ καιροὺς ἡ «***Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια***» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (βλπ. ἔτη: ΙΘ'—1899 σελ. 436—442 καὶ 465—471, ΛΓ'—1913 σελ. 285—289 και Μ'—1919 σελ. 38—39 καὶ 293—296). Πλήρη κατάλογον τῶν μέχρι τοῦ ἔτους 1935 ἀποφοίτων ἐδημοσίευσεν ὁ ἐκ τῶν ἀποφοίτων ὡσαύτως αὐτῆς ἐλλογ. καθηγητὴς κ. Ἀπ. Μέξης ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ — Ἱστορικὰ Σημειώματα (1844—1935)» προσημειωθέντι ἔργῳ αὐτοῦ.

[3]) Εἰς τοὺς τακτικῶς τούτους ἀποφοιτήσαντας δὲν συμπεριλαμβάνονται οἱ ὑπὸ τύπον ἀκροατοῦ ὡς ἀπεσταλμένοι ἢ ὑπότροφοι τῶν διαφόρων Ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἢ ἐξ ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν παρακολουθήσαντες μαθήματα ἐν τῇ Σχολῇ, ὡς ἐπίσης καὶ ὅσοι δι' οἱονδήποτε λόγον δὲν κατώρθωσαν νὰ ὁλοκληρώσωσι τὴν ἐν τῇ Σχολῇ φοίτησιν αὐτῶν καὶ ἀπεχώρησαν πρὶν ἢ συμπληρώσωσιν ὅ,τι θὰ ἀπητεῖτο πρὸς ἐγγραφὴν αὐτῶν ἐν τοῖς τακτικοῖς ἀποφοίτοις τῆς Σχολῆς (τοιοῦτοι μεταξὺ ἄλλων εἶναι καὶ τρεῖς ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον Ἱεραρχῶν τοῦ Ἀντιοχικοῦ Θρόνου: ὁ Ἐπιφανείας Ἰγνάτιος, ὁ Τύρου καὶ Σιδῶνος Θεοδόσιος καὶ ὁ Λαοδικείας Τρύφων).

[4]) Ἡ ἀναγραφὴ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἐνταῦθα γίνεται, οὐχὶ κατὰ τὰς χρονολογίας τῆς Πατριαρχείας, ἀλλὰ κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ἐκ τῆς Σχολῆς ἀποφοιτήσεως αὐτῶν.

Ε′, Νεόφυτος ὁ Η′, Ἄνθιμος ὁ Ζ′, Ἰωακεὶμ ὁ Δ′, Γερμανὸς ὁ Ε′, Γρηγόριος ὁ Ζ′, Κωνσταντῖνος ὁ ΣΤ′, καὶ ὁ νῦν κοσμῶν τὸν πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Θρόνον Παναγιώτατος ***Βενιαμὶν ὁ Α′***),

Εἷς Πατριάρχης Ἀντιοχείας (ὁ νῦν Μακαριώτατος Πατριάρχης ***Ἀλέξανδρος ὁ Γ′***),

τρεῖς Πρόεδροι Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν (δύο τῆς Ἑλλάδος: ***Γερμανὸς***—Καλλιγᾶς—καὶ ***Χρύσανθος***—Φιλιππίδης—καὶ εἷς τῆς Ἀλβανίας: ***Χριστοφόρος***—Κίσσης),

διακόσιοι ἑξήκοντα καὶ εἷς ἄλλοι Ἱεράρχαι, κοσμήσαντες διαφόρους Ἐπαρχίας ἕκαστος, τόσον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὅσον καὶ τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἀναδειχθέντες πραγματικὰ ἐγκαλλωπίσματα τῆς Ἐκκλησίας,

διακόσιοι τεσσαράκοντα περίπου κληρικοὶ κατωτέρων βαθμῶν, καὶ

ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου λοιποὶ ἀπόφοιτοι, μὴ εἰσελθόντες μὲν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, μετὰ οὐχ ἧττονος ὅμως καὶ αὐτοὶ ἐνθουσιασμοῦ διαθέσαντες τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς καρποφόρον ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, οἱ πλεῖστοι ὡς κήρυκες τοῦ Θείου Λόγου καὶ ἐργάται τῶν Γραμμάτων.

Μελετῶν τις τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν ἐπὶ μέρους ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἔχῃ νὰ διαπιστώσῃ εἶναι ὅτι, ἀνεξαρτήτως ἂν ὑπὸ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἀξίωμα καὶ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν κατεύθυνσιν τῆς δράσεως, ἀνεξαρτήτως ἂν ἀπὸ τῆς περιωπῆς Πατριαρχικῶν καὶ Πρωθιεραρχικῶν Θρόνων, εἴτε ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἱεραρχικοῦ βαθμοῦ, εἴτε ἀπὸ τῶν μοναχικῶν ἢ ἱερατικῶν Κελλίων, εἴτε ἀπὸ τῶν βαθμίδων τοῦ ἱ. Ἄμβωνος, εἴτε ἀπὸ πανεπιστημιακῶν ἢ ἄλλων καθηγητικῶν ἑδρῶν, παρέσχον τὴν ἑαυτῶν διακονίαν οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς, κατὰ γενικὴν γραμμὴν διεκρίθησαν, ὅπου καὶ ἂν ἐτάχθησαν, καὶ πραγματικῶς ἐτίμησαν τὸ ὄνομα τῆς γαλουχησάσης αὐτοὺς Ἱερᾶς Σχολῆς, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ ἀποφοίτου τῆς Χάλκης νὰ φθάσῃ νὰ σημαίνῃ ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τί τὸ διακεκριμένον καὶ ἐξέχον παρὰ τοὺς ἀποφοίτους ἄλλων Θεολογικῶν Σχολῶν.

Ἔχει δὲ ἡ τοιαύτη διακεκριμένη θέσις τῶν ἀποφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τὸν λόγον αὐτῆς πρωτίστως εἰς τὸ σύστημα καὶ τὸν τρόπον, καθ᾽ ὃν αὐτὴ πάλιν ἡ ἰδία Σχολὴ καταρτίζει τοὺς τροφίμους αὐτῆς, σύστημα ἰδιάζον αὐτῇ — τὸ ὁποῖον καὶ ἀναδεικνύει τὴν ἡμετέραν Σχολὴν ὑπὲρ πάσας τὰς λοιπὰς Θεολογικὰς Σχολάς —, ἐφ᾽ ὅσον συγχρόνως πρὸς τὸν θεολογικὸν ἐπιστημονικὸν καταρτισμόν, τὸν ὁποῖον ὑπὸ τὸν αὐτὸν τύπον ἢ καὶ ὑπὸ ἀρτιωτέραν ἴσως ὀργάνωσιν ἀποσκοποῦσι νὰ δώσωσι κατὰ θεωρίαν εἰς τοὺς ἑαυτῶν φοιτητὰς καὶ ἄλλα τῆς Ἱερᾶς Θεολογίας

φυτώρια, ἡ Σχολὴ τῆς Χάλκης, θαυμασίως συνδυάζουσα θεωρίαν καὶ πρᾶξιν, ἐν περιβάλλοντι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως προσφόρῳ, ἐξασφαλίζει, ἐν τῇ κοινοβιακῶς ὠργανωμένῃ ζωῇ αὐτῆς, σὺν τῇ μορφώσει τῇ θεωρητικῇ, τὴν βαθεῖαν ἅμα καὶ ἀπὸ ἀπόψεως πράξεως μύησιν τῶν τροφίμων αὐτῆς εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τὴν συγκρότησιν αὐτῶν ταὐτοχρόνως καὶ λειτουργικῶς, καὶ τελετουργικῶς, καὶ κηρυγματικῶς, καὶ μουσικολογικῶς, καὶ γενικῶς ἀπὸ πάσης πρακτικῆς πλευρᾶς τῆς μελλοντικῆς ἀποστολῆς αὐτῶν.

Ὁποίαν τὸ τοιοῦτον σύστημα τῆς Σχολῆς ἀσκεῖ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ καταρτισμοῦ τῶν ἱεροσπουδαστῶν καὶ ὁποίαν ἔχει τοῦτο σημασίαν διὰ τὴν μέλλουσαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίαν αὐτῶν καὶ δρᾶσιν, καλῶς δύναταί τις νὰ ἀντιληφθῇ ἂν παρακολουθήσῃ ἐκ τοῦ ἐγγὺς καὶ μελετήσῃ τὰ καθέκαστα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῆς Σχολῆς.

Τὴν Σχολὴν διέπει αὐστηρὸς μοναστικὸς χαρακτήρ. Ἡ ἰδιότης τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς ὡς μαθητῶν εἶναι συνδεδυασμένη πρὸς τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς ἀδελφῶν συγχρόνως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν τῷ προσώπῳ δὲ τοῦ Σχολάρχου ἔχουσιν οὗτοι τὸν Ἡγούμενον συγχρόνως τῆς μοναστικῆς αὐτῶν Ἀδελφότητος, ***τῆς Ἀδελφότητος τῶν Ἁγιοτριαδιτῶν.*** [5]) Ἂν ὡς μαθηταὶ οἱ τρόφιμοι τῆς Σχολῆς ἔργον ἔχουσι νὰ μορφώσωσι τὸν νοῦν, ὡς μέλη τῆς μοναστικῆς Ἀδελφότητος ἰδεῶδες ἔχουσι νὰ μορφώσωσι χαρακτῆρα ἱεροπρεπῆ καὶ νὰ ἀσκηθῶσιν εἰς βίον καὶ πρᾶξιν, σύμφωνον πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτῶν ἀποστολήν. Καὶ διὰ νὰ εἶναι ὁ συνδυασμὸς οὗτος ὅσον οἷόν τε ἀποδοτικώτερος, ἐφαρμόζεται ἐν τῇ Σχολῇ τὸ κοινοβιακὸν σύστημα.

Κοινὴ προσευχή, κοινὴ μελέτη, κοινὴ τράπεζα εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῆς Σχολῆς.

Ἀφοῦ ἠχήσῃ ὁ ἐγερτήριος κώδων τῆς πρωΐας, ἐντὸς τοῦ ἱστορικοῦ Ναΐδίου τῆς Σχολῆς, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν πάντοτε καὶ τὸ ζωντανὸν παράδειγμα τοῦ Σχολάρχου καὶ Ἡγουμένου, θὰ γίνῃ ἡ πρώτη συγκέντρωσις τῶν ἱεροσπουδαστῶν. Ἐν τῷ Ναΐδίῳ τούτῳ, σημειωτέον, θὰ διέλθωσιν αὐτοὶ κατὰ καιροὺς ἐναλλὰξ ὅλα τὰ στάδια τῆς ὑπηρεσίας, ἀπὸ τελευταίου κανο-

---

5) Ἀξιοσημείωτα εἶναι ὅσα σχετικὰ λέγονται ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι τοῦ ἀοιδίμου Ἱδρυτοῦ τῆς Σχολῆς Γερμανοῦ τοῦ Δ΄, ἤτοι ὅτι ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ «ὡς ***μοναστήριον*** ἀπαιτεῖ ἕνα ***ἡγούμενον***, ὅστις θέλει εἶναι ὁ ***πρῶτος διδάσκαλος***, καὶ ***καλογήρους***, οἱ ὁποῖοι θέλουσιν εἶσθαι οἱ ***ἱερωμένοι μαθηταί.»*** Πρβλ. καὶ ὅσα σχετικὰ ἐν:— ***Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ***, Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν ***Ὀρθοδοξίᾳ*** ἔ. ΙΖ΄—1942 σελ. 16-17.

νάρχου μέχρι πρωτοψάλτου τῶν χορῶν καὶ ἀπὸ λαμπαδούχου καὶ ὑπηρέτου τοῦ ἱεροῦ Βήματος μέχρις ἱερέως, ἐφημερίου καὶ λειτουργοῦ, ὅσοι θὰ φθάσωσι νὰ χειροτονηθῶσι καὶ ὡς πρεσβύτεροι ἐν τῇ Σχολῇ. Ἐν τῷ αὐτῷ Ναϊδίῳ θὰ λάβωσιν ἐπισήμως ἐν καιρῷ [6]) τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίου κηρύγματος καὶ ἐν αὐτῷ θὰ ἐκφωνήσωσι τὰ πρῶτα κηρυγματικὰ δοκίμιά των [7]). Ἐν τῷ αὐτῷ Ναϊδίῳ θὰ γίνῃ ἐν τέλει καὶ ἡ τελετὴ τῆς καθοσιώσεώς των, διὰ νὰ ἐκκινήσωσιν ἀπ' αὐτοῦ ἐνθουσιώδεις καὶ κατηρτισμένοι ἐργάται τοῦ Ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου. Ἐν τῷ μεταξὺ ἑκάστη μαθητικὴ ἡμέρα μὲ τὴν κοινὴν Ὀρθρινὴν προσευχὴν ἐν τῷ Ναϊδίῳ τούτῳ θὰ ἐγκαινιάζηται, διὰ νὰ ἐπακολουθοῦν καθ' ἑκάστην αἱ ὧραι τῆς διδασκαλίας τῶν τακτικῶν μαθημάτων, ὑπὸ τὸν φωτισμὸν τῆς Παναγίας Τριάδος, καὶ νὰ κλείῃ τὰς ὥρας τῶν καθημερινῶν Παραδόσεων καὶ πάλιν ἡ κοινὴ ἐν τῷ αὐτῷ Ναϊδίῳ Ἑσπερινὴ προσευχή.

Κοινὴ καὶ ἡ μελέτη τῶν ἱεροσπουδαστῶν ἐν τοῖς ἐπὶ τούτῳ Σπουδα-

---

[6]) Ἡ καθιέρωσις τῶν ἱεροσπουδαστῶν εἰς τὸ δημόσιον κήρυγμα γίνεται τὴν Κυριακὴν τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς ἁγ. Ζ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου (πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν 11ην Ὀκτωβρίου μετὰ μεσημβρίαν, κατὰ τὸν ἑσπερινὸν) τοῦ τελευταίου ἔτους τῶν σπουδῶν, τοῦ Σχολάρχου προσφωνοῦντος αὐτοὺς καὶ κληροῦντος αὐτοῖς τὰ θέματα τοῦ κηρύγματος διὰ τὴν περίοδον τῆς Νηστείας τῶν Χριστουγέννων.

[7]) Τὰ κηρύγματα αὐτῶν οἱ ἱεροσπουδασταὶ ἐκφωνοῦσιν οἱ μὲν ἀχειροτόνητοι εἰσέτι ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ, ρασοφοροῦντες βεβαίως, οἱ δὲ κεχειροτονημένοι ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἄμβωνος. Τὴν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἄμβωνος τοῦ Ναϊδίου τῆς Σχολῆς πρώτην ταύτην κηρυγματικὴν πτῆσιν τῶν ἱεροσπουδαστῶν, δίκην ἀετιδέων, περιγράφει ἐν ὡραιοτάτῳ διὰ τὸν ἱ. τοῦτον Ἄμβωνα ἐπιγράμματι, τὸ ὁποῖον ἐν ἔτει 1849 ἔγραψεν, ὁ ἐκ τῶν πρώτων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς καὶ γλυκύφθογγος ποιητὴς Ἠλίας Ταντᾰλίδης. Ἰδοὺ τὸ ἐπίγραμμα:

Χαῖρέ μοι, ὑψιθρόνου Τριάδος, πολυήρατε ἄμβων,
Βῆμα λόγων ἱερῶν, ρητορικῆς ὀκρίβαν.
Σεῖο γὰρ ἐκ λαγόνος γεγάνητο ἀριστοτόκοιο
Ρήτορες ἀρτιεπεῖς θεσπεσίων λογίων.
Ὡς δ' ἀμφ' οἰωνῶν κρατερῇ Βασιλῆϊ πέτονται
Οὔρεος ἐκ κορυφῆς ἀετιδεῖς πολέες,
Τὼς σέθεν ὀρνυμένῳ ἐφάμιλλοι ἀμφὶ Τυπάλδῳ
Ἔσσυνται προθέειν κήρυκες ἡδύλαλοι.
Τοῖσιν ἐφίδρυται δήτοι τανυσίπτερος ὄρνις
Χρύσεος ὑψιπόρου σύμβολον ἐργασίης.

(Βλπ. καὶ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα, Αἱ ἱστορικαὶ Μοναὶ τῆς Νήσου Χάλκης—Ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ΚΠ. 1921, σελ. 154).

στηρίοις 8), ἑσπέρας καὶ πρωΐ, ἡ πρωϊνή, συντομωτέρα, μετὰ τὸν Ὄρθρον, ἡ ἑσπερινή, ἡ κυριωτέρα καὶ διαρκεστέρα, μετὰ τὸν ἀνὰ τὸν πευκόφυτον καὶ γραφικὸν λόφον τῆς Σχολῆς ζωογόνον δειλινὸν περίπατον.

Κοινὴ καὶ ἡ τράπεζα τῶν ἱεροσπουδαστῶν, ὅπου, συνεσθιόντων τὴν μεσημβρίαν τοῦ Σχολάρχου καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, ἀκροώμενοι τῆς ἐπιτραπεζίου, κατὰ τὸ μοναστηριακὸν σύστημα, ἀναγνώσεως—ἐναλλὰξ ὑπὸ τῶν μαθητῶν—ἀποσπασμάτων Πατερικῶν ἔργων ἢ Λόγων καὶ Ὁμιλιῶν διασήμων τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροκηρύκων, λαμβάνουσι τὴν καθημερινὴν ὑλικὴν τροφήν, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν στοργικῶς παρέχει ἡ Σχολή, καὶ ὅπου καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, μετὰ τὸ δεῖπνον, πρὶν ἢ ὁ κατακλιντήριος κώδων καλέσῃ τοὺς ἱεροσπουδαστὰς εἰς τὸν νυκτερινὸν ὕπνον, ἀναγινώσκεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱ. Ἀποδείπνου, ὡς ἱερὰ κατακλεὶς τῶν ἡμερησίων καθηκόντων αὐτῶν.

Προσθέσωμεν, εἰς ταῦτα πάντα, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πλεονεκτήματα ὅσα συγκεντροῖ ἡ Σχολή, ὡς κύκλος, οὕτως ὠργανωμένης μαθητικῆς ζωῆς, περιλαμβάνων ὁλόκληρον ἑπταετίαν, ὡς τοποθεσία ἐξαιρετικῆς φυσικῆς καλλονῆς καὶ μοναδικῆς ἠρεμίας 9), ὡς κτίριον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως κατάλληλον, ὡς ἵδρυμα ὑπὸ τὴν ἄμεσον τελοῦν ἐποπτείαν καὶ τὴν ἀμέριστον προστασίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, καὶ θὰ ἔχωμεν τὴν ἐξήγησιν ἀφ' ἑνὸς μὲν διατί ἡ Σχολὴ χαράσσει ἀνεξάλειπτον διὰ βίου παντὸς τὴν εἰκόνα αὐτῆς

---

8) Εἶναι ἄξιον σημειώσεως ὅτι τὰ Σπουδαστήρια τῆς Σχολῆς, ἀπὸ ἀπόψεως φωτισμοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑσπερινῆς μελέτης, διῆλθον ὅλα τὰ στάδια τῶν κατὰ καιροὺς ἐν χρήσει φωτιστικῶν μέσων, ἤτοι κατ' ἀρχὰς τῆς οὕτω καλουμένης ***λουτσέρνας*** (ἐκ τοῦ λατινικοῦ lucerna—εὐμεγέθους ἐλαιοφωτίστου λυχνίας), ἐφεξῆς τῶν πετρελαιοφωτίστων λύχνων μετὰ θρυαλλίδος (λαμπῶν), ἀργότερον τῶν πετρελαιοφωτίστων ὡσαύτως λαμπτήρων (λοὺξ) καὶ τέλος, ἀπὸ τοῦ 1932, τοῦ πλουσίου ἠλεκτρικοῦ φωτός.

9) Ἀξιανάγνωστα εἶναι ὅσα, θαυμάσας τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ἥρεμον ἐρημίαν τοῦ τόπου, ἔγραψε περὶ τῆς Σχολῆς ὁ γνωστὸς Γάλλος βυζαντιολόγος **Gustave Schlumberger**: «Jamais l'esprit de l'homme n'a pu rêver solitude plus belle et plus propre à élever l'âme. Si les jeunes Lévites, dont les années s'écoulent dans ce lieu bêni, dont les heures se partagent entre l'austère meditation des vieux Pères de l'Eglise et la contemplation de ces séreines beautés, ne deviennent pas des prêtres accomplis, c'est que leur âme est vide d'aspiration, incapable d'essor» (Les îles des Princes, 2me éd. Paris 1925, σελ. 131).

Τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν Σχολὴν ὡραίας περιγραφῆς τοῦ δοκίμου Γάλλου βυζαντιολόγου μετάφρασις δημοσιεύεται περαιτέρω ἐν τῷ παρόντι ἐκτάκτῳ τεύχει τῆς «Ὀρθοδοξίας». Πρβλ. καί: — ***Μητροπολίτου Κυζίκου Καλλινίκου,*** **Περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τῆς ἐν αὐτῇ Θεολογικῆς Σχολῆς Διάλεξις, Ἀθῆναι 1925, σελ. 26.**

εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἑαυτῆς τροφίμων καὶ δημιουργεῖ τὸν ἄρρηκτον ψυχικὸν πρὸς ἀλλήλους δεσμὸν τῶν ὁμογαλάκτων ἁγιοτριαδιτῶν ἀδελφῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πόθεν ἀντλοῦσιν οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς τὰ πρῶτα πολύτιμα ἐφόδια, τὰ ὁποῖα, καρποφοροῦντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀναλόγως καὶ πρὸς τὸν ἴδιον ἑκάστου χαρακτῆρα καὶ τὴν ἰδίαν ἐπίδοσιν, ἀναδεικνύουσι τοὺς ἀποφοίτους τῆς Ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς διακεκριμένους λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας.

Ὑπὸ τοιαύτην ὀργάνωσιν ἐπιτελοῦσα τὸ ἑαυτῆς ἔργον καί, ἀνεξαρτήτως τῶν ἀτελειῶν τὰς ὁποίας ὡς ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς καὶ ἡ ἡμετέρα Σχολὴ δυνατὸν νὰ ἔχῃ, οὕτω λαμπροὺς ἀποδιδοῦσα τοὺς ἑαυτῆς καρπούς, δικαίως ἡ γεραρὰ Σχολὴ ἐπεβλήθη εἰς τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ὡς ἵδρυμα συνυφασμένον μὲ αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ κῦρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐφ' ὅσον ἐξ αὐτῆς ἀπὸ ἑκατονταετίας ἤδη ἡ μὲν Πατριαρχικὴ Αὐλὴ ἀντλεῖ καὶ καταρτίζει τὰ στελέχη αὐτῆς, ὁ δὲ Θρόνος ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἱεραρχίαν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀρτίως κατηρτισμένους ἱερατικῶς προϊσταμένους, λειτουργοὺς καὶ κήρυκας τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν του, ἔχων, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὴν Σχολὴν καὶ σύμβουλον πολύτιμον, ὁσάκις δεήσῃ, ἐν τοῖς κατὰ καιρὸν ἀπασχολοῦσιν αὐτόν, κατ' ἰδίαν τε καὶ ὡς Πρωτόθρονον Ἐκκλησίαν, θεολογικοῖς καὶ κανονικοῖς ζητήμασι [10]), κατέκτησε δὲ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν τιμὴν τόσον τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, εἰς τὰς ὁποίας καθ' ὅλην τὴν διαρρεύσασαν ἑκατονταετίαν «οὐ πεφεισμένως τῶν πνευματικῶν αὐτῆς ἀγαθῶν μετέδωκε» [11]), ὅσον καὶ τῶν ἄλλων καθόλου Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλ' ἐὰν οὕτω ὑπηρέτησε καὶ ὑπηρετεῖ, καὶ τιμᾷ καὶ δοξάζει τὴν Ἐκκλησίαν ἡ γεραρὰ Σχολή, καὶ ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀπέλιπε περιέπουσα τὴν Σχολὴν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ καί, οὐ μόνον ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἐμερίμνησε πάντοτε νὰ συντηρήσῃ ἀξιοπρεπῶς τὴν Σχολήν, ἀλλὰ καὶ οὐδενός ποτε ἐφείσθη ὅπως καταστήσῃ αὐτὴν ὅτι μάλιστα τελείαν καὶ καρποφόρον. Τοιαύτη ὑπῆρξε καθ' ὅλην τὴν διαρρεύσασαν ἑκατονταετίαν ἡ περὶ τῆς γεραρᾶς Σχολῆς γνώμη καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν διάθεσις τῶν Παναγιωτάτων Προκαθημένων τοῦ Θρόνου καὶ τῆς σεβασμίας Ἱεραρ-

[10]) Πολλάκις, ὡς γνωστόν, διάφορα τοιαύτης φύσεως ζητήματα παραπέμπονται εἰσηγητικῶς εἰς τὴν μελέτην τοῦ Συλλόγου τῶν Θεολόγων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἢ παρέχουσιν οὗτοι τὴν ἑαυτῶν συμβολὴν ὀνομαζόμενοι μέλη διαφόρων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐπιτροπῶν.

[11]) Βλέπε σχετικὰ προσφωνήσεως Σχολάρχου ἀρχιμ. Γερμανοῦ Γρηγορᾶ ἐν Ἐκκλησιαστ. Ἀληθ. ἔτ. ΙΕ'—1895 σελ. 253.

χίας αὐτοῦ, ἡ δὲ ἁγνὴ τῆς Ἐκκλησίας συνείδησις σύσσωμος ἀπεκήρυξε κατὰ καιροὺς πᾶσαν οἱανδήποτε καὶ ὁθενδήποτε δικτυπωθεῖσαν σκέψιν, ἡ ὁποία, ἔστω καὶ πόρρωθεν, θὰ ἠδύνατο νὰ θίξῃ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς.

Ἡ πρὸς τὴν γεραρὰν Σχολὴν στοργὴ καὶ προσοχὴ τῆς Ἐκκλησίας συνεχίζεται καὶ σήμερον ἀμείωτος. Καὶ ἐπι τῇ αἰσίᾳ συμπληρώσει τοῦ πρώτου αἰῶνος τοῦ τετιμημένου ἔργου αὐτῆς, τονώνεται ἐν τῇ ψυχῇ οὐ μόνον τῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν φιλούντων τὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας, ὁ πόθος νὰ ἴδωμεν τὴν Σχολὴν προκόπτουσαν ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, διὰ νὰ ἔχωσι πάντοτε τὴν δικαίωσιν αὐτῶν οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους ὁ ἀοίδιμος πρῶτος Ἱδρυτὴς αὐτῆς Γερμανὸς ὁ Δ΄. ὡς ἱερὰν αὐτοῦ θέλησιν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπόμνησιν βαρυσήμαντον τῶν πρὸς τὴν Σχολὴν ὑποχρεώσεων, ἐκληροδότησεν εἰς τὰς μεταγενεστέρας γενεάς, λόγοι τοὺς ὁποίους ὁ μὲν μακάριος Πατριάρχης ἔθηκεν ὡς κατακλεῖδα τῶν περὶ τῆς Σχολῆς Ἀπομνημονευμάτων αὐτοῦ, θὰ ἔχωσι δὲ ὡς ἐπισφράγισμα καὶ αἱ λιταὶ αὗται γραμμαί, τὰς ὁποίας ἐπὶ τῇ εὐσήμῳ Ἑορτῇ τῆς σεπτῆς Τροφοῦ Σχολῆς, εὐγνώμων αὐτῆς μαθητής, ἐχάραξα.

«Ἀξιοῦμεν θερμῶς καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς διαδόχους τοῦ Πατριαρχικοῦ τούτου Θρόνου καὶ πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, ἵνα ἀγωνισθῶσι καὶ αὐτοὶ καὶ συμπράξωσι καὶ προάξωσιν εἰς τὸ τελειότερον τὸ θεοφιλὲς τοῦτο ἔργον, ἀφορῶντες τὴν ἀπὸ τούτου ἀληθῆ εὔκλειαν αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπισχνουμένην ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν χριστιανῶν. Ἄλλως δὲ ἡ κατὰ τῆς Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς ἀμέλεια αὐτῶν καὶ παράβλεψις καὶ ἐξόντωσις, ὃ μὴ γένοιτο, ὡς μητροκτονία προφανὴς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας θέλει καταστήσει αὐτοὺς ἀναπολογήτους ἐν τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔχοιεν ἀντίδικον τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι».

† Ο ΠΕΡΓΑΜΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

ΕΞΟΦΛΗΣΙΣ ΧΡΕΟΥΣ

ΕΠΙ ΤΗι ΕΥΚΑΙΡΙΑι τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐπιθυμῶ νὰ ἐξοφλήσω χρέος ἱερὸν πρὸς τὴν μνήμην ἑνὸς τῶν καθηγητῶν τῆς πρώτης δεκαετίας (1850), τοῦ ***Λεάνδρου Ἀρβανιτάκη.*** Ἰδιαίτερον τρέφω σεβασμὸν πρὸς τὸν καθηγητήν μας αὐτόν, κυρίως ἀφότου ἀναδιφῶν παλαιά τινα τεύχη τοῦ ἐνταῦθα Φιλολογικοῦ Συλλόγου συνήντησα τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν ἑταίρων καὶ δὴ τοῦ Προεδρείου τοῦ Συλλόγου, παρὰ τὰ ὀνόματα λογίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὡς Στ. Καραθεοδωρῆς, Α. Καραθεοδωρῆς, Κ. Γ. Καραπάνος, Θ. Ζωγράφος, Ἡρ. Βασιάδης, Κ. Ἀριστοκλῆς, Κ. Σ. Μαυρογένης, Σ. Ἀριστάρχης, Μ. Παρανίκας καὶ ὁ πασίγνωστος διὰ τὰς Βυζαντηνάς του Μελέτας Α. Γ. Πασπάτης.

Ἐξεφωνοῦντο λόγοι εἰς τὰς ἐκτάκτους συνεδριάσεις τοῦ Συλλόγου, ἐνῶ εἰς τὰς τακτικὰς τοῦ Προεδρείου ἀνεγινώσκοντο Μελέται ἐπιστημονικαὶ πάσης φύσεως, συνήθως δὲ φιλολογικαί, γλωσσολογικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαί. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν ἐργασιῶν τούτων ἐδημοσιεύοντο εἰς τὸ κατὰ διμηνίαν ἐκδιδόμενον Περιοδικὸν Σύγγραμμα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου.

Ἐν τῇ 110ῃ συνεδριάσει ὁ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς καθηγητὴς Λέανδρος Ἀρβανιτάκης ἀνέγνωσε περισπούδαστον μελέτην περὶ τῆς πατερικῆς φιλολογίας, θαῦμα καλλιλογίας, μελέτην δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰς σελίδας τοῦ Περιοδικοῦ (σελ. 240—251) ὑπὸ τὸν τίτλον ***Βραχεῖα διατριβὴ περὶ τῆς τῶν θείων Πατέρων εὐγλωττίας.*** Εὑρίσκεται εἰς τὸν Β′ τόμον (τεύχη Η′—Θ′), ἰδόντα τὸ φῶς τῆς δημοσιεύσεως τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1865. Εἶναι δὲ εὐνόητον ὁποίαν ἀξίαν εἶχε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοιαύτη μελέτη, ἐποχὴν καθ᾽ ἣν μόλις εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ κινῆται τὸ κοινὸν τῶν λογίων ἐνδιαφέρον περὶ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς πατερικῆς ῥητορικῆς, μία δὲ μόνον εἶχεν ἐκδοθῇ Πατρολογία ἡ τρίτομος τοῦ Κοντογόνου εἰς τὰ ἔτη 1851 – 1853.

Εἰς τὸ Α′ μέρος τῆς διατριβῆς του ὁ Λέανδρος Ἀρβανιτάκης ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς ῥητορικῆς τέχνης, τῆς ὁποίας ἐξετάζει τοὺς τρεῖς οὐσιώδεις χαρακτῆρας: ***τὸ διδάξαι, τὸ ἀρέσαι*** καὶ τὸ κυριώτερον ***τὸ κινῆσαι τὴν καρδίαν.*** Εἰς δὲ τὸ Β′ μέρος παραθέτει δείγματα πατερικῆς ῥητορείας, ἀποσπάσματα λόγων τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Τερτυλλιανοῦ, τοῦ Ἀμβροσίου, τοῦ Ἱερωνύμου, τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης. Τούτοις ὀφείλουσιν,

ἐπιλέγει, τὸ μέγα κλέος αὐτῶν οἱ Βοσσουέτοι, οἱ Βουρδαλλοί, οἱ Μασσαλεῶνες, οἱ Φλεχιέροι καὶ παρ' ἡμῖν οἱ Μηνιάται, οἱ Θεοτόκαι, οἱ Εὐγένιοι, οἱ Οἰκονόμοι, οἱ Πλάτωνες, οἱ Φιλάρετοι, οἱ 'Ιννοκέντιοι καὶ εἴ τινες κατὰ τὴν Δύσιν καὶ τὴν 'Ανατολὴν διαπρέψαντες ἐκκλησιαστικοὶ ῥήτορες. ***Ταῦτα μετὰ τὰς θείας Γραφὰς ὀφείλουσιν ἀπαραιτήτως φέρειν διὰ παντὸς μετὰ χεῖρας***, μελέτημα διηνεκὲς καὶ ἐντρύφημα τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν ἔχοντες, ***καὶ οἱ ἡμέτεροι Λευῖται*** οἱ πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐπαλειφόμενοι. Αἱ μὲν Γραφαὶ ἀποτελέσουσι τὴν ψυχὴν τῆς εὐγλωττίας αὐτῶν, ἡ δὲ βαθεῖα καὶ ἀκριβὴς γνῶσις τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ χριστιανισμοῦ—ὧν ἡ διδασκαλία μόνον ἐν τοῖς τῶν θείων Πατέρων συγγράμμασιν εὑρίσκεται ἀνεπτυγμένη πληρέστατα — συνενουμένη μετὰ τοῦ ζωογόνου χυλοῦ τῆς 'Ιερᾶς Γραφῆς, καταστήσει τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν (τῶν ἱεροκηρύκων μας) ἐνεργὸν καὶ τελεσφόρον. Αἱ ἀποκαλυφθεῖσαι τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἀλήθειαι ἐσαφηνίσθησαν καὶ παρεδόθησαν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων.

'Η διατριβὴ τελειώνει μὲ τὴν φράσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: ***"Ετερον μὲν οὐδὲν τῷ ἱερεῖ, ἡ δὲ τοῦ λόγου βοήθεια δίδοται μόνη!***

'Ομολογῶ ὅτι ἐκτὸς τοῦ παραλλήλου πρὸς τὴν Μελέτην αὐτήν,—ἡ ὁποία ἐτίμησε τὸ ὄνομα τῆς Σχολῆς μας — περιφήμου ἀλλὰ μεταγενεστέρου ἔργου τοῦ Βιλεμαίν, (Tableau de l'éloquence chrétienne au IVème siècle — Paris 1870), οὐδὲν ἔχω ἀναγνώση ὡραιότερον. Φρονῶ δὲ ὅτι δὲν θὰ ὑστέρει τοῦ Βιλεμαὶν ὁ Λ. 'Αρβανιτάκης ἐὰν τῷ ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ διευρύνῃ τὴν σχετικῶς ὀλιγοσέλιδον διατριβήν του. Θὰ ἦτο κάτι ἰδιαιτέρως τιμητικὸν ἐὰν ἡ βραχεῖα, ὅπως τὴν ἐπιγράφει, διατριβὴ καθίστατο εὐρυτέρα καὶ πληρεστέρα. 'Ο Βιλεμαὶν θὰ ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ὑπερβεβλημένος, ὁ πνευματώδης καὶ μελετηρὸς λόγιος Γάλλος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος δὲν ἀπηξίωσε νὰ ἀντιγράψῃ ὁλοκλήρους σελίδας κριτικῆς περὶ τῶν τριῶν Μεγάλων 'Ιεραρχῶν καὶ μάλιστα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

"Εξ πατρολογιογράφοι ἐκ τῶν ἡμετέρων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετίας ἐπροχώρησαν εἰς τὴν ἔκδοσιν Πατρολογιῶν, οἱ Κ. Κοντογόνης (1851 — 1853) Α. Δ. Κυριακὸς (1883) Ν. Παγίδας (1885 — 1887) 'Α. Χριστοδούλου (1894) Γ. Δέρβος (1903—1910) Δ. Μπαλάνος (1930). Εἶναι δὲ εὐχάριστον ὅτι μία ἐξ αὐτῶν—ἔστω καὶ ἡ ἀτελεστέρα—προῆλθεν ἀπὸ τὰς ἕδρας τῆς Χαλκίτιδος Σχολῆς, διὰ τὴν ὁποίαν αἱ λησμονημέναι δυοκαίδεκα σελίδες τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ ἐνταῦθα Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἡ βραχεῖα διατριβὴ τοῦ Λεάνδρου 'Αρβανιτάκη, ἀποτελεῖ μνημεῖον τοῦ ζήλου καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐβασίλευον ἐπάνω εἰς τὸν λόφον τῆς 'Αγίας καὶ Ζωαρχικῆς Τριάδος.

Ὑποσημείωσις τοῦ Προλόγου τῆς «Ρητορείας τῶν Ἑλλήνων Πατέρων» ὑπὸ Βενιαμὶν Ἰωαννίδου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῶν Ἱεροσολύμων (σελ. 6) μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἡ «σπουδαιοτάτη καὶ εὔγλωττος ὄντως» πραγματεία αὕτη περὶ τῆς τῶν Πατέρων εὐγλωττίας πρὶν ἢ δημοσιευθῇ ἀπηγγέλθη τῷ 1854 — δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἵδρυσιν ἢ ἴσως ἐπὶ τῇ δεκαετηρίδι τῆς Σχολῆς — ἐν τῇ μεγάλῃ τῆς ἐν Χάλκῃ Σχολῆς αἰθούσῃ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ αὐτῆς Λεάνδρου Ἀρβανιτάκη. Ὁ Βενιαμὶν Ἰωαννίδης γράφει ὅτι ἦτο ἐκ τῶν ἀκροατῶν τῆς αἰθούσης καὶ δὲν ἀποκλείεται ἡ ὑπόθεσις ὅτι καὶ ἡ χρησιμωτάτη ἔκδοσις τῆς Ρητορείας τῶν Πατέρων κατὰ τὸ ἔτος 1869 μέχρι τινὸς ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

† Ο ΚΥΔΩΝΙΩΝ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΤΟ ΚΤΙΡΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗι ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΥΤΟΥ

ΕΝ ΤΩι ΠΑΡΟΝΤΙ ἐκτάκτῳ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τῆς Τροφοῦ Σχολῆς Τεύχει καταχωρίζονται δύο φωτογραφίαι τοῦ Κτιρίου τῆς Σχολῆς, εἰκονίζουσαι ἡ μία (ὡς ἔναντι) τὸ πρὸ τοῦ Σεισμοῦ τοῦ 1894 οἰκοδόμημα καὶ ἡ ἄλλη (σελ. 292-293) τὸ μετὰ τὸν Σεισμὸν κτισθὲν καὶ ἄχρι τοῦδε στεγάζον τὴν Σχολὴν κτίριον.

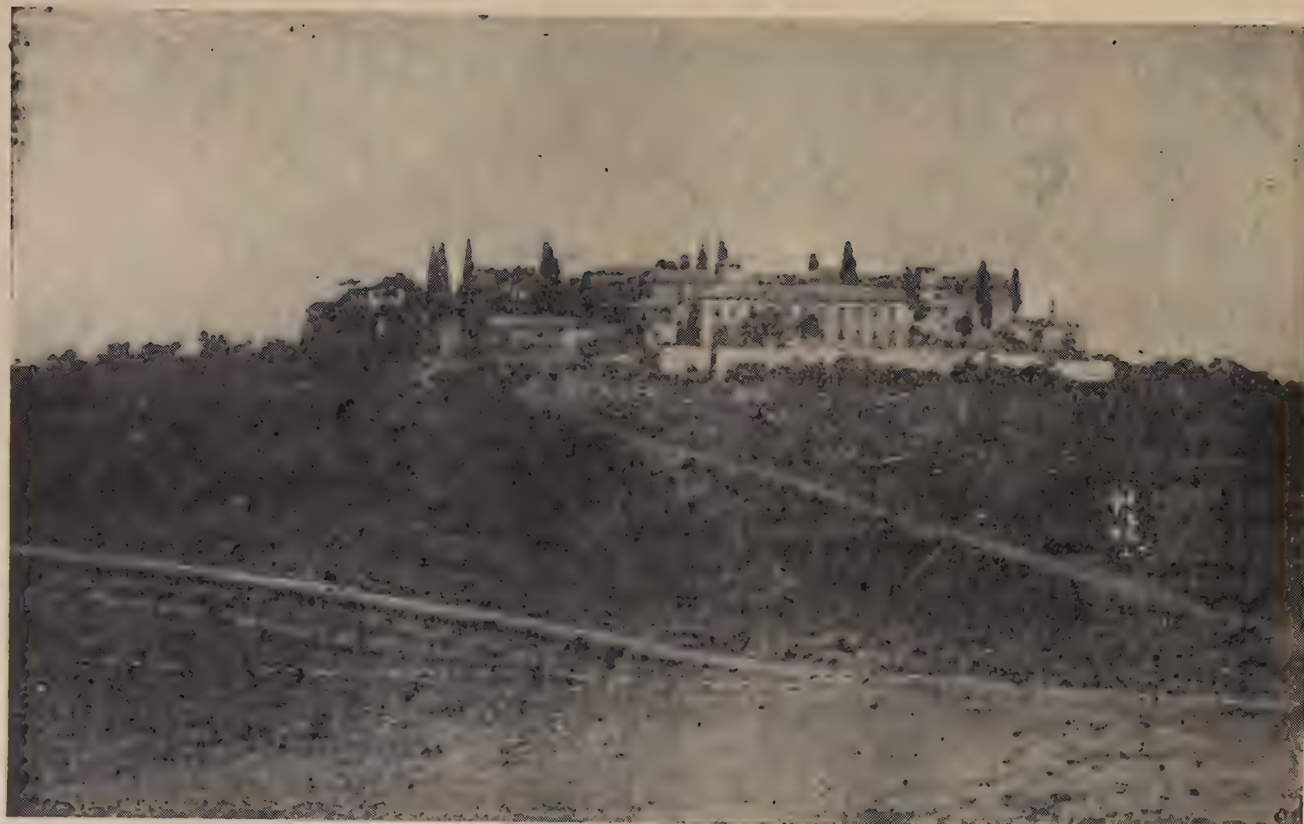
Ἡ ἱστορία τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς, ἱστορία κτιρίου τοιοῦτον γεραρὸν καὶ σεβάσμιον στεγάσαντος καὶ στεγάζοντος Ἵδρυμα, θαυμασίως δὲ καὶ αὐτοῦ ἀποκατοπτρίζοντος καὶ τρόπον τινὰ ἐνσαρκοῦντος τὴν πρὸς τὴν Σχολὴν ἰδιάζουσαν στοργὴν καὶ τιμὴν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὑπὲρ ἐκείνης ἐνδελεχῆ μέριμναν αὐτῆς, ἀναμφιβόλως εἶναι οὐ μόνον διὰ τοὺς ὁπωσδήποτε πρὸς τὴν Σχολὴν συνδεομένους, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, ἐνδιαφέρουσα.

Ἐπειδὴ δέ, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦτο περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως μάλιστα ταύτης, δὲν εἶναι ἄμοιρον ἐπικαιρότητος ἐπ' εὐκαιρίᾳ νῦν τῆς ἐπ' αἰσίοις συμπληρώσεως τοῦ πρώτου αἰῶνος τῆς ζωῆς τῆς Σχολῆς, κατηρτίσθη ἡ ἀνὰ χεῖρας σύντομος μελέτη ἀποσκοποῦσα νὰ διαλάβῃ στοιχεῖα σχετικὰ πρὸς τὴν ἵδρυσιν, κτιρικὴν διάταξιν καὶ ἐσωτερικὴν διαίρεσιν, διαρρυθμίσεις καὶ ἐπισκευὰς κατὰ καιροὺς κ.τ.τ. τῶν δύο οἰκοδομημάτων, παλαιοῦ καὶ νέου.

Α'.
ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ ΚΤΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1844 συσταθεῖσα παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ' Ἱερὰ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐγκατεστάθη ἐν τῇ αὐτόθι ἱστορικῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἥτις ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀνῳκοδομήθη παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου.

Τὸ ἀπὸ μηνὸς Ἰουλίου 1843 περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σιγίλλιον τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου ἰδοὺ τί ἐπὶ λέξει, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἀναφέρει: «Τὸ ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ ἐκ παλαιοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἐπὶ τὰ δεξιὰ τῷ ἐντεῦθεν ἐκεῖ καταπλέοντι λόφου ἱδρυμένον ἱερὸν μοναστήριον, τὸ τιμώμενον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς Ζωαρχικῆς Τριάδος, διαφόροις περιπεσὸν περιπετείαις............ καὶ ἐσχάτως κατὰ μέρος μὲν πυρίκαυστον γενόμενον, κατὰ μέρος δὲ κατασαθρωθὲν καὶ κατακρημνισθέν, τέλος κατέστη ἐρείπιον,

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ ΚΤΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

διαρραγείσης ἐκ τοῦ σεισμοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἱερᾶς Ἐκκλησίας. Ἡ Μετριότης οὖν ἡμῶν... ...... ἤδη ἀπελθοῦσα ἐπίτηδες ἐκεῖ μετά τινων τῶν περιποθήτων αὐτῆς συναδέλφων καὶ ἰδίοις ὀφθαλμοῖς ἰδοῦσα τὴν τοιαύτην ἐλεεινὴν τούτου κατάστασιν, καὶ περιαλγήσασα, ὡς εἰκός, κατ' ὀφειλετικὴν αὐτῆς πρόνοιαν καὶ φροντίδα, ***ἔγνω ἀναλαβεῖν τὴν ἀνοικοδομὴν τούτου ἐπὶ θεοφιλεῖ σκοπῷ τοῦ ἀναδειχθῆναι σχολεῖον θεολογικὸν ἐν εὐθέτῳ καιρῷ***»[1]).

Τὰ καθέκαστα τῆς τοιαύτης ἀνοικοδομήσεως τῆς ἱ. Μονῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκαταστάσεως τῆς Σχολῆς ἀναλύει ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν[2]) αὐτοῦ, ἐν οἷς διασαφηνίζεται ὅτι, ἔχων «***κατὰ νοῦν νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὸ ἱερὸν τοῦτο καταγώγιον τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ νὰ ἀναδείξῃ τὸ Μοναστήριον τοῦτο Θεολογικὴν Σχολήν***», ἐπεσκέφθη τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1821 πυρίκαυστον γενομένην καὶ ἠρειπωμένην ἱερὰν Μονὴν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1842, ὅτι δοκιμάσας αἴσθημα βαθείας λύπης ἐκ τῆς αὐτοψεὶ θέας τῆς ἀθλίας καταστάσεως τοῦ ἱ. Μοναστηρίου ἐπεκαλέσθη τὴν Παναγίαν Τριάδα ἵνα εὐοδώσῃ τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ, ὅτι διενήργησεν ἀμέσως τὴν λῆψιν τῆς Κυβερνητικῆς ἀδείας, ἐκδοθέντος δὲ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Φιρμανίου, ἤρξατο τῆς οἰκοδομῆς, ἐφόρων αὐτῆς διορισθέντων τῶν Μητροπολιτῶν Ἡρακλείας Διονυσίου, Νικομηδείας Διονυσίου καὶ Σερρῶν Ἀθανασίου μετὰ γραμματέως τοῦ ἐπ' ἀνεψιᾷ γαμβροῦ τοῦ Πατριάρχου Ἰ. Παναγιωτίδου, τὴν οἰκοδομὴν δὲ ἀναλαβόντος τοῦ Ἀρχιτέκτονος ***Στεφανῆ Γαϊτανάκη***, ὅτι ἐν μέσῳ ποικίλων ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἀντιδράσεων καὶ δυσκολιῶν ἐπερατώθη ἐν τέλει ἡ κυρίως οἰκοδομή, ἐπηκολούθησεν ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ φούρνου, τῶν μαγειρείων, τῆς κινστέρνας καὶ λοιπῶν, ἐν τέλει δέ, ληφθείσης ἰδιαιτέρας κυβερνητικῆς ἀδείας καὶ διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς ἐκ τοῦ σεισμοῦ βεβλαμμένης καὶ ἑτοιμορρόπου Ἐκκλησίας τῆς ἱ. Μονῆς, συνετελέσθη κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικὸν ἡ ἀνακαίνισις καὶ αὐτῆς, ὅτι, περατωθέντος οὕτω τοῦ ἔργου τῆς ἀνοικοδομῆς, ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης ἔχων συλλειτουργοὺς τοὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς Κυζίκου Μελέτιον, Νικομηδείας Διονύσιον, Δέρκων Νεόφυτον, Ἰωαννίνων Ἰωακείμ, Νεοκαισαρείας Κύριλλον, Λέρνης Διονύσιον καὶ Μυρέων Κύριλ-

---

[1]) Τὸ Σιγίλλιον βλέπε ἐν ***Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΚΓ'*** σελ. 59 καὶ δεδημοσιευμένον ἐν: *Mansi* τόμ. 40 σελ. 351, —***Σάρδεων καὶ Πισιδίας Γερμανοῦ***, Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ'., ΚΠ. 1931, σελ. 68—71, καὶ—***Ἀπ. Μέξη***, Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή, Ἱστορικὰ Σημειώματα (1844—1935), ΚΠ. 1935, σελ. 24—28.

[2]) Περὶ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου βλέπε Σημείωσιν (1) ἡμετέρου ἄρθρου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνασκόπησις τοῦ ἔργου τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς κτλ.» ἐν σελίδι 313 τοῦ παρόντος Τεύχους.

λον, ἐτέλεσεν αὐτοπροσώπως τὰ ἐγκαίνια [3]) τῆς ἱ. Ἐκκλησίας τῇ 13ῃ Σεπτεμβρίου 1844, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ, καὶ ὅτι, εὐθὺς ἀμέσως συγκεντρωθέντων ἐν τῷ κτιρίῳ τοῦ τε διορισθέντος Σχολάρχου ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Τυπάλδου καὶ τῶν ἄλλων διδασκάλων, τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ, τῇ 1ῃ Ὀκτωβρίου 1844, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ηὐλογήθη, προεξάρχοντος, ἀπὸ μέρους καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ Πατριάρχου, τοῦ πρωτοθρόνου Μητροπολίτου Καισαρείας Παϊσίου, ἡ ἔναρξις τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς, τῶν μαθημάτων ἀρξαμένων μετὰ μίαν ἑβδομάδα.

Τὸ οὕτως οἰκοδομηθὲν πρῶτον κτίριον τῆς Σχολῆς ἐν τῷ κατὰ Μάϊον τοῦ 1845 ἐπὶ Πατριάρχου Μελετίου Γ'. ἐκδοθέντι Πατριαρχικῷ καὶ Συνοδικῷ Σιγιλλιώδει περὶ τῆς Σχολῆς Γράμματι [4]) χαρακτηρίζεται ὡς «λίαν εὐρύχωρον καὶ περικαλλές», ἀναμφιβόλως δὲ ἐκάλυψε τότε τὰς ἀνάγκας τῆς Σχολῆς.

Τοῦ κτιρίου τούτου, ὄντος ξυλίνου, πλουτισθέντος δὲ καὶ διὰ τῆς, βραχὺ πρὸ τῶν μέσων τοῦ ἔτους 1853 ὁλοκληρωθείσης, ἀνεγέρσεως λιθοκτίστου περικαλλοῦς **Βιβλιοθήκης** [5]), περιγραφαὶ εὕρηνται δύο ἐν τοῖς Κώδιξι μαθητικῶν Γυμνασμάτων τῆς Σχολῆς, ἡ μία [6]) περιγράφουσα τὴν ἀνα-

---

[3]) Συγχρόνως ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια καὶ τῶν ἐν τῇ ἱ. Ἐκκλησίᾳ ***Παρεκκλησίων***, τῆς ***Κυρίας Θεοτόκου τῆς Ἐλεούσης*** ἀριστερόθεν, καὶ τοῦ ***Προφήτου Ἠλιοὺ*** δεξιόθεν ἐν τῷ κυρίως Ναῷ, ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ νέου Παρεκκλησίου ἐν τῷ Νάρθηκι, τοῦ τελευταίου τούτου καθιερωθέντος εἰς μνήμην τοῦ ἐν Ἁγίοις ***Πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Α'.***

[4]) Βλέπε: *Mansi* τόμ. 40 σελ. 351, καὶ—***Ἀπ. Μέξη*** ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 57—63.

[5]) Μνεία σχετικὴ γίνεται ἐν τῷ ἀπὸ Ἰουνίου 1853 Σιγιλλίῳ τοῦ ἀοιδίμου Ἱδρυτοῦ Γερμανοῦ τοῦ Δ'. (β' Πατριαρχεία). Βλέπε τοῦτο ἐν ***Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΚΘ'*** σελ. 49—50, καὶ δεδημοσιευμένον ἐν:—*Mansi* τόμ. 40 σελ. 489, καὶ — ***Σάρδεων καὶ Πισιδίας Γερμανοῦ*** ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 84—87.

Σημειωτέον ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐν τῷ ἀπὸ Ἰουνίου 1853 Σιγιλλίῳ τούτῳ παρατήρησις ὅτι ἡ Σχολὴ ***«ἔναγχος»*** ἐπλουτίσθη καὶ διὰ κτιρίου ***λιθοκτίστου περικαλλοῦς Βιβλιοθήκης,*** ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐν τῷ ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Σχολῆς σωζομένῳ πρωτοτύπῳ Σιγιλλίου τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου Ἀνθίμου, ἀπὸ Ὀκτωβρίου 1852, τοῦ ὁποίου καθαρὰ διασκευὴ εἶναι τὸ ὡς ἄνω ἀπὸ Ἰουνίου 1853 Σιγίλλιον Γερμανοῦ τοῦ Δ' (βλπ. ***Ἀπ. Μέξη*** ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 79—82), ἡ περὶ τοῦ κτιρίου τῆς Βιβλιοθήκης φράσις ἐλλείπει παντελῶς, ἄγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ κτίριον τῆς Βιβλιοθήκης συνεπληρώθη μεταξὺ Ὀκτωβρίου 1852 καὶ Ἰουνίου 1853.

[6]) Ἡ περιγραφὴ αὕτη, οὖσα γενικώτερον περιγραφὴ τῆς Νήσου Χάλκης, ἐγράφη ἐν ἔτει 1858 ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ Γεωργίου Ἰωάννου Σκυριανοῦ, (τοῦ εἶτα μετονομασθέντος Γρηγορίου Ζυγαβηνοῦ). Βλέπε ***Κώδικα Σχολαστικῶν Γυμνασμάτων*** τῆς Σχολῆς ὑπ' ἀρ. 9. Πρβλ. καί: — ***Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα*** Αἱ ἱστορικαὶ Μοναὶ τῆς Νήσου Χάλκης — Ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ΚΠ. 1921, σελ. 128—132, καὶ—***Ἀπ. Μέξη*** ἔνθ. ἀνωτ. σ. 37—41.

καινισθεῖσαν Ἱ. Μονὴν καὶ ἀναγομένη εἰς τὸ ἔτος 1858, ἡ δὲ ἑτέρα [7]) περιγράφουσα εἰδικώτερον τὴν Σχολὴν καὶ ἀναγομένη εἰς τὸ ἔτος 1880. Καταχωρίζονται κατωτέρω ἀποσπάσματα τῶν δύο περιγραφῶν, διαφωτιστικὰ τῆς ὅλης διατάξεως καὶ οἰκονομίας τοῦ κτιρίου :

«..... *Ἄρχομαι ἐκ τῆς ἔξωθεν τῆς Μονῆς πλατείας, ἥτις κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος, πέριξ τῆς Μονῆς κατάφυτος .... Ἐντὸς τῆς προρρηθείσης πλατείας εἰς ἀπόστασιν 15 βημάτων ἀπὸ τῆς Δ. Πύλης ὑπάρχει μεγίστη* ***δεξαμενή*** [8]), *ὑποδεχομένη τὸ ἐκ τῆς στέγης τῆς Μονῆς διαρρέον βρόχινον ὕδωρ, γλυκύτατον ὂν καὶ πρὸς πέψιν λίαν ἐπιτήδειον, ὅθεν καὶ ἀπὸ τούτου ἀρύονται ἅπαντες οἱ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ οἰκοῦντες ... Ἀπὸ τῆς δεξαμενῆς μέχρι τῆς Πύλης ἅπαν τὸ μέρος εἶναι λιθόστρωτον, ὁ δὲ βουλόμενος ἐν τῇ Μονῇ εἰσελθεῖν, ἅμα πλησιάσας τῇ θύρᾳ, θεωρεῖ ἐν πρώτοις τέσσαρας λευκοὺς κίονας ξυλίνους, ἐφ᾽ ὧν στηρίζεται μέρος θαλάμου, ἐξέχοντος τῶν ἄλλων τῆς Μονῆς πλευρῶν· ἑκατέρωθεν δὲ τῆς πύλης ὑπάρχει μικρὰ ἀχηβὰς ἀναπληροῦσα θέσιν καθίσματος. Καὶ ἄνωθεν τῆς θύρας ἐστὶν ἐναποτεθειμένον λευκότατον μάρμαρον, διακατέχον ἅπαν τὸ τῆς θύρας πλάτος, ἐφ᾽ ᾧ ὁ σοφώτατος ἐν διδασκάλοις* ***Κωνσταντῖνος ὁ Οἰκονόμος*** *ἔχει ἀναγεγραμμένον θαυμαστὸν ὄντως Ἐπίγραμμα* [9]), *ὡς καὶ*

---

[7]) Γραφεῖσα κατὰ Μάϊον τοῦ 1880 ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ τῆς Β΄. τάξεως τότε Τίτου διακόνου Ζωγραφίδου (τοῦ ἀποθαν. Μητροπολίτου Κρήτης Τίτου), τιτλοφορεῖται «Πλοῦς ἀπὸ Γεφύρας εἰς Χάλκην καὶ μικρὰ περιγραφὴ τῆς ἐκεῖ Θεολογικῆς Σχολῆς». Βλπ. ***Σχολαστικὰ Γυμνάσματα*** Β΄. Τάξεως σχολ. ἔτους 1879—1880. Πρβλ. καὶ ***Ἀπ. Μέξη*** ἔνθ. ἀνωτ. σελ.41—43.

[8]) Πρόκειται περὶ τῆς παρὰ τὴν κυρίαν Εἴσοδον τοῦ σημερινοῦ κτιρίου μεγάλης κινστέρνας, ἧς τὸ στόμιον, κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ νῦν κτιρίου μετατοπισθὲν κατὰ ὀλίγα μέτρα βορειότερον τῆς ἧς τέως κατεῖχε θέσεως, κεῖται σήμερον παραπλεύρως τῆς ἐξωτερικῆς κλίμακος. Ἡ περιγραφὴ ἀναφέρει ἐν συνεχείᾳ τὸ πέριξ τοῦ μαρμαρίνου στομίου τῆς κινστέρνας, καὶ νῦν ἀναγινωσκόμενον, ἀκόλουθον ἐπίγραμμα :

ΙΣ	ΧΣ
ΝΙ	ΚΑ

͵ΑΨΟΖ΄ Σεπτεμβρίου ΙΓ΄.
«Ὕδωρ ἀρύσασθε γλυκύ, πίετε, δροσισθεῖτε,
τὸν Σαμουὴλ Ἡγούμενον ἅπαντες εὐχηθεῖτε·
καὶ τοὺς φιλελεήμονας κτίτορας συγχωρεῖτε,
ὧν ἔργον τὸ ψυχωφελές, δέομαι, μιμηθεῖτε».

[9]) Τὸ περὶ οὗ πρόκειται Ἐπίγραμμα, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐντετειχισμένον ἐπὶ τῆς μετώπης ἄνωθεν τῆς κυρίας Εἰσόδου τοῦ παλαιοῦ κτιρίου, ἐν τῷ νέῳ νῦν κτιρίῳ τῆς Σχολῆς εὕρηται ὑπεράνω τῆς Πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς τὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς :

έτερον [10] *ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς. Τὸ δὲ ἐπὶ τῆς πύλης εἰς δύο στήλας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μαρμάρου ὂν γεγραμμένον, παρέστησεν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἔξω· γραφισμένον καὶ ἐντὸς τριγώνου, εἰκονίζοντος πάντως τὴν Ἁγίαν Τριάδα, τὸν Παντεπόπτην ὀφθαλμὸν τῆς Τρισηλίου Θεότητος, ἐντὸς δὲ τούτου τὸ πάντιμον καὶ θαυμαστὸν ὄνομα «ὁ ὢν» διὰ τῶν συνήθων γραμμάτων*

« Χαῖρέ μοι, ἀνθεμόεσσα Προποντίδος ἄφθιτε κούρη,
Χαλκῖτις νῆσος, πᾶσιν ἀειδομένη,
Ἣ καλὴν στεφάνην περὶ κρήδεμν' ἐστεφάνωσαι
Τήνδε μονὴν ἱερὰν τῆς μεγάλης Τριάδος,
Φώτιος ἦν πρῶτος, Πατριάρχης κεῖνος ὁ θεῖος,
Δείματο καὶ ἓ Νέην ἐξωνόμηνε Σιών.
Ὡς δὲ μόγησε χρόνῳ Πατριάρχης καίνισεν ἄλλος
Καί μιν Ἔσοπτρον ἐΰς κλήϊσε Μητροφάνης.
Νῦν δ'αὐτὴν τὸ τρίτον Πατριάρχης κύδιμος αὖτις
Τῆς Τριάδος λάτρις Γερμανὸς ἱδρύσατο·
Ἀμφὶ δὲ δώματ' ἔτευξεν ἀνάκτορα ἔμμεναι ἐσθλά,
Τῆς θείης σοφίης, πᾶσι διδασκομένης.
Ἄμβαιν' ἠϊθέων σεμνὸς χορός, ἠρέμα ταρσῷ
Τόνδ' ἀκμῆτι βιβὰς ἱμερόεντα λόφον.
Κῆν δὲ μέτωπ' ἰδίῃ, γέρας ἕξεις· οἶσθα γὰρ ὅττι
Τῆς ἀρετῆς ἱδρῷ πρόσθεν ἔθηκε Θεός.»

[10]) Τὸ ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ παλαιοῦ κτιρίου ἐντετειχισμένον Ἐπίγραμμα τοῦτο, οὗ καὶ αὐτοῦ τὸ πλῆρες κείμενον ἀναφέρει ἐν συνεχείᾳ ἡ περιγραφή, εἶχεν ὡς ἀκολούθως:

« Ἴωμεν ἐς Χάλκης νήσου Βυζαντίδος ἄκρην
κεῖνον ὑπερτέλλοντ' οἶκον ἐποψόμενοι.
Μέσος ὅδε Τριάδος θεῖος Νεώς· ἀμφὶ δὲ πολλὰ
δώματα, τῆς ἀρετῆς καὶ σοφίης θάλαμοι.
Οἵην ἀγλαΐην στίλβει δόμος! Ὡς δὲ οἱ ὕψος
ἵεται ἑπταπόρων ἐγγύθι Πληϊάδων!
Πάντῃ μὲν θυρίδεσσι κεκαυμένος ἐκπεπέτασται
ζειδώροις αὔραις εὐαέων ἀνέμων.
Πάντῃ δὲ ποτιδέρκεται ἥλιος· οὐδ' ὑπὸ γαῖαν
γηθόσυνος τρέπεται, θαῦμα τοιόνδε λιπών.
Τουτὶ Πηγασίδος κασιγνήτη καλλιρέεθρος
Ἀμβλύζει κρήνη νάματα νεκτάρεα.
Κεῖθι τέθηλε νάπη· ψαίρει πίτυς ἀμφ' ἐλάτῃσι·
Γαία δὲ παντοίοις ἄνθεσιν ἀμφιγελᾷ.
Τῆλε δ' ἀποθρώσκει κώμης καπνός· ἡ δ' ἐπίκειται
ἄλλη δῖα Μονὴ τῆς σοφίης Τέμενος.
Ἄλλη δ' ἄλλος ἀνήρ· ποιμὴν ὅδε· τοὺς δ'ἐν ἀρούραις
ἀθροῖς· ὃς δὲ λίνοις πόντον ἐπ' ἰχθυάα.
Αὐγάζου τὸν Ὄλυμπον, ἰδ' ἀγλαὰ ἔργα Βιθυνῶν
καὶ Θρῄκης ἑτέρωσ' οὔρεα καὶ πεδία,
Δένδρα, δόμους, νήσους, ἅλα, ναῦς, Πόλιν εὐρυάνασσαν.
Δέρκεο Εὐρώπην, δέρκεο Ἀσίην».

πρασίνως κεχρωματισμένων καὶ κατέχον ἕκαστον γράμμα μίαν τοῦ τριγώνου γωνίαν ἐν ᾧ πέριξ ἐκ τοῦ νοητοῦ τῆς δικαιοσύνης Ἡλίου τοῦ Παντεπόπτου ὀφθαλμοῦ μεταδίδωσι τὰς καταυγαζούσας ἀκτῖνας . . .

Μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις εἰσέρχεταί τις διὰ μεγάλης σιδηρᾶς Πύλης ἀναπεπταμένης ἀείποτε καὶ μηδενὶ κωλυούσης τὴν εἴσοδον· ἀπαγορεύεται δὲ γενικῶς ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Μονὴν ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐκτός τινων ὡρισμένων ὡρῶν· ἅμα δὲ εἰσελθὼν θεωρεῖ τις ἀμφοτέρωθεν θυρίδας καὶ παρὰ τοὺς τοίχους ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους καθίσματα, ἄνωθεν δὲ τοῦ ἀριστεροῦ καθίσματος κρέμαται μεγάλη εἰκὼν [11]). . . πρὸς δὲ τὸ δεξιὸν μέρος ἐξήρτηται ἑτέρα εἰκὼν [12]). . . Ὀλίγους δὲ πόδας προβαίνων ἀπαντᾷ ξυλίνας κιγκλίδας, δι' ὧν περὶ τὸ μέσον καὶ θύρα μεγάλη ἐσχημάτισται· ἐγκαταλείπουσι δὲ καὶ αὗται ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον· πρὶν ὅμως φθάσῃ, ἐν μέσῳ τεσσάρων διαλεύκων στηλῶν ἀμφοτέρωθεν αὐτοῦ θεωρεῖ θύραν δι' ἧς εἰσελθὼν ἀναβαίνει ἐλευθέρως εἰς μεγάλην **αἴθουσαν** *ἐκτεταμένην καθ' ὅλην τὴν περίμετρον τῆς Μονῆς. Διευθυνόμενος δέ που ἔνθεν μὲν θεωρεῖ πλεῖστα* **δώματα ἀρετῆς καὶ σοφίας**, *ἔνθεν δὲ πλευρὰν ἀποτελουμένην δι' ἀπειραρίθμων θυρίδων, δι' ὧν αἱ ζωογόνοι αὖραι εἰσπνέουσαι καὶ αἱ φεγγοβόλοι ἀκτῖνες ἀντανακλῶσαι καθιστῶσι τὴν αἴθουσαν ταύτην τῷ ὄντι νέον Παράδεισον· ἀριθμοῦνται δὲ ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰ 35 δωμάτια, ἐκτὸς ἄλλων τινῶν κάτωθεν τούτων· ἐν ἐκείνοις λοιπὸν τοῖς δωματίοις διατελοῦντες οἰκοῦσιν ἅπαντες οἱ σεβαστοὶ τῆς Σχολῆς Καθηγηταί, καὶ ἐπέκεινα τῶν πεντήκοντα φοιτητῶν, ἐκπαιδευομένων καὶ μυουμένων τὴν οὐράνιον τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίαν.*

Ἅμα λοιπὸν τὰς ἀνωτέρω ῥηθείσας στήλας παρέλθῃ τις, τὰς ὑποστηριζούσας μέρος αἰθούσης, εἰς ἃς κρέμαται καὶ μικρὸς κώδων σημαίνων τακτικῶς τὰς ὥρας τῶν παραδόσεων, παρίσταται ὁ πάνσεπτος Ναὸς τῆς Ὑπερουσίου Τριάδος, οὗτινος ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἐφελκύει τὴν προσοχὴν τοῦ εἰσελευσομένου. Διότι προχωρῶν πρόσω ἐν πρώτοις θεωρεῖ τὴν μεγάλην Πύλην τοῦ Ναοῦ . . . (ἀκολουθεῖ ἐκτενὴς περιγραφὴ τοῦ Ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὡς ἔχουσι καὶ νῦν). *Ἔξωθεν δὲ τοῦ Ναοῦ ὁ περίβολος, λιθόστρωτος ὤν, περιέχει καί τινα δένδρα, κοσμοῦντα ἀρκούντως αὐτόν. Ἐντὸς τούτου ὑπάρχουσιν ἕτεραι τρεῖς δεξαμεναί, ὧν τὸ ὕδωρ οὐχὶ τόσον ἐπιτήδειον πρὸς πόσιν. Πρὸς Ἀνατολὰς δὲ τοῦ Ναοῦ κεῖται ἡ* **Βιβλιοθήκη** *τῆς Σχολῆς, κτίσμα τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ τοῦ καὶ ἀνακαινιστοῦ τῆς*

[11]) Πρόκειται, καθ' ἃ σημειοῖ περαιτέρω ἡ περιγραφή, περὶ Εἰκόνος ἐξιστορούσης τὴν Δευτέραν καὶ Φρικτὴν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου.

[12]) Καθ' ἃ ἐπίσης ἀναλύει ἐν συνεχείᾳ ἡ περιγραφή, πρόκειται περὶ τῆς, καὶ ἄχρι τοῦδε ἐν τῷ Συνοδικῷ σωζομένης, Εἰκόνος τοῦ Ἡγουμένου καὶ Ἀνακαινιστοῦ τῆς Μονῆς Σαμουὴλ (Βλπ. καὶ Σημείωσιν 8).

Μονῆς ἀναδειχθέντος, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν λαμπρῶς ᾠκοδομημένη... Συνημμένως ταύτῃ πρὸς Βορρᾶν ὑπάρχει ξύλινον **κωδωνοστάσιον**, *ἐφ' ᾧ κρέμανται τέσσαρες μικροὶ κώδωνες ....»*.

Ἡ ἑτέρα περιγραφὴ ἀναφέρει: «... *Μετὰ πέντε λεπτῶν (ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας) ἀνωφερικὴν πορείαν εὑρέθην ἐπὶ τὸ λοφοπέδιον, ἐφ' οὗ ἔκτισται ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ ὀλίγον ἐπὶ τοῦ παρὰ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ λοφοπεδίου σκίμποδος ἀναπαυθείς, ἠγέρθην πρὸς τὰ ἐντὸς τῆς Μονῆς πορευόμενος. Πρὸ τῆς εἰσόδου ἀπήντησα* **δεξαμενὴν** *ἐξ ἧς ὑδρεύονται οἱ ἐν τῇ Σχολῇ, φέρουσαν ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ χείλους τοὺς ἑξῆς στίχους...* [13]). *Μετὰ πέντε βήματα εὗρον τὴν μεγαλοπρεπῆ εἴσοδον, πρὸ τῆς ὁποίας 4 ξύλινοι κίονες ὡς θυρωροὶ ἵστανται, καὶ ἐπὶ τούτων* **αἴθουσάν** *τινα διὰ τὰς δημοσίας τελετὰς χρησιμεύουσαν. Ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου τῆς θύρας εἶναι γεγραμμένοι οἱ ἑξῆς στίχοι...* [14]) *Ἅμα εἰσελθὼν εὑρέθην πρὸ σειρᾶς κιγκλίδων ξυλίνων, αἵτινες μὲ ἐκώλυον τὴν πρὸς τὰ ἐνδότερα εἴσοδον..., ἐνῷ δὲ περιέστρεφον περιέργως τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδον σχοινίον τι, μετὰ μικροῦ σιδηροῦ κρίκου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν κικλίδων κρεμάμενον καὶ πρὸς μικρὸν κωδωνίσκον δεδεμένον· ἐν τῇ ἀπορίᾳ μου λοιπὸν ἔσυρα τὸ σχοινίον καὶ ὁ κωδωνίσκος ἔκρουσε καὶ εὐθέως γέρων τις, ὁ τῆς Σχολῆς θυρωρός, μοὶ ἤνοιξε τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν καὶ εἰσῆλθον. Ἐντεῦθεν, ὡς ἀπὸ ῥίζης οὕτως εἰπεῖν, διακλαδίζεται ἡ ὅλη Σχολὴ εἰς δύο πτέρυγας, εἰς βορείαν καὶ νοτίαν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς τετραγώνου αὐλῆς, ἐν ᾗ κυπάρισσοι, δάφναι καὶ μυρσίναι εἶναι πεφυτευμέναι, ὑψοῦται ὁ Ναός.... Ἐξῆλθον κατευθυνθεὶς εἰς τὴν βορείαν πτέρυγα· ταύτης διωρόφου οὔσης, ἡ μὲν κάτω εἰς* **παραδόσεις**, **νοσοκομεῖον** *καί τινα* **οἰκήματα τῶν μαθητῶν** *εἶναι διῃρημένη, ἡ δὲ ἄνω μόνον εἰς* **οἰκήματα καθηγητῶν καὶ μαθητῶν** *χρησιμεύει, οὖσα διῃρημένη εἰς δέκα καὶ ἓξ δωμάτια διαφόρου μεγέθους· εἰς τὴν πρὸς ἀνατολὰς ἄκραν αὐτῆς εἶναι ἡ μικρὰ μέν, ἀλλὰ κομψὴ καὶ φιλοκάλως κεκοσμημένη* **Αἴθουσα τοῦ** *λεγομένου* **Πατριαρχείου,** *τὴν ὁποίαν καθιστᾷ ἔτι ὡραιοτέραν ὁ ἐκτεταμένος καὶ ἐλεύθερος ὁρίζων· διότι ἀπ' αὐτῆς ἥ τε Πρίγκηπος πᾶσα καὶ αἱ ἄντικρυ κῶμαι μετά τινων ὀρέων τῆς Ἀσίας φαίνονται· παρ' αὐτῇ δὲ ὑπάρχουσι δύο μικρότερα δωμάτια τοῦ ὕπνου. Διὰ τῆς παρὰ τῇ θύρᾳ κλίμακος κατελθών, εὑρέθην εἰς τὴν κάτω ὀροφήν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐξελθὼν καὶ πρὸς τὴν ἑτέραν πτέρυγα κατευθυνόμενος, συνήντησα τὸ* **κωδωνοστάσιον** *τὸ ἐκ τεσσάρων μεγάλων ξύλων καὶ τεσσάρων κωδώνων ἀποτελούμενον,* **τὴν Βιβλιοθήκην** *τῆς Σχολῆς, λαμπρὰν λιθίνην οἰκοδομήν, πολλὰ καὶ ἄξια*

[13]) Εἶναι οἱ στίχοι τοῦ Ἐπιγράμματος τῆς παρὰ τὴν κυρίαν Εἴσοδον τῆς Σχολῆς μεγάλης κινστέρνας (βλπ. Σημείωσιν 8).

[14]) Πρόκειται περὶ τῶν στίχων τοῦ Ἐπιγράμματος, περὶ οὗ ἡ Σημείωσις 9.

λόγου βιβλία ἔχουσαν, καὶ ἄντικρυς αὐτῆς, ὄπισθεν τοῦ βήματος τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τέσσαρας ***τάφους*** [15]*). . . ,* ***τὸ ἡλιοστάσιον*** *πρὸς τὸν νότιον τοῖχον τοῦ ναοῦ κείμενον καὶ διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων περιεχόμενον. Καὶ ἡ νοτία πτέρυξ τῆς Σχολῆς εἶναι ἐπίσης διώροφος· καὶ ἡ μὲν ἄνω, εἰς ἴσα δωμάτια πρὸς τὴν βορείαν πτέρυγα διῃρημένη, πρὸς κατοικίαν τῶν μαθητῶν χρησιμεύει, καὶ ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἄκρας αὐτῆς εὕρηται* ***τὸ Διευθυντήριον****, συνιστάμενον ἐκ μιᾶς αἰθούσης φιλοκάλως εὐπρεπισμένης καὶ ἐκ δύο παρακειμένων μικροτέρων δωματίων· τῆς δὲ κάτω τὸ μὲν ἥμισυ εἰς παραδόσεις καὶ εἴς τινα δωμάτια τῶν ὑπηρετῶν χρησιμεύει, τὸ δὲ ἕτερον εἰς ἑστιατόριον, δωμάτιον περὶ τοὺς πεντήκοντα πόδας τὸ μῆκος καὶ δέκα τὸ πλάτος· εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ δωματίου τούτου εἶναι ἑστημένος μικρὸς ἄμβων ἐκ ξύλου, ἐφ' οὗ καθ' ἑκάστην διαρκοῦντος τοῦ γεύματος ἀναγινώσκονται αἱ διδασκαλίαι, ἑρμηνεῖαι καὶ λοιπαὶ συγγραφαὶ τῶν Μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων. Ἐντεῦθεν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος προχωρήσας, συνήντησα τὸ δωμάτιον τοῦ κατὰ καιρὸν οἰκονόμου τῆς Σχολῆς, καὶ παρὰ τούτῳ κλίμακα, δι' ἧς κατελθὼν εὑρέθην εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὅπερ διὰ μικρᾶς θύρας πρὸς τὸ* ***ἀρτοποιεῖον*** *συνέχεται· παρὰ τούτῳ δὲ τὸ* ***πλυντήριον*** *καὶ ἀντικρὺ τούτου πάλιν λιθόκτιστον οἰκοδομήν, ἥτις ἡ κάτω ὀροφὴ τῆς βιβλιοθήκης εἶναι καὶ χρησιμεύει ὡς* ***ἀποθήκη*** *ξύλων καὶ ἀνθράκων. Ἐντεῦθεν παρατηρήσας θύραν τινά, ἥτις πρὸς τὰ ἐκτὸς ὡδήγει, ἐξῆλθον τῆς Σχολῆς κατάπλεως ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἡδονῆς ψυχικῆς».*

Οὕτω καθόλου συγκεκροτημένον, τὸ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Σχολῆς ἀνοικοδομηθὲν ἐν ἔτει 1844 παρὰ τοῦ Ἱδρυτοῦ αὐτῆς Γερμανοῦ τοῦ Δ'. κτίριον τῆς Ἱ. Μονῆς, ἐπήρκεσεν, ὡς ἐλέχθη, εἰς τὰς πρώτας ἀνάγκας τῆς Σχολῆς. Ὅσον ὅμως αὕτη προήγετο εἰς ὀργάνωσιν, τὸ κτίριον τοῦτο, ὑποστὰν ἄλλως τε βαθμηδὸν καὶ τὴν ἐπήρειαν τοῦ καιροῦ, ἀπέβη σὺν τῷ χρόνῳ ἀνεπαρκὲς διὰ τὴν ἄνετον λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, καὶ ὁσημέραι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον αἰσθητὴ καθίστατο ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπισκευῆς καὶ διαρρυθμίσεως αὐτοῦ.

Πρὸς ριζικὴν θεραπείαν τῆς ἐμφανισθείσης ἀνάγκης ἐπρυτάνευσε πρὸς στιγμὴν παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ σκέψις ἀνεγέρσεως νέου ***λιθίνου*** κτιρίου, ἀλλὰ κριθέντος ἀδυνάτου νὰ ἐξευρεθῶσι τὰ πρὸς τοῦτο ποσά, ἐνεκρίθη ἵνα γένηται μόνον ἐπισκευὴ τοῦ κτιρίου, οὕτω δέ, ἐν ἔτει 1869, ἐγένετο «τοῦ ὅλου κτιρίου καὶ πάντων τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ γενικὴ μετασκευὴ καὶ ἐπισκευὴ ἰδίως τῆς βορείου πλευρᾶς ἐπὶ τὸ στερεώτερον καὶ κομψότερον ἀνοικοδόμησις, τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ διακό-

---

15) Ἀναφέρονται ὀνομαστι οἱ τάφοι: τοῦ ἀοιδίμου ***Οἰκουμ. Πατριάρχου Κυρίλλου Ζ'***, ***Νικοδήμου*** Ἱερέως οἰκονόμου τῆς Σχολῆς καὶ τῶν ἐκ τῶν πρώτων Καθηγητῶν αὐτῆς ἀειμνήστων ***Ἠλία Ταντάλίδου*** καὶ ***Ἰωάννου Τάξη***.

σμησις... τῶν Πατριαρχικῶν Δωματίων φιλόκαλος ἐπιμέλεια...»[16]), τῆς ὅλης δαπάνης ἐξασφαλισθείσης ἐξ ἐκτάκτων συνδρομῶν τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν ἱ. Μονῶν τοῦ Θρόνου.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς α'. πατριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμ. Πατριάρχου **Ἰωακεὶμ τοῦ Γ.'** ὁ τότε Σχολάρχης Ἀρχιμ. Γερμανὸς Γρηγορᾶς, ἀναφερόμενος πρὸς τὴν Ἐφορείαν τῆς Σχολῆς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ κτιρίου, ὑπεδείκνυε καὶ οὗτος τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνοικοδομήσεως μιᾶς τοὐλάχιστον πλευρᾶς **λιθίνης**, ἄν μὴ καὶ τοῦ ὅλου κτιρίου, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τοῦτο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἦτο ἐκτεθειμένον καὶ εἰς τὸν κίνδυνον τῆς πυρκαϊᾶς, λόγῳ τῆς χρησιμοποιήσεως πυραύνων πρὸς θέρμανσιν κατὰ τὸν χειμῶνα. Λόγῳ τῶν ἐπιπροσθουσῶν οἰκονομικῶν δυσκολιῶν, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἠδυνήθη καὶ πάλιν νὰ προέλθῃ ἀμέσως εἰς ὅ,τι συνέπιπτε νὰ ἦναι, ὄχι μόνον ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ πόθος κοινός, ἤτοι νὰ οἰκοδομήσῃ τὸ κατάλληλον νέον διὰ τὴν Σχολὴν κτίριον. Παρέμενεν ὅμως ἐπιτακτικὴ πάντοτε ἡ ἀνάγκη νὰ μὴ ἀναβληθῇ ἐπὶ πολὺ εἰσέτι ἡ λύσις τοῦ ζητήματος, διότι καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραταθῇ ἡ κατάστασις τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς, ἠναγκασμένων «νὰ ἀσφυκτῶσιν ἐνδιαιτώμενοι καὶ πρὸς διδασκαλίαν συνερχόμενοι ἐν χώρῳ στενωτάτῳ καὶ ὑπό τε ὑγιεινὴν ἔποψιν καὶ ὑπὸ παιδαγωγικὴν λίαν δυσαναλόγῳ» [17]). Ἐφ' ᾧ καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀποφασίζεται ἵνα, διενεργουμένου πρὸς τοῦτο ἐράνου ἐκκλησιαστικοῦ, ληφθῇ ἡ ἐπιβαλλομένη πρόνοια διὰ τὸ κτίριον τῆς Σχολῆς, οἰκοδομηθῇ δὲ καὶ **νέον τμῆμα**, τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἀρχομένων ἀπὸ τοῦ ἑστιατορίου καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, ἀναλόγως δὲ τοῦ προϊόντος τοῦ ἐράνου, τοῦ ὅλου ἔργου συνεχιζομένου ὑπὸ τὴν προοπτικὴν ἀνεγέρσεως πρῶτον τῆς νοτίου πλευρᾶς, περιλαμβανούσης εἰς μὲν τὸ ἰσόγαιον τὰς αἰθούσας τῶν Παραδόσεων, ὡς καὶ τὴν μεγάλην Αἴθουσαν τῶν Τελετῶν, εἰς δὲ τὸ ἀνώγαιον τὰ δωμάτια τῶν καθηγητῶν, καὶ εἶτα τῆς βορείου πλευρᾶς, περιλαμβανούσης τὰ δωμάτια ἐνδιαιτήσεως τῶν τροφίμων. Ἡ σχετικὴ ἐργασία ἀνετέθη τῷ Ἀρχιτέκτονι **Βασιλάκῃ Ἰωαννίδῃ**, τὰ δὲ θεμέλια τοῦ νέου τμήματος ἐτέθησαν αὐτοπροσώπως ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τῇ 6 Φεβρουαρίου 1882, μετὰ τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Ὁμολογητοῦ Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Λειτουργίαν [18]).

Τοῦ ἔργου ἀτυχῶς μὴ προχωρήσαντος κατὰ τὰς προβλέψεις καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ζήτημα τῆς ριζικωτέρας διαρρυθμίσεως καὶ ἀνακαινίσεως τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς ἀπασχολεῖ καὶ πάλιν μετὰ ἑπταε-

---

[16]) Βλπ. Κώδικα Πρακτικῶν 1869 σελ. 34/39. Πρβλ. καὶ — ***Ἀπ. Μέξη*** ἔνθ. ἀν. σελ. 109.

[17]) Βλπ. ***Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν*** ἔτ. Β'— 1882 σελ. 289.

[18]) ***Ἐκκλησ. Ἀλήθ.*** ἔνθ. ἀν.

τίαν, τὴν φορὰν ταύτην σοβαρώτατα, τὴν Ἐκκλησίαν. Ὑπὸ πρόεδρον τὸν ἀοίδιμον Μητροπολίτην **Ἡρακλείας** (τὸν εἶτα Οἰκουμ. Πατριάρχην) **Γερμανόν**, ἐν ἔτει 1889, ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς [19]) ἐξετάζει ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἀρχιτεκτόνων τὴν κατάστασιν τοῦ κτιρίου καὶ ἰδίως τῆς νοτίου πλευρᾶς αὐτοῦ, καταλήγει ὅτι ἡ μὲν ἄποψις ὅπως καὶ πάλιν διενεργηθῇ ἐπισκευὴ μόνον γενικὴ τοῦ κτιρίου δέον νὰ ἀποκλεισθῇ ὡς μὴ λύουσα ριζικῶς τὸ ζήτημα, ἀντὶ ταύτης δὲ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐκ βάθρων ἀνέγερσις **λιθίνης** τῆς «σεσαθρωμένης ἤδη καὶ ἀκατοικήτου ἀποβάσης νοτίου πλευρᾶς» καὶ μέσης τῆς δυτικῆς πλευρᾶς μέχρι τῆς Αἰθούσης τῶν Ἐξετάσεων εἰς ἔκτασιν ἐν ὅλῳ 1700 τετραγωνικῶν πήχεων, τῶν δαπανῶν ἐξασφαλιζομένων διὰ τῆς εἰσπράξεως καθυστερουμένων τῆς Σχολῆς καὶ ἐκ συνεισφορῶν τῆς Ἱεραρχίας, τῆς δὲ ἀνεγέρσεως τῶν λοιπῶν πλευρῶν ἐπιφυλασσομένης ἐν μελλούσῃ οἰκονομικῇ εὐκαιρίᾳ, εἰσηγεῖται οὕτω τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῆς ὑπὸ τὸν ἀοίδιμον Οἰκουμ. Πατριάρχην **Διονύσιον τὸν Ε'** Ἱερᾶς Συνόδου καὶ, μετὰ Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ἔγκρισιν, κατόπιν καὶ διαγωνισμοῦ ἀρχιτεκτόνων, ἀνατίθησι τὴν οἰκοδομικὴν κατὰ τὰ ἄνω ἐργασίαν τῷ Ἀρχιτέκτονι **Πετράκῃ Ἀδαμαντίδῃ**, ἐξελεγκτοῦ ἀρχιτέκτονος ὁρισθέντος τοῦ αὐτοῦ καὶ ἀνωτέρω **Βασιλάκη Ἰωαννίδου**. Τὰ θεμέλια τῶν ἀνεγειρομένων πλευρῶν τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς ἐτέθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐφοροταμίου τῆς Σχολῆς Μητροπολίτου Σηλυβρίας Γερμανοῦ, ἀπὸ μέρους καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Διονυσίου, τῇ Κυριακῇ 15ῃ Ἰουλίου 1889 [20]), ἡ δὲ οἰκοδομὴ ἔληξε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1891 [21]).

Ἀτυχῶς ὅμως δὲν ἔμελλεν ἡ Σχολὴ ἐπὶ μακρὸν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ κατόπιν τοσούτων προσπαθειῶν καὶ μόχθων ἀνοικοδομηθὲν κτίριον καὶ νὰ συνεχίσῃ ἀπερίσπαστος, ὡς ἤλπισεν, ἀπὸ κτιριακῆς ἀπόψεως τὸ ἔργον αὐτῆς. Διότι καταστρεπτικώτατος σεισμός, ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν, περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 28ης Ἰουνίου 1894 δονήσας σύμπασαν τὴν Σχολήν, κατέρριψε μέγα μέρος τῆς νοτίου πλευρᾶς καὶ πρὸ πάντων τὰς γωνίας αὐτῆς τοῦ ἑστιατορίου, τοῦ μαγειρείου καὶ τῶν ἀποθηκῶν, ὡσαύτως κατέρριψε σύμπασαν τὴν

---

19) *Κώδ. Πατρ.* ***Ἀρχειοφ.*** ὑπ' ἀριθ. 407 τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς τῶν ἐτῶν 1873—1894 σελ. 307, 324, 333, 361, 368, 373 καὶ 414.

20) Βλπ. ***Ἐκκλησ. Ἀλήθ.*** ἔτ. Ι'—1890 σελ. 228, ὅπου εὕρηται καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ θεμελίου λίθου χαραχθεῖσα ἐπιγραφή, ἔχουσα ὡς ἑξῆς: «Ἐπὶ τῆς βασιλείας Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν τοῦ Β', Πατριαρχεύοντος Διονυσίου Ε' τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, ἐφορευόντων τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Ἡρακλείας Γερμανοῦ, Σηλυβρίας Γερμανοῦ, Σισανίου Ἀθανασίου καὶ Μογλενῶν Καλλινίκου, σχολαρχοῦντος δὲ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γερμανοῦ Γρηγορᾶ, ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων Βασιλάκη Ἰωαννίδου καὶ Πετράκη Ἀδαμαντίδου ἀνηγέρθη ἡ νότιος αὕτη πλευρά, ἀναλώμασι τῆς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Ἱεραρχίας. Ἐν ἔτει ,αωϟ', μηνὶ Ἰουνίῳ Ἰνδικτιῶνος Γ'».

21) ***Ἀπ. Μέξη*** ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 123 καὶ 127—128

Βιβλιοθήκην, καταχωσθέντων τῶν βιβλίων, προξενήσας ἐπικίνδυνα ρήγματα εἰς τὴν δυτικὴν καὶ βόρειον πλευράν, ὡς καὶ εἰς τὸν ἱ. Ναόν.[22])

Ἐκ τοῦ σεισμοῦ εἰς τοιαύτην κατάστασιν περιῆλθε τὸ ὅλον τῆς Σχολῆς κτίριον, ὥστε, παρὰ τὴν διατυπωθεῖσαν ὑποψιν ὡρισμένων ἀρχιτεκτόνων περὶ κατεδαφίσεως μόνον τοῦ σπουδαῖα ρήγματα ὑποστάντος τμήματος, ἡ Ἐκκλησία συνετάχθη πρὸς τὴν γνώμην τῆς ἑτέρας μερίδος τῶν ἀρχιτεκτόνων [23]) ὅτι ἀδύνατος τυγχάνει ἡ ἐπισκευὴ τοῦ ἐναπομείναντος οἰκοδομήματος καὶ ἀπεφάσισε τὴν ὁλοσχερῆ κατεδάφισιν αὐτοῦ, πρὸς τὸν σκοπὸν ἀνοικοδομήσεως αὐτοῦ ἐξ ὑπαρχῆς. Αἱ ἐργασίαι τῆς κατεδαφίσεως, ἀνατεθεῖσαι τῷ ἐργολάβῳ τῆς Σχολῆς Ἀλεξ. Κικριλῇ, ἤρξαντο τῇ 16 Αὐγούστου 1894, ἐτέθη δὲ οὕτω τέρμα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἐπὶ ὁλόκληρον πεντηκονταετίαν στεγάσαντος τὴν Ἱερὰν Σχολὴν σεμνοῦ κτίσματος τοῦ ἀοιδίμου Ἱδρυτοῦ αὐτῆς Γερμανοῦ τοῦ Δ'.

Β.'
ΤΟ ΝΕΟΝ ΚΤΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Τὴν κατεδάφισιν τοῦ παλαιοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς ἠκολούθησαν μακραὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συζητήσεις περὶ τοῦ οἰκοδομητέου νέου κτιρίου καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐξευρέσεως τῶν διὰ τὴν ἀνέγερσιν αὐτοῦ ἀπαιτηθησομένων δαπανῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις ἐξητάσθη τὸ ζήτημα α) ἂν τὸ νέον κτίριον θὰ ἔδει νὰ ᾖ ξύλινον ἢ λίθινον καὶ β) πρὸς ποῖον ἡ ἐσωτερικὴ τῆς οἰκοδομῆς διαίρεσις θὰ ἔδει νὰ ἀνταποκρίνηται σύστημα ἐγκαταβιώσεως τῶν ἱεροσπουδαστῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς μαθητείας αὐτῶν, τὸ τῶν κοινῶν δηλ. μελετητηρίων καὶ κοιτώνων, ὅπερ ἐφηρμόσθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἢ τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἐπὶ τριακονταπενταετίαν που κρατῆσαν ἐν τῇ Σχολῇ σύστημα τῶν κελλίων.

Τῆς Ἐκκλησίας ἀποφανθείσης ὁμοφώνως ὅτι δέον ἵνα ἡ μὲν οἰκοδομὴ γένηται ξυλίνη ὡς ἀντισεισμική, ἰσχύσῃ δὲ τὸ ἀπ' ἀρχῆς κρατῆσαν ἐν τῇ Σχολῇ σύστημα ἐγκαταβιώσεως τῶν ἱεροσπουδαστῶν ὡς προσφορώτερον, ἤρχισεν ἀμέσως ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία διὰ τὴν νέαν οἰκοδομήν. Οὕτω Ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Νικομηδείας Φιλοθέου, Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Μηθύμνης Νικηφόρου καὶ Γρεβενῶν Κλήμεντος ὡρίσθη νὰ ἀναλάβῃ τὸ ζήτημα τῆς ὀργανώσεως γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐράνου καὶ ἀπεστάλη σχετικὴ Ἐγκύκλιος [24]) πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν καὶ τὰς

---

[22]) Βλπ. ἀνωτέρω σημειωθέντα ***Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ.*** ὑπ' ἀριθ. 407 σελ. 601 καὶ ***Ἐκκλησ. Ἀλήθ.*** ἔτ. ΙΔ'—1894 σελ. 137—138.

[23]) Τὰς ἐκθέσεις τῶν ἀρχιτεκτόνων ἐδημοσίευσεν ἡ ***Ἐκκλησ. Ἀλήθεια*** ἔτ. ΙΔ'—1894 σελ. 188—181.

[24]) Βλπ. ***Ἐκκλ. Ἀλήθ.*** ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 146 καὶ—***Ἀπ. Μέξη*** ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 132.

Ο ΧΟΡΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΑΟΙΔΙΜΟΣ ΜΕΓΑΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΣΚΥΛΙΤΣΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ

(Φωτογραφία ἐκ τῆς ἐν τῇ Μ. Αἰθούσῃ
τῆς Σχολῆς μωσαϊκῆς εἰκόνος).

Ἱ. Μονὰς τοῦ Θρόνου, τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς εὐπόρους Ὁμογενεῖς, ἰδιαίτερος δὲ ἀπεσταλμένος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιος, μετέβη εἰς Ἅγιον Ὄρος πρὸς ἐξασφάλισιν παρὰ τῶν Ἱ. Μονῶν τῆς οἰκοδομησίμου ξυλείας.

Συνεχιζομένων εἰσέτι τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν, ἐμεσολάβησεν ἡ ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παραίτησις ***Νεοφύτου τοῦ Η΄***, ὁ δὲ ἐκλεγεὶς νέος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ***Ἄνθιμος ὁ Ζ΄*** εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἀμέριστον ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν δεινῶς δοκιμασθεῖσαν Ἱερὰν Σχολήν, ἐνδιαφερθεὶς ὑπὲρ αὐτῆς ἄλλως τε [25]) καὶ ὡς πρὸς τὴν συντέλεσιν τοῦ παρασκευαζομένου ἔργου τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ νέου κτιρίου αὐτῆς.

Ἐνῷ δὲ σύντονος ἤρξατο μελέτη καὶ προσπάθεια ὅπως καταστῇ δυνατὸν καὶ ὑπερπηδηθῶσι τά, καὶ παρὰ τὴν ἐπιμαρτυρηθεῖσαν πάντοθεν συγκινητικὴν προθυμίαν συνεισφορᾶς ὑπὲρ τοῦ νέου κτιρίου τῆς Σχολῆς, ἐπιπροσθοῦντα εἰσέτι καὶ ἀνυπέρβλητα φαινόμενα ὑλικὰ προσκόμματα, ἡ Θεία Πρόνοια, ἡ ἐγείρουσα τοὺς χρησίμους ἐν καιρῷ, ἔνευσεν εἰς τὴν γενναιόδωρον χριστιανικὴν καρδίαν τοῦ φιλογενεστάτου Ὁμογενοῦς ***Παύλου Σκυλίτση Στεφάνοβικ***, διὰ γράμματος δὲ αὐτοῦ [26]) ἀπὸ 25ης Φεβρουαρίου 1895 ὁ ἀοίδιμος Μέγας Εὐεργέτης ἀνήγγειλε τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ὅτι ἀναλαμβάνει αὐτὸς ἐξ ἰδίων τὴν ὅλην δαπάνην τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Ἱερᾶς Σχολῆς, διατυπώσας συγχρόνως τὴν εὐχὴν ὅπως τὰ μὲν συλλεγέντα ἐν τῷ μεταξὺ καὶ συλλεγησόμενα ἐφεξῆς ποσὰ τοῦ ἐράνου ἀπαρτίσωσιν ἀποθεματικὸν κεφάλαιον διὰ τὴν συντήρησιν τῆς Σχολῆς, προκειμένου δὲ περὶ τῆς οἰκοδομῆς, αὕτη «γένηται λιθίνη, ἀπέριττος, σεμνή, ἀξιοπρεπής, ἄνευ ἐπιδεικτιάσεων, οἵα ὀφείλει εἶναι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ἡμετέρου Γένους», ἀξιώσας ἐπὶ πᾶσιν ἐν χριστιανικῇ ταπεινοφροσύνῃ ἵνα τὸ ὄνομα αὐτοῦ τηρηθῇ μυστικόν.

Ἐξασφαλισθείσης οὕτω, θείᾳ χάριτι, συνόλης τῆς δαπάνης τῆς οἰκοδομῆς, ἡ Ἐκκλησία ἐν ἀγαλλιάσει πνευματικῇ ηὐλόγησε, προεξάρχοντος τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμ. Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Ζ΄, τὴν ἔναρξιν τοῦ ἔργου ἐπισήμως τὴν 24ην Ἀπριλίου 1895, ἑορτὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἐπέτειον τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Σχολῆς, μετὰ Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ἐν αὐτῷ Χοροστασίαν.

---

[25]) Συνεπείᾳ τοῦ σεισμοῦ, ἀποφάσει τῆς Ἐκκλησίας, ἀνασταλείσης τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1894—1895, Ἄνθιμος ὁ Ζ΄ ἐμερίμνησε καὶ ἐπανελήφθη ἡ λειτουργία αὐτῆς κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1895—1896, τῶν μὲν μαθητῶν τῶν κατωτέρων τάξεων ἐγκατασταθέντων ἐν Φαναρίῳ καὶ παρακολουθησάντων μαθήματα ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ, τοῦ δὲ ἀνωτέρου τμήματος λειτουργήσαντος ἐν τῷ κτιρίῳ τῆς ἐν Πρώτῃ Ἱ. Μονῆς τῆς Θ. Μεταμορφώσεως (Βλπ. ***Ἐκκλ. Ἀλήθ.*** ἔτ. ΙΕ΄—1895 σελ. 253).

[26]) Τὸ γράμμα ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ***Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ*** ἔτ. ΙΣΤ΄—1896 σελ. 266.

Αἱ ἐργασίαι τῆς οἰκοδομῆς, ἀνατεθείσης τῷ Ἀρχιτέκτονι ***Περικλεῖ Φωτιάδῃ***, συνεπληρώθησαν ἐντὸς ἑνὸς καὶ ἡμίσεος περίπου ἔτους, τὴν δὲ Κυριακήν, 6ην Ὀκτωβρίου 1896, μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐν συρροῇ κλήρου καὶ λαοῦ ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης, μετὰ τελεσθεῖσαν ἐν τῷ Ναῷ τῆς Σχολῆς Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Λειτουργίαν, παρόντος καὶ τοῦ ἀοιδίμου Κτίτορος Παύλου Σκυλίτση Στεφάνοβικ [27]) — οὗ τὸ ἀπ' ἀρχῆς μυστικὸν τηρηθὲν εὐεργετικώτατον ὄνομα ἐν τῷ μεταξὺ ἐγνώσθη — ηὐλόγησε τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐπ' αἰσίοις συντελεσθέντος νέου κτιρίου τῆς Σχολῆς.

Οὕτω, μετὰ διετῆ ταλαιπωρίαν, «περικαλλὴς καὶ περίφαντος ἀνακύψασα ἐκ τῶν λυπηρῶν συντριμμάτων καὶ τοῦ βυθοῦ τῆς ἀφανείας ἡ ἐν Χάλκῃ πολυφίλητος Θεολογικὴ Σχολὴ» [28]), δικαίως προὐκάλεσε καὶ προκαλεῖ ἔκτοτε ἀληθινὴν γοητείαν εἰς πάντα ἐπισκεπτόμενον τὸ κτίριον αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ἐπιβλητικῇ μεγαλοπρεπείᾳ του προβάλλει ὡς πραγματικὸν ***μέγαρον***, καθὼς προσφυῶς τὸ ἐχαρακτήρισε κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων ὁ ἀείμνηστος Σχολάρχης ἀρχιμ. Γερμανὸς Γρηγορᾶς [29]), μὲ τὴν σεμνὴν δὲ καθ' ὅλα καὶ ἱεροπρεπῆ ἐμφάνισίν του καὶ μὲ τὴν ὅλην λελογισμένην πλοκὴν καὶ οἰκονομίαν του ἀνταποκρίνεται ἀκριβῶς πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Σχολῆς καὶ πραγματικῶς ἐξυπηρετεῖ τὸ ἔργον αὐτῆς.

Ἔχον σχῆμα Π τὸ κτίριον καὶ περικλεῖον ἐντὸς αὐτοῦ τὸν ἱ. Ναόν, ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ Κάτω Ἰσογαίου, τοῦ Ἰσογαίου καὶ τοῦ Ἄνω Πατώματος, ἔχουσι δὲ μῆκος αἱ ἐξωτερικαὶ ὄψεις αὐτοῦ ἡ μὲν κεντρικὴ 73.90 μ., αἱ δὲ τῶν δύο πτερύγων, βορείου καὶ νοτίου, ἀνὰ μ. 47.50, καὶ καταλαμβάνει τὸ ὅλον τοῦτο κτίριον ἐμβαδὸν 2342,65 μ².

Πάνυ προφρόνως φιλοτεχνηθέντα παρὰ τοῦ Ἀρχιτέκτονος τῶν Πατριαρχείων έντιμ. Κ. Στεφάνου Χατζηχρήστου, καταχωρίζονται ἔναντι

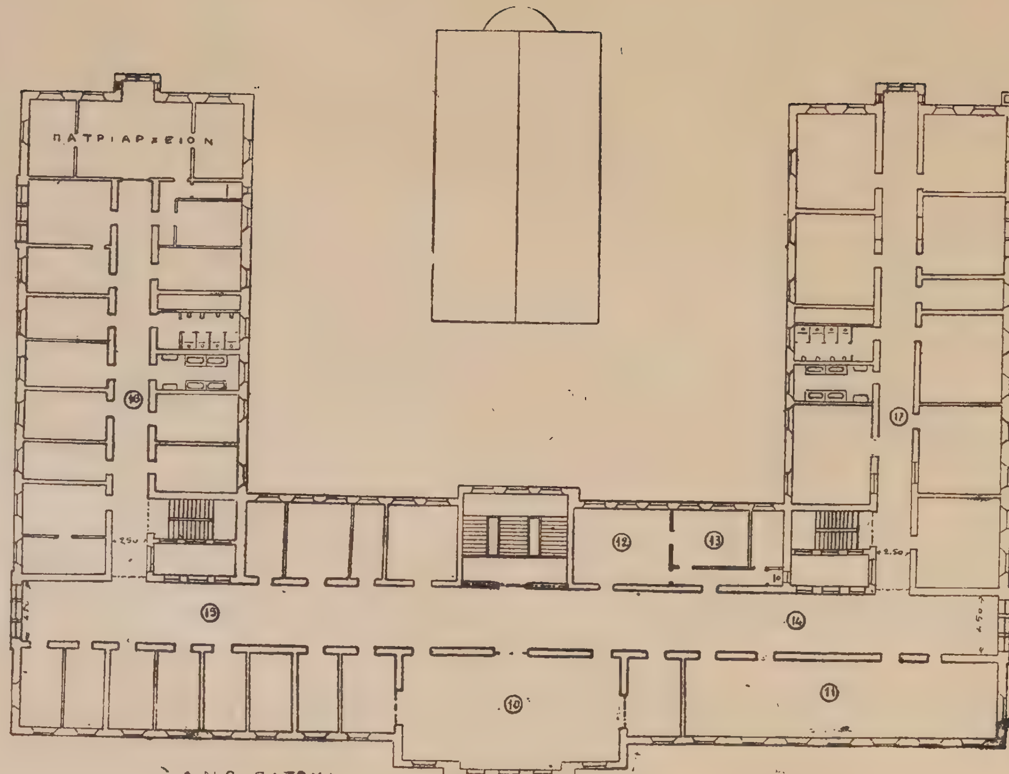
---

27) Τὸ ὄνομα τοῦ Μ. Εὐεργέτου κοσμεῖ τὴν μετώπην τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ νέου κτιρίου, ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ἐν τῷ παλαιῷ κτιρίῳ τὸ ἐπίγραμμα Κωνσταντίνου τοῦ Οἰκονόμου (βλπ. καὶ Σημ. 9), χαραχθέντος ἐπ' αὐτῆς τοῦ ἀκολούθου Ἐπιγράμματος:

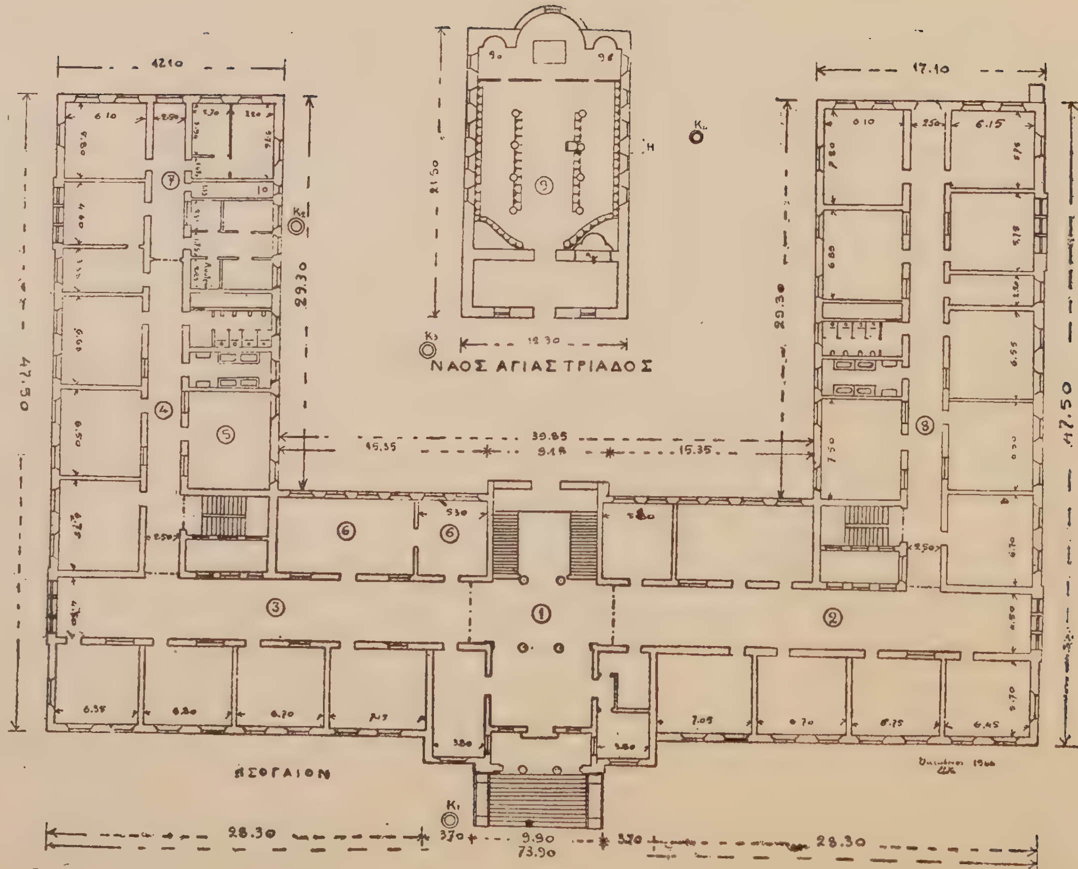
«Ἰδμοσύνῃ χαρίενθ' ὃν ἐδείματο πρόσθεν ὅμιλος
Ἀρχιθυτῶν δῖος νηὸν ἐπουρανίῃ,
Γᾶς ἐλελιζομένας, ἐριπόντ' αὖ ἐννεσίῃσιν
εἷσατ' ἀρείον' ἑῆς ἠΰς ἀνὴρ κραδίης
Παῦλος Ζάννεφ υἱὸς ἐπίκλησιν ***Στεφάνωβικ***,
Μητρὶ φέρων ἱερᾷ τῆς θαλὸς ἔσκε χάριν.
Κύμμες ἐπουρανίης ὅσσοι τάδε δώματα Μούσης
ναίεθ' ἕκητι πόθον φέρβετ' ἴσον σοφίης».
Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ 1896

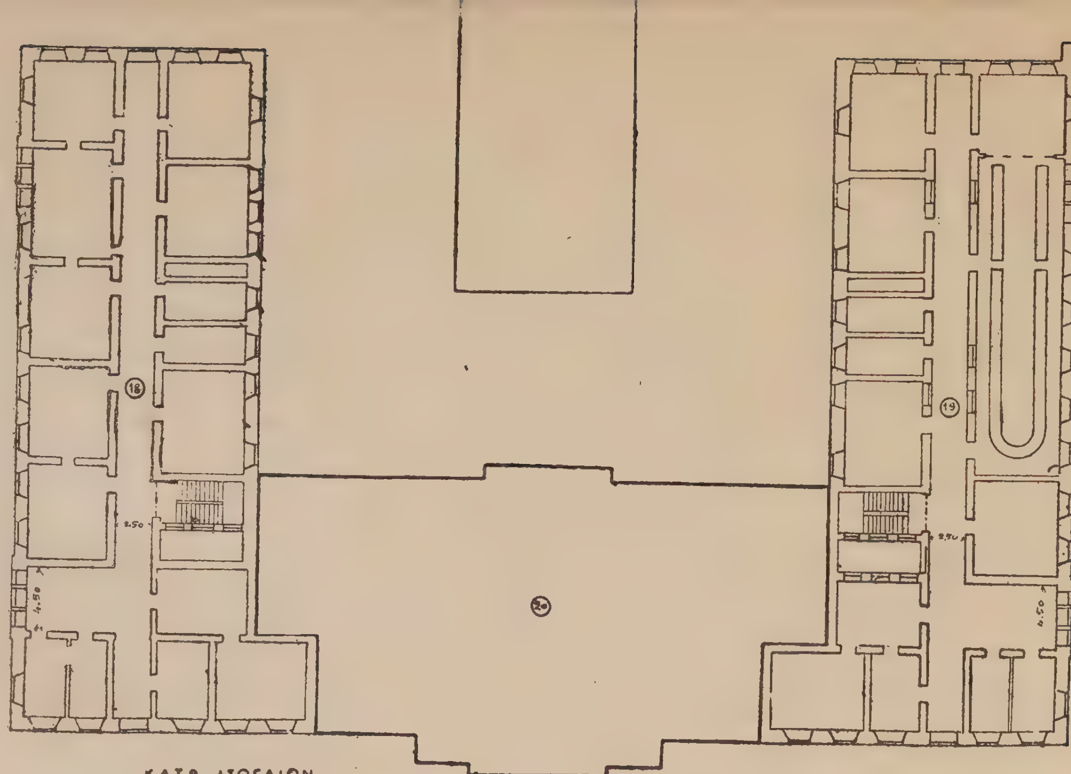
28) ***Ἐκκλ. Ἀλήθ.*** ΙΣΤ' — 1896 σελ. 270.

29) Αὐτόθι σελ. 271.

ΑΝΩ ΠΑΤΩΜΑ

ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ
ΙΣΟΓΑΙΟΝ
47.50
42.10
17.10
29.30
39.85
15.35
9.15
12.30
21.50
28.30
3.70
9.90
73.90

ΚΑΤΩ ΙΣΟΓΑΙΟΝ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΚΑΤΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΟΡΟΦΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

Διαγράμματα τῶν κατόψεων τῶν τριῶν ὀρόφων τοῦ κτιρίου, ἐν οἷς ἐμφαίνεται ἡ ὅλη ἐσωτερικὴ διαίρεσις καὶ οἰκονομία αὐτοῦ. Οὕτω—κατ' ἀναφορὰν πρὸς τοὺς ἐντὸς κύκλου σημειουμένους ἐν τοῖς Διαγράμμασιν ἀριθμούς—οἱ τρεῖς ὄροφοι τοῦ κτιρίου περιλαμβάνουσι:

Α'. ***Τὸ Ἰσόγαιον,*** τὰ ἀκόλουθα τμήματα:
1) τὴν καλλιμάρμαρον κυρίαν Εἴσοδον,
2) τὸ τμῆμα τῶν Μελετητηρίων,
3) καὶ 4) τὰ τμήματα τῶν Παραδόσεων,
5) τὴν Μαθητικὴν Βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς,
6) τὰς Αἰθούσας Ὀργάνων Φυσικῆς καὶ Χημείου,
7) τὸ τμῆμα τοῦ Νοσοκομείου τῆς Σχολῆς,
8) τὸ τμῆμα τῶν κάτω μαθητικῶν Κοιτώνων.

Πρὸς τὸ Ἰσόγαιον τοῦτο ἀντιστοιχεῖ καὶ ὁ ἐντὸς τοῦ Π περικλειόμενος
9) ἱ. Ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔχων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ τὰ τρία Παρεκκλήσια 9α) τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῆς Ἐλεούσης, 9β) τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ καὶ 9γ) τῶν ἁγ. Γερμανοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ναοῦ εὕρηται πρὸς τὸν νότιον τοῖχον αὐτοῦ Η) τὸ Ἡλιοστάσιον καὶ πέριξ K_2) K_3) K_4) αἱ τρεῖς κινστέρναι τοῦ περιβόλου. Ὄπισθεν τοῦ ἱ. Βήματος τοῦ Ναοῦ εὕρηνται οἱ Τάφοι.[30])

Ἡ παρὰ τὴν κλίμακα τῆς εἰσόδου τῆς Σχολῆς κινστέρνα K_1) εἶναι ἡ μεγάλη κινστέρνα τοῦ Ἡγουμένου Σαμουὴλ (βλπ. Σημ. 8).

Β'. ***Τὸ Ἄνω Πάτωμα,*** τὰ ἀκόλουθα τμήματα:
10) τὸ Συνοδικόν,
11) τὴν Αἴθουσαν τῶν Διαλέξεων[31]),
12), 13) καὶ 14) τὴν Αἴθουσαν καὶ τὸ Γραφεῖον τῆς Σχολαρχίας καὶ τὸν διάδρομον τοῦ τμήματος,
15) τὸ τμῆμα τῶν Διαμερισμάτων τῶν Καθηγητῶν,
16) τὸ τμῆμα τῶν Διαμερισμάτων τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τῆς Ἐφορείας καὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς βορείου ταύτης πτέρυγος τὰ Πατριαρχικὰ Δώματα,

---

30) Οἱ Τάφοι, οἱ ὄπισθεν τοῦ ἱ. Βήματος σωζόμενοι, ὡς καὶ οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Κοιμητηρίῳ τῆς Μονῆς εὑρισκόμενοι, λεπτομερῶς σημειοῦνται ἐν:—***Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα,*** Αἱ ἱστορικαὶ Μοναὶ τῆς Νήσου Χάλκης—Ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ΚΠ. 1921, σελ. 155—156 καὶ—***Σάρδεων καὶ Πισιδίας Γερμανοῦ,*** Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ', ΚΠ. 1931, σελ. 64.

31) Ἐν τῇ Αἰθούσῃ ταύτῃ ἐφυλάσσετο ἡ ἐν τῇ ἱ. Μονῇ Βιβλιοθήκη τῆς Μ. Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ ἔτους 1928, ὅτε, ἀποφάσει τῆς Ἐκκλησίας, μετεφέρθη εἰς τὸ πρὸς τοῦτο καταλλήλως διαρρυθμισθὲν Κάτω Ἰσόγαιον τῆς βορείου πτέρυγος τοῦ Κτιρίου.

17) τὸ τμῆμα τῶν ἄνω μαθητικῶν Κοιτώνων.

Γ'. ***Τὸ Κάτω Ἰσόγαιον***, τὰ ἀκόλουθα τμήματα:

18) τὸ τμῆμα τῆς ἐν τῇ ἱ. Μονῇ Βιβλιοθήκης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ

19) τὸ τμῆμα τῆς Τραπέζης καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς, τοῦ ἀριθμοῦ

20) ἀντιπροσωπεύοντος πλήρη χῶρον.

Σημειωτέον ὅτι περὶ τὸ κεντρικὸν τοῦτο κτίριον τῆς Σχολῆς καὶ ἐντὸς τοῦ Περιβόλου αὐτῆς, περιπεφραγμένου διὰ τοίχου, ὑπάρχουσι καὶ ἐξαρτήματά τινα τῆς Σχολῆς, καὶ δὴ εἰς προέκτασιν μὲν τῆς νοτίου πτέρυγος, πρὸς ἀνατολάς, τὸ κτίριον τοῦ ***μαγειρείου***, τοῦ ***πλυντηρίου*** καὶ τοῦ ***λουτρῶνος***, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ Κάτω Ἰσόγαιον καὶ ἔχον ὑπερκείμενον, ἀντὶ στέγης, εὐρύχωρον ***ἐξώστην***, συγκοινωνοῦντα πρὸς τὸ Ἰσόγαιον τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς, νοτιώτερον δὲ εἰς ἀπόστασίν τινα, ἀκριβῶς συνεχόμενα πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ Περιβόλου, τὸ κτίριον τοῦ ***φούρνου*** καὶ ὁ ***σταῦλος***, ὡς ἐπίσης καὶ πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν πλευρὰν τοῦ τοίχου τοῦ Περιβόλου τὸ ἐξωτερικὸν ***θυρωρεῖον*** τῆς Σχολῆς.

Τοιοῦτον ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν διαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ὅλην πλοκήν, τὸ ἀπὸ τοῦ 1896 στεγάζον τὴν Τροφὸν Σχολὴν νέον αὐτῆς κτίριον, τὸ ὁποῖον μετὰ ζωηρᾶς ἑκάστοτε συγκινήσεως ἀντικρύζομεν οἱ ἐνταῦθα, μετὰ δεδικαιολογημένης δὲ νοσταλγίας ἀναπολοῦσιν οἱ μακρὰν ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς γῆς ἐσκορπισμένοι καὶ τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενοι, ἀπόφοιτοι αὐτῆς, διάθερμον ἀδιαλείπτως—καὶ ἐκτενέστερον ἐπὶ τῇ ἐπ' αἰσίοις συμπληρώσει τῆς α' ἑκατονταετίας τοῦ βίου τῆς Σχολῆς—οἱ πάντες ἀναπέμποντες πρὸς τὸν Οὐράνιον τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορα δέησιν ὅπως ἡ πανσθενὴς Δεξιὰ Αὐτοῦ πάντοτε σκέπῃ καὶ στερεοῖ τὴν Γεραρὰν Σχολὴν καὶ τὸ θαυμάσιον κτίριον αὐτῆς.

† Ο ΠΕΡΓΑΜΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΟΥ 1894

ΗΤΟ ΤΡΙΤΗ, ἡμέρα διττῶς ἀποφράς, καὶ ὥρα 12.20΄. Ὁ κώδων τοῦ γεύματος ἐσήμανε καὶ οἱ μαθηταὶ ἐν γραμμῇ εἰσήλθομεν εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ἔνθα μετὰ σύντομον προσευχὴν καὶ εὐλογίαν τοῦ ἀοιδίμου Καθηγητοῦ ἀρχιμ. Ἀποστόλου Χριστοδούλου, χρέη προεξάρχοντος ἐπιτελοῦντος, ἀντὶ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμ. Γερμανοῦ Γρηγορᾶ οἰκουροῦντος, ὁ μὲν τῆς ἡμέρας ἀναγνώστης ἤρξατο τῆς ἀναγνώσεως ὁμιλίας σχετικῆς πρὸς τὴν νηστείαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἡμεῖς δὲ ἠρξάμεθα τοῦ λιτοῦ καὶ αὐστηρῶς νηστησίμου φαγητοῦ, ἅτε τῇ ἐπαύριον μέλλοντες νὰ κοινωνήσωμεν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Ὁ Τραπεζάρης μπάρμπα Νικολῆς, μακαριστὸς ἤδη καὶ αὐτός, διένειμε τὸ «χουσάφι», δεύτερον τοῦτο φαγητὸν καὶ ἐπιδόρπιον συνάμα, ὅτε καταχθόνιος βόμβος αἰφνιδίως ἀκούεται, τρομερὸς κλονισμὸς τῆς γῆς συνεπακολουθεῖ. ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ καὶ ἰδίως τὸ πρὸ τριετίας νεόδμητον αὐτῆς τμῆμα κλονίζεται καὶ ἡ ἀπὸ τῆς τραπέζης πρὸς τὴν Σχολὴν εἴσοδος παντελῶς ἀποκλείεται. Ἔξαλλοι καὶ ἐν εὐνοήτῳ ἀταξίᾳ ὁρμῶμεν πρὸς τὸν διάδρομον καὶ τὴν ἔξοδον, ἀλλ᾽ εὑρισκόμεθα πρὸ ἀδιαβάτων ἐρειπίων, λίθων, κλινοστρωμνῶν καὶ διαφόρων σχολικῶν ἐπίπλων, καταρριφθέντων ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ. Εὐτυχῶς τὰ παράθυρα τοῦ διαδρόμου, χθαμαλὰ ὄντα καὶ μόνον ἐκ λεπτοτάτων ξύλων καὶ ὑέλων ἀποτελούμενα, διηυκόλυναν μεγάλως τὴν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Σχολῆς, δι᾽ ἁλμάτων, ἔξοδον τῶν μαθητῶν, οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν εὐτυχῶς παθόντος οὐδὲ ἀμυχήν.

Ἐξήλθομεν εἰς τὸν περίβολον· ἀλλ᾽ ἐπὶ ὥραν σχεδὸν δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἴδωμεν οὔτε τὰ μακρὰν οὔτε τὰ ἐγγὺς ἡμῶν συμβάντα.

Τὰ περὶ τὴν Σχολὴν ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ πυκνοῦ κονιορτοῦ, τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐκτυφλωθέντων κυριολεκτικῶς ἐκ τῆς ἀσβεστοκονίας, καὶ μόνον προσκρούοντες εἰς τοὺς καταπεσόντας λίθους ἐπροχωροῦμεν ψηλαφοῦντες καὶ ἀλληλοκρατούμενοι, ἀγωνιζόμενοι νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἐκ τῶν καταρρεόντων ἐρειπίων.

Τρίβοντες τοὺς καίοντας ἐκ τῆς ἀσβέστου ὀφθαλμούς μας ἠτενίσαμεν πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως. Οὐδὲν ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν διεκρίναμεν εἰμὴ πυκνὰ νέφη λευκοῦ κονιορτοῦ, ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου μέχρι τῆς μεγάλης Ἀγορᾶς τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς. Μετ᾽ ὀλίγον ἐνεθυμήθημεν

τὸν ἀοίδιμον Σχολάρχην, τὸν ὁποῖον, μεθ' ὅλην τὴν αὐστηρὰν αὐτοῦ πρὸς τοὺς μαθητὰς συμπεριφοράν, ἠγαπῶμεν καὶ ἐσεβόμεθα διὰ τὸ σοβαρὸν καὶ ἱεροπρεπὲς τοῦ χαρακτῆρός του καὶ τὴν ἐν γένει στοργὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν Σχολὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ καθηγητάς, μαθητὰς καὶ ὑπαλλήλους. Προσεπαθήσαμεν νὰ ἀνέλθωμεν τὰς μαρμαρίνας κλίμακας, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον, διότι ὅλα τὰ ἀνάβαθρα ἦσαν ἐκ τῆς μιᾶς πλευρᾶς κρεμάμενα καὶ μόνον πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν τοῖχον μόλις στηριζόμενα.

Αἱ δονήσεις ἀνὰ λεπτὸν ἐξηκολούθουν καὶ οἱ τοῖχοι διαρκῶς κατέρρεον. Ἡ ξυλίνη στέγη τῆς τραπεζαρίας κατέρρευσε καὶ ὁ κονιορτὸς ἐξηκολούθει ἐκτυφλωτικός, ὁπότε βλέπομεν ἐν τῷ περιβόλῳ πλησίον τῆς καὶ σήμερον πρὸ τῶν προπυλαίων τῆς Σχολῆς εὑρισκομένης μοναστηριακῆς κινστέρνας, βλέπομεν, λέγω, τὸν Σχολάρχην, ἄνευ καλιμμαυχίου καὶ ράσου, κατάχλωμον καὶ πάλλευκον ἐκ τοῦ κονιορτοῦ, ὑποβασταζόμενον ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς Σχολῆς μακαρίτου Νικολάου Κουρουπέτρογλου καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ ὑπηρέτου.

Ἠσπάσθημεν ὅλοι δακρύοντες τὴν τρέμουσαν καὶ ριγηλὴν αὐτοῦ δεξιάν, ἀλληλοσυλλυπούμενοι ἑαυτοὺς διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν θεομηνίαν καὶ συμφορὰν καὶ ἐπεδόθημεν ἔπειτα εἰς τὸ νὰ καθαρίσωμεν τὸ πρόσωπον καὶ τὴν καλογηρικὴν ἡμῶν γενειάδα καὶ τὴν κόμην διὰ προχείρου καθαρισμοῦ ἀντλοῦντες ὕδωρ ἐκ τῆς παρακειμένης κινστέρνας.

Τὸ ζήτημα τοῦ ὕπνου μᾶς ἔφερεν εἰς λυπηρὰς σκέψεις καὶ ἐπικινδύνους δοκιμάς, πῶς νὰ ἀνέλθωμεν τὰς ἡμικρημνισμένας κλίμακας, διὰ νὰ παραλάβωμεν μερικὰ σκεπάσματα τῆς νυκτός. Οἱ τολμηρότεροι μετέδωκαν τὸ θάρρος των καὶ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ οὕτω ἐπρομηθεύθημεν τὰ κατάλληλα διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν ὑποφερτὴν διαμονήν μας ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸ ὕπαιθρον. Τί φοβερὸν ἦτο τὸ ψῦχος τὰς νύκτας ἐκείνας! Εὕρομεν τὰ δωμάτιά μας ἄνω καὶ κάτω καὶ πολλὰς σιδηρᾶς δοκοὺς καταρρευσάσας ἐπὶ τῶν κλινῶν μας. Πόσοι ἆρά γε θὰ ἤμεθα σήμερον μεταξὺ τῶν νεκρῶν, ἐὰν ὁ σεισμὸς μᾶς εὕρισκεν εἰς τὰς κλίνας μας! Δόξα τῷ πλήττοντι καὶ σώζοντι Θεῷ.

Τὴν πρωΐαν, ἑορτὴν τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἐκοινωνήσαμεν ὅλοι ἐπὶ προχείρως ὑπὸ τὰς πιτύας τεθείσης μικρᾶς τραπέζης ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Μεγάλην Πέμπτην προπαρασκευαζομένου ἁγίου Ἄρτου, μετὰ σταθερᾶς πίστεως, εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀληθοῦς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν οἰκτίρμονα Θεόν, οὕτω πλήττοντα καὶ ἰώμενον τὰ τέκνα αὐτοῦ.

Αὐθημερὸν ἀφίκετο εἰς τὴν Σχολὴν ἡ σεβαστὴ Ἐφορεία ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων καὶ ἀοιδίμων νῦν Μητροπολιτῶν ἁγίων Νικομηδείας

Φιλοθέου, Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Αἴνου Λουκᾶ καὶ Γρεβενῶν Κλήμεντος, οἵτινες καὶ παραμυθήσαντες ἡμᾶς, καθηγητὰς καὶ μαθητάς, καὶ ἐνθαρρύναντες, διενυκτέρευσαν ἐπὶ τόπου. Τὴν μεθεπομένην προσῆλθεν ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Η΄, ὅτε καὶ ἀνηγγέλθη ἡμῖν τοῖς μαθηταῖς ἡ ἐπὶ ἓν ἔτος διακοπὴ τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς καὶ ἡ ἐπάνοδος ἑκάστου ἡμῶν εἰς τὰς πατρίδας μας, καὶ οὕτω μετὰ βαρυαλγούσης ψυχῆς διεσκορπίσθημεν ὡς πρόβατα ὑπὸ λαίλαπος ἀνηκούστου καταδιωκόμενα, γλυκυθύμως ἀναμένοντες τὴν ἐκ νέου πρόσκλησίν μας εἰς τοὺς φιλοστόργους κόλπους τῆς μητρὸς ἡμῶν Σχολῆς, ἣν καὶ ἐπανελθόντες, ἓν ἔτος μετὰ ταῦτα, εἴδομεν ἀνεγειρομένην ἐκ βάθρων ὁλόκληρον, λιθόκτιστον καὶ μεγαλοπρεπῆ, οἵα σήμερον καθορᾶται.

Ὁ Θεὸς σώζοι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Θεολογικὴν Σχολήν!

Αἰωνία καὶ ἄληστος ἡ μνήμη τοῦ ἀοιδίμου αὐτῆς Κτίτορος καὶ δευτέρου Ἱδρυτοῦ μετὰ τὸν ἀοίδιμον Πατριάρχην Γερμανὸν τὸν Δ΄ Παύλου Σκυλίτση Στεφάνοβικ!

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Η ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΑΘΕΣΙΝ ΤΗΣ Ι. ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΕΝ ΤΗι ΚΑΤΑ ΧΑΛΚΗΝ ΙΕΡΑι ΠΑΤΡ. ΚΑΙ ΣΤΑΥΡ. ΜΟΝΗι ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

Ο ΕΠΙΤΥΧΗΣ ἐντὸς τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος συνδυασμὸς τῶν δύο αὐθυτάρκτων θεσμῶν, τοῦ Μοναστηρίου καὶ τῆς Βιβλιοθήκης, ὑπῆρξεν εἷς ἐκ τῶν μεγαλειτέρων ἀναμφιβόλως παραγόντων τῆς Χρ/νικῆς ἐν τῷ πνευματικῷ πεδίῳ μεγαλουργίας. Εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας ὅτι ὅσον ἀρρηκτότερον συνεδέθησαν οἱ δύο οὗτοι θεσμοί, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν θετικώτερα καὶ πλέον καρποφόρα. Ἡ μακρὰ δὲ τῶν 20 Χρ/κῶν αἰώνων ἱστορία ὁμιλεῖ εὐτυχῶς εὐγλώττως ὅτι ἀνέκαθεν καλῶς ἐνοήθη ἡ ἰδέα αὕτη καὶ ἐπιτυχῶς ἐτηρήθη ὁ ὡς ἄνω συνδυασμός, αὐξάνων πάντοτε ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

Τοῦ τοιούτου καρποφόρου συνδυασμοῦ ἐκπροσωπευτικὸν δεῖγμα εἶναι καὶ ἡ ἡμετέρα Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ ὁποία ἀρχῆθεν συνεδέθη πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς καλλιεργείας ἐν αὐτῇ τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καὶ ἐνωρίτατα ἀπέκτησε σημαίνουσαν Βιβλιοθήκην.

Ὁ ἱερὸς οὗτος λόφος τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐγνώρισε, διὰ μέσου μακρῶν αἰώνων, ὠργανωμένην μοναστηριακὴν ζωήν, ἀλλὰ καὶ κατηρτισμένην κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον βιβλιοθήκην, διὸ καὶ ὁ μελετητὴς τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς βλέπει πάντοτε τὴν λοιπὴν ἐν τῇ Μονῇ ζωὴν καὶ κίνησιν παραλλήλως βαίνουσαν μετὰ τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς καὶ δὴ εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε αἱ περισσότεραι περὶ αὐτῆς ὑπάρχουσαι σήμερον πληροφορίαι, εἶναι πληροφορίαι μᾶλλον περὶ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῶν χειρογράφων καὶ τῶν λοιπῶν πνευματικῶν αὐτῆς ἐκφάνσεων. Ὅθεν καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑπερβολὴ ἐὰν λεχθῇ ὅτι, διὰ τὸν θέλοντα νὰ ἱστορήσῃ τὴν Μονήν, δὲν ὑπάρχει κυρίως εἰπεῖν «ἱστορία τῆς Μονῆς», ἀλλ' ὑπάρχει «ἱστορία τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς».

Πράγματι δέ, κατὰ τὰς διασωθείσας μέχρι τῆς σήμερον μαρτυρίας, μανθάνομεν ὅτι ***ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης*** πρῶτον ἀνέφερε μετὰ θαυμασμοῦ τὸ ἔκτακτον τῆς τοποθεσίας τῆς Μονῆς, καταλληλοτάτης διὰ πνευματικὰς ἐνασχολήσεις, εἶτα διαβλέπομεν ἐν τῷ ***ἱερῷ Φωτίῳ***, παρὰ τὰς ἀντιφερομένας γνώμας, τὴν πρώτην προσπάθειαν τοῦ καταρτισμοῦ πλουσίας ἐκ χειρογράφων βιβλιοθήκης, ἀργότερον θαυμάζομεν τὴν γενναιόδωρον προσφορὰν τῆς Αὐτοκρατείρας ***Αἰκατερίνης τῆς Κομνηνῆς*** (1063), δωρησάσης πολύτιμον χειρόγραφον Εὐαγγέλιον πρὸς χρῆσιν τῶν μοναχῶν, ἀκολού

θως δὲ ἀναγνωρίζομεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ***Πατριάρχου Μητροφάνους τοῦ Γ'*** τὸν κατ' ἐξοχὴν θεμελιωτὴν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς, δωρήσαντα 300 ὅλα χειρόγραφα πολυτιμότατα καὶ ἀπαρτίζοντα τὴν «ὡραίαν βιβλιοθήκην τοῦ γέροντος Πατριάρχου», κατὰ Γερλάχιον, ἵνα τελικῶς ὁμολογήσωμεν σὺν τῷ ταπεινῷ τῆς Μονῆς ***ἡγουμένῳ Διονυσίῳ***, περὶ τὸ τέλος τοῦ 17ου αἰῶνος, ὅτι ἡ ἡμετέρα μονὴ ὑπῆρξεν ἀληθῶς «στούδιον σοφίας καὶ μαθημάτων, οὐ μόνον μοναζόντων, ἀλλὰ καὶ βασιλέων καὶ ἀρχόντων» [1]).

* * *

Καὶ αὐταὶ μέν, σὺν ἄλλαις πολλαῖς, αἱ ἐκφάνσεις τῆς ἐξελίξεως τῆς μοναστηριακῆς ἐκ χειρογράφων βιβλιοθήκης, ἐν τοῖς παρῳχημένοις τῆς ἱστορίας χρόνοις. Ἡ κυρίως ὅμως ζωὴ καὶ ἱστορία τῆς βιβλιοθήκης, μάλιστα δὲ ἀφ' ἧς πλευρᾶς ἐνδιαφέρει ἡμᾶς σήμερον, ἄρχεται, κυρίως εἰπεῖν, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, κατὰ τὴν ὁποίαν συνετελέσθη τὸ μέγα διὰ τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν γεγονὸς τῆς ἱδρύσεως ὑπὸ τὴν ἱερὰν τῆς Μονῆς στέγην τῆς αἰωνοβίου πλέον σήμερον Ἱερᾶς ταύτης Θεολογικῆς Σχολῆς. Διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἡ διὰ μεμονωμένων πρωτοβουλιῶν συσταθεῖσα καὶ διατηρουμένη μοναστηριακὴ βιβλιοθήκη ἔλαβε νέαν πνοήν, ἀπέκτησε νέους σκοποὺς καὶ ἀνέλαβε νέον ἔργον, ὑψηλὸν καὶ θεῖον τοὐτ' αὐτό, τὸ ἔργον τοῦ καταρτισμοῦ ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένων κληρικῶν, καταρτιζομένων οὐ μόνον ἐπὶ τῶν μαθητικῶν ἑδωλίων, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῶν τῆς Βιβλιοθήκης θαλάμων. Διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἡ μικρὰ πρότερον ἐκ χειρογράφων, κατὰ τὸ πλεῖστον, Βιβλιοθήκη ἀλλάζει χαρακτῆρα, μεγεθύνεται, πλουτίζεται, καταρτίζεται κατὰ τὰς νέας ἀνάγκας καὶ ἐν μιᾷ λέξει ἀποκτᾷ ἰδίαν ζωήν, ἄρα δὲ καὶ ἱστορίαν, ἥτις καὶ συμπληροῖ αἰῶνα πλέον σήμερον καὶ αὕτη σὺν τῇ Σχολῇ. Ἐπετελέσθη ὅμως βεβαίως, ὡς ἦτο φυσικόν, ὁ ὡς ἄνω καταρτισμὸς αὐτῆς ὑπὸ ὡρισμένας συνθήκας καὶ προὐκλήθη ἐξ ὡρισμένων ἀναγκῶν καὶ ἐπαρουσίασε πλείστας ἐκφάνσεις καὶ ἐναλλαγάς, εἰς ὧν τὴν ἐξέτασιν ἤδη καὶ προβαίνομεν.

* * *

Καὶ κατὰ πρῶτον: ***ποῖοι οἱ λόγοι***, οἱ προκαλέσαντες τὴν σύστασιν

---

[1]) Ἀρίστην μονογραφίαν περὶ τῆς Μονῆς, εἰς ὕφος ἐνθουσιῶδες καὶ ποιητικόν, κατέλιπεν ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας Ἀθηναγόρας, κριτικωτέρας δὲ πληροφορίας περὶ αὐτῆς παρέχει ὁ σεβ. Μητροπ. Σάρδεων κ. Γερμανός, εἰς τὰς λιπαρὰς αὐτοῦ μελέτας, ἃς ἐπισυνῆψεν εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ «Γερμανὸς ὁ Δ'» καὶ ἃς τελευταίως ἔγραψεν ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱ. Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος» (Ὀκτ. 1941 — Φεβρ. 1943), ἔνθα καὶ ὑπάρχει ἡ πλήρης βιβλιογραφία περὶ τοῦ ζητήματος.

καὶ τὸν καταρτισμὸν ἀρτιωτέρας ἐξ ἐντύπων βιβλιοθήκης; Οἱ λόγοι, οἱ προκαλέσαντες ἐν τοῖς προγενεστέροις χρόνοις τὴν ἀνάγκην τῆς ἱδρύσεως καὶ τῆς διατηρήσεως βιβλιοθήκης ἐν τῇ Μονῇ, λόγοι καθαρῶς πνευματικοί, οἱ αὐτοὶ καὶ αὖθις—τὴν φορὰν δὲ ταύτην ἐπηυξημένοι καὶ δι' ἄλλων, ὅλως ἐξωτερικῶν— ἐγεννήθησαν, ἐπιτακτικώτεροι νῦν, ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας ἅμα τῇ πραγματοποιήσει τῆς ἰδέας τῆς ἱδρύσεως ἐν τῇ Μονῇ Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζει τὴν δημιουργηθεῖσαν τότε ἀνάγκην αὐτὴν ὁ συντάκτης τοῦ προλόγου τοῦ «Κώδικος τῶν πρὸς τὴν Σχολὴν ἀναθημάτων»: «Ἐπειδὴ καὶ καθόλου μέν, ἐν τοῖς τοιούτοις μάλιστα τελειοτέροις ἐκπαιδευτικοῖς καθιδρύμασι, τῶν συστατικῶν τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐστὶν ἡ ὕπαρξις κοινῆς βιβλιοθήκης, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ταύτῃ, διὰ τὸ ἀπόκεντρον τῆς θέσεως καὶ ἐρημικόν, δυσχερὲς ὂν καὶ διδάσκουσι καὶ διδασκομένοις προχείρως πορίζεσθαι καὶ αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα βιβλία, μήτοι γε τὰ πρὸς φιλολογικὴν περίσσειαν συνεπικουροῦντα, **ἡ συγκρότησις ὁπωσοῦν ἀξιολόγου βιβλιοθήκης καθίσταται τῶν ὧν οὐκ ἄνευ...**»[2]) Ἄρα, κατὰ πρῶτον, αὐτὸς οὗτος ὁ ὑψηλὸς χαρακτὴρ τοῦ ἱδρύματος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς ὁ τόπος τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς, τυγχάνων τὰ μάλιστα ἀπομεμακρυσμένος ἐκ τῆς λοιπῆς ἐν τῇ Πόλει πνευματικῆς κινήσεως καὶ ζωῆς, ὑπῆρξαν οἱ κύριοι λόγοι, οἱ δημιουργήσαντες τὴν ἀνάγκην τῆς συστάσεως βιβλιοθήκης, ἥτις καὶ ἐπιτυχῶς πράγματι χαρακτηρίζεται ὥς τι τῶν «ἀναγκαιοτάτων συστατικῶν» διὰ τὸν πλήρη καταρτισμὸν τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς.

* * *

Ἡ ἐκ τοιούτων ὅμως λόγων συσταθεῖσα βιβλιοθήκη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπῄτησε καὶ κατάλληλον **κτίριον**, ὅπερ θὰ ἐστέγαζεν αὐτήν. Ποῖον λοιπὸν τὸ κτίριον τοῦτο;

Τῆς πρὸ τοῦ σεισμοῦ Σχολῆς οὔσης ξυλίνης καὶ διατρεχούσης, κατὰ ταῦτα, τὸν κίνδυνον νὰ καταστῇ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν παρανάλωμα ἐνδεχομένης πυρκαϊᾶς, ἡ Ἐκκλησία ἀμέσως ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνεγείρῃ ἰδιαίτερον κτίριον δι' αὐτήν, λίθινον καὶ εὐπρεπές, κατάλληλον δὲ ἐν μιᾷ λέξει τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ παρομοίας βιβλιοθήκης. Πράγματι δὲ ἀνηγέρθη, ἐντὸς τοῦ αὐλογύρου τῆς Σχολῆς, ἰδιαίτερον κτίριον βιβλιοθήκης, τὸ ὁποῖον καὶ χαρακτηρίζει ὡς «περικαλλὲς οἰκοδόμημα» ὁ πρόλογος τοῦ αὐτοῦ κώδικος τῶν ἀναθημάτων ἐν τῇ ἑξῆς παραγράφῳ αὐτοῦ: «Ἐπειδὰν

---

[2]) «Κῶδιξ τῶν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας παρὰ φιλοχρίστων καὶ φιλομούσων ἀνδρῶν ἀφιερωθέντων ἀναθημάτων, ὁ γενόμενος ἐπὶ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Δ', Σχολαρχοῦντος Κωνσταντίνου Μητροπ. Σταυρουπόλεως τοῦ Τυπάλδου. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αωμθ'.»

μάλιστα καὶ τὸ τῆς βιβλιοθήκης λιθόκτιστον καὶ περικαλλὲς οἰκοδόμημα, περὶ οὗ νῦν ἡ πᾶσα τῆς Ἐκκλησίας φροντίς, *ὅτι τάχιον λάβῃ πέρας...*»

Αἱ ὡς ἄνω λέξεις, πρὸ πάσης ἄλλης παρατηρήσεως, γεννοῦν τὴν ἀπορίαν: ***πότε ἆρά γε ἀνηγέρθη τὸ κτίριον τοῦτο;*** Βεβαίως δὲν ὑφίστατο τῷ 1844, ὅτε ἐλειτούργησε τὸ πρῶτον ἡ Σχολή. Οὐχ ἧττον τῷ 1849, ὅτε συνετάσσετο ὁ κῶδιξ, εὑρίσκετο ἐν τῷ οἰκοδομεῖσθαι. Πότε δὲ ἀκριβῶς συνετελέσθη ἡ οἰκοδομὴ ἀγνοοῦμεν. Πάντως εἰς Σιγίλλιον τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ', ἐν ἔτει 1853, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ δευτέρου Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, λόγου γενομένου περὶ τῶν συντελεσθεισῶν ἐν αὐτῇ ἐξελίξεων, ἀναφέρεται ὅτι ἡ Σχολὴ ηὐξήθη καὶ ἐπλουτίσθη «***ἔναγχος τῇ ἀνεγέρσει λιθοκτίστου περικαλλοῦς Βιβλιοθήκης.***»

Ποία τότε ἡ τοποθεσία καὶ ποῖον τὸ σχῆμα τοῦ κτιρίου τούτου; Ὁ ὡς ἄνω Κῶδιξ οὐδὲν λέγει περὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ κτιρίου. Ἐκ μαθητικῆς τινος περιγραφῆς τῆς Σχολῆς ὅμως, φυλασσομένης ἐν τῷ Ἀρχείῳ τῆς Σχολῆς [3]), μανθάνομεν ὅτι τὸ κτίριον εὑρίσκετο πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σχολῆς καὶ ὄπισθεν ἀκριβῶς τοῦ ἱ. βήματος τοῦ Ναοῦ. «Ἀπὸ ταύτης (τῆς βορείας πτέρυγος) ἐξελθών, λέγει ὁ περιγράφων τὴν Σχολὴν μαθητής, συνήντησα τὸ κωδωνοστάσιον......, ***τὴν βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς, λαμπρὰν λιθίνην οἰκοδομήν, πολλὰ καὶ ἄξια λόγου βιβλία ἔχουσαν***, καὶ ἀντικρὺ αὐτῆς, ὄπισθεν τοῦ βήματος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, τέσσαρας τάφους......». Τὴν πληροφορίαν ταύτην περὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ κτιρίου ἐνισχύουσι καὶ τὰ σωζόμενα μέχρι τῆς σήμερον ἐρείπια θεμελίων τινῶν ἐν τῷ κήπῳ τῆς Σχολῆς—ἐκεῖ ἔνθα σήμερον τὸ γυμναστήριον—, ἅτινα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἀρχαίων ἐπιζώντων μαθητῶν, εἶναι τὰ τῆς βιβλιοθήκης.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ σχῆμα τοῦ κτιρίου, τοῦτο ἦτο τετράγωνον, διώροφον, «λίθινον καὶ περικαλλές». Ὁ αὐτὸς μαθητὴς ἐν τῇ ὡς ἄνω περιγραφῇ του λέγει που κατωτέρω ὅτι ἐξ ἄλλης πλευρᾶς (ἐκ τοῦ κήπου) ἐλθὼν ἀνατολικώτερον, συνήντησεν εἰς τὸν κῆπον τὸ πλυντήριον «καὶ ἀντικρὺ τούτου, πάλιν λιθόκτιστον οἰκοδομήν, ἥτις ἡ κάτω ὀροφὴ τῆς βιβλιοθήκης εἶναι καὶ χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη ξύλων καὶ ἀνθράκων». Κατὰ ταῦτα, ὁ ἄνω μόνον ὄροφος τοῦ κτιρίου τούτου ἐχρησίμευεν ὡς βιβλιοθήκη· ἥτις καὶ ἀπηρτίζετο πιθανῶς ἐκ 4 ἢ 5 δωματίων.

Ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον, τὸ τόσον «περικάλλως» ἀνεγερθὲν κτίριον τῆς Βιβλιοθήκης, ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἐκ τοῦ σεισμοῦ τελείας καταστροφῆς

[3]) Τίτου διακόνου Ζωγραφίδου, Κρητός, Γυμνάσματα τοῦ Β' ἔτους, «Πλοῦς ἀπὸ Γεφύρας εἰς Χάλκην καὶ μικρὰ περιγραφὴ τῆς ἐκεῖ Θεολογικῆς Σχολῆς.» Μάϊος τοῦ 1880.

αὐτοῦ, ἀπήτησεν ἐπισκευήν, ὡς διαφαίνεται ἔκ τινος δωρεᾶς τοῦ μετέπειτα ἱδρυτοῦ τῆς ὅλης Σχολῆς Παύλου Στεφάνοβικ, ὅστις κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1887—88 ἐδωρήσατο τὸ ποσὸν τῶν 100 Λ. Ὀθ. «...... δι' ἐπισκευὴν τοῦ κτιρίου τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς». Ἐννοεῖται ὅτι ὁ σεισμὸς πρoέλαβε τὴν ἐπισκευὴν καὶ τὸ κτίριον ὡς λιθόκτιστον κατεστράφη τελείως.

Τὸ νέον σχέδιον τῆς ὑπὸ τοῦ Μεγ. Εὐεργέτου Στεφάνοβικ ἀνεγερθείσης Σχολῆς δὲν περιέλαβε δυστυχῶς ἰδιαίτερον, ὡς πρότερον, κτίριον διὰ τὴν Βιβλιοθήκην. Διὸ καὶ εὐθὺς ἅμα τῇ ἐπαναλήψει τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς ἐν τῷ νέῳ κτιρίῳ, ἀφιερώθη διὰ τὴν Βιβλιοθήκην μεγάλη αἴθουσα ἐν τῇ νοτιοδυτικῇ πλευρᾷ τοῦ ἄνω πατώματος τῆς Σχολῆς πρὸς τὴν πρόσοψιν.

Καὶ ἐγένοντο μὲν κατὰ καιροὺς σκέψεις περὶ ἀνεγέρσεως καὶ πάλιν νέου κτιρίου διὰ τὴν βιβλιοθήκην, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εὐωδώθησαν αὗται. Οὕτω ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Μητρ. πρ. Νικομηδείας Φιλοθέου Βρυεννίου πρὸς τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχην Γερμανὸν τὸν Ε΄, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18 Αὐγούστου 1913 (Κῶδ. σελ. 235 - 239), μανθάνομεν ὅτι *ἡ Α. Θ. Π.* «ἐν συνεδρίᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ***δηλώσασα γενναιοφρόνως ὅτι ἀναλαμβάνει ἰδίᾳ δαπάνῃ τὴν ἵδρυσιν κτιρίου Βιβλιοθήκης ἐν τῇ Σχολῇ***, συνέδεσε τὴν δωρεὰν Αὐτῆς ταύτην μετὰ προτάσεως Αὐτῆς, ὅπως ὑποδειχθῇ (τῷ Μητρ. Φιλοθέῳ), ὡς διαμένοντι ἐν τῇ Σχολῇ, ἡ ἀνάγκη τῆς προσφορᾶς χιλιολίρου......». Δυστυχῶς, ἡ τόσον ἐνθουσιώδης πρότασις τοῦ γεραροῦ Πατριάρχου δὲν ἐπραγματοποιήθη καὶ οὕτως ἡ Βιβλιοθήκη ἐν τῷ ἄνω τούτῳ διαμερίσματι τῆς Σχολῆς ἔμεινε μέχρι τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1927—28, ὅτε αὐξηθέντος πλέον κατὰ πολὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βιβλίων διὰ τῶν νέων ἑκάστοτε δωρεῶν, καὶ τοῦ ἀφιερωθέντος τούτου χώρου κριθέντος ἀκαταλλήλου ἀλλὰ καὶ στενοῦ, κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐλήφθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀπόφασις ὅπως μεταφερθῇ ἡ βιβλιοθήκη εἰς τὸ ἰσόγαιον τμῆμα τῆς βορείας πλευρᾶς τῆς Σχολῆς. Διαρρυθμισθέντος λοιπὸν καταλλήλως τοῦ διαμερίσματος τούτου διὰ τῆς συνενώσεως ἀφ' ἑνός, διὰ διαμέσων θυρῶν, πέντε συνεχομένων δωματίων καὶ διὰ τῆς καταλλήλου διασκευῆς τῶν θηκῶν τῶν βιβλίων ἀφ' ἑτέρου, πρὸς προφύλαξιν τῶν βιβλίων ἐκ τῆς τυχὸν ὑγρασίας, ἀφιερώθη εἰς τὴν βιβλιοθήκην χῶρος ἐκ 13 ὅλων δωματίων, ἑκατέρωθεν εὐρυτάτου διαδρόμου, ἔνθα καὶ συνεκεντρώθησαν νῦν πάντα τὰ τμήματα τῆς Βιβλιοθήκης, τό τε Γραφεῖον τῆς ἐπὶ τῆς Βιβλιοθήκης Ἐπιτροπῆς καὶ τὸ τοῦ Βιβλιοφύλακος, καθὼς καὶ τὸ Ἀναγνωστήριον, ὡς καὶ πάντα τὰ σχετικὰ δι' αὐτοτελὲς καὶ ἀνεξάρτητον τμῆμα βιβλιοθήκης.

* * *

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ γενικῶς εἰς τὸ κτίριον τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τὴν καθόλου ἐξέλιξιν αὐτοῦ. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τώρα, μερικώτερον, εἰς **τὸ**

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗι ΙΕΡΑι ΜΟΝΗι ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

περιεχόμενον τῆς Βιβλιοθήκης, τοῦτο παρέχει πλεῖστα πρὸς ἐξέτασιν σημεῖα. Καὶ δὴ πρῶτον: ***πῶς ἐσχηματίσθη ἡ πρώτη συλλογὴ τῶν βιβλίων;***

Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν σὺν τοῖς διασωζομένοις ἐν τῇ Μονῇ χειρογράφοις ὑπῆρχε πιθανῶς καὶ ἀριθμός τις ἐντύπων πρὸς χρῆσιν τῶν πολλῶν ἢ ὀλίγων ἑκάστοτε μοναχῶν, ὅπερ δὲν ἀποκλείεται, ἐκεῖνο ὅπερ μετὰ θετικότητος δύναται νὰ λεχθῇ εἶναι ὅτι τὸ πρῶτον οὐσιῶδες ἀπόθεμα ἐντύπων εἰς τὴν Βιβλιοθήκην κατετέθη ἐκ μέρους τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἰδοὺ τί λέγει σχετικῶς ὁ ὡς ἄνω Κῶδιξ τῶν ἀναθημάτων: «...... ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, προσεπαρκοῦσα, ἐκ τῶν ἐνόντων, εἰς ταύτην τῆς Σχολῆς τὴν ἀνάγκην, ἔσπευσεν ἐγκαίρως ἐπενεγκεῖν τὴν δυνατὴν θεραπείαν, ***μεταβιβάσασα ἐκ τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης***, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων βιβλίων, ὅσα ἐδόκουν πρὸς τὸν σκοπὸν χρειωδέστερα». Δυστυχῶς ὁ καθορισμὸς σήμερον τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῆς τοιαύτης δωρεᾶς τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης εἶναι ἀδύνατος, μὴ διασωζομένης οὐδεμιᾶς μαρτυρίας ἢ σημειώσεως οὐδ' ἐπ' αὐτῶν τῶν δωρηθέντων βιβλίων.

* * *

Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης «***καὶ τῶν ὁμογενῶν τινες***, ἀξιεπαίνῳ ζήλῳ κινούμενοι, ἀνέθηκαν εἰς αὐτὴν οὐ μικροῦ λόγου ἄξια συγγράμματά τε καὶ ἄλλα πρὸς τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν ἀφορῶντα δωρήματα». Εἰς τὴν ἑκατονταετῆ πλέον ἱστορίαν τῆς Βιβλιοθήκης ἡμῶν μακρὰ σειρὰ ὀνομάτων ἀναγράφεται, ὀνομάτων φιλομούσων ὁμογενῶν, οἱ ὁποῖοι ἐθεώρησαν τιμὴν καὶ ὑποχρέωσιν αὐτῶν νὰ συνδέσωσι τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ζωὴν οἱ μέν, παραγωγὴν οἱ ἕτεροι, πρὸς τὸ κέντρον τοῦτο τῆς κατ' ἐξοχὴν ἐπιστήμης ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μεγάλων **Εὐεργετῶν** τῆς Βιβλιοθήκης, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὸν πλουτισμὸν τῶν βιβλίων, βεβαίως κατὰ πρῶτον λόγον ἔρχονται αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐκ τῆς Σχολῆς μαθηταί. Οὗτοι, γαλουχηθέντες ἐν αὐτῇ καὶ ἀναπτυχθέντες πνευματικῶς ἐν τῇ ἱερᾷ ἀτμοσφαίρᾳ τῆς Μονῆς, δὲν ἐλησμόνησαν τὴν γαλουχήσασαν αὐτούς, ἀλλ' ἐν τῇ ἀμεταπτώτῳ πρὸς αὐτὴν ἀγάπῃ των, ἐδωροῦντο τῇ Βιβλιοθήκῃ τὰς πολυτίμους ἀτομικὰς βιβλιοθήκας των ἢ καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν συγγράμματα, ἅτινα τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἀντιτύπων ἀφιέρωσαν, ἵνα πωληθῶσι πρὸς ὄφελος τῆς Βιβλιοθήκης, ἀποδεικνύοντες οὕτω ἑαυτοὺς ἐκφραστικὰ σύμβολα τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης, ὅττις δέον νὰ συνενοῖ πάντοτε τοὺς τροφίμους πρὸς τὴν Μητέρα.

Ἐὰν δὲ τόρα θὰ ἔπρεπε μερικώτερον καὶ κατὰ μίαν ἱεραρχικὴν σειρὰν

νὰ ἀπαριθμήσωμεν τὰ ὀνόματα τῶν μεγαλειτέρων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον **δωρητῶν** τῆς Βιβλιοθήκης ἡμῶν, σειρὰ ὅλη θὰ ἀπηρτίζετο.

Οὕτω ἐκ τῶν Πατριαρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὅλως ἰδιαιτέρως ἀναφέρομεν τὸν ἀείμνηστον **Γερμανὸν τὸν Δ'**. ὅστις συλλαβὼν καὶ δὴ καὶ πραγματοποιήσας τὴν ἰδέαν τῆς ἱδρύσεως ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος Θεολογικῆς Σχολῆς, ὑπῆρξεν ἀληθῶς καὶ ὁ πατὴρ ταύτης ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, μὴ ὑστερήσας καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, τοῦ πλουτισμοῦ τ. ἔ. τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς. Ἀφιέρωσε δὲ εἰς αὐτὴν τὴν πολύτιμον βιβλιοθήκην αὐτοῦ, οἱ τόμοι τῆς ὁποίας, κατὰ τὸν προαναφερθέντα Κώδικα τῶν ἀναθημάτων, διακρίνονται διὰ τῶν γραμμάτων Γ. Π. (Γερμανοῦ Πατριάρχου). (4)

Κύριλλος ὁ Ζ'. ἀκολούθως ἀνέθετο τὴν ἐκ 577 τόμων βιβλιοθήκην αὐτοῦ (1872), ***Γρηγόριος ὁ Στ'***. ἔπειτα τὴν ἐκ 422 τόμων βιβλιοθήκην αὐτοῦ (1882) (5), ***Κωνσταντῖνος ὁ Ε'*** ἀργότερον τὴν πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην αὐτοῦ (1903-4) ἐκ 1000 ὅλων βιβλίων καὶ λοιπῶν φυλλαδίων ἀπαρτιζομένην, ἥτις καὶ συνεπληρώθη ἀκολούθως μετὰ θάνατον (1914), ὅτε καὶ διεβιβάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ 151 ἐκ νέου ἔργα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Ἐπίσης οἱ ἀείμνηστοι Ἰωακεὶμ ὁ Γ', Ἄνθιμος ὁ Ζ' καὶ ὁ Πατρ. Ἱεροσολύμων Κύριλλος συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν μεγάλων δωρητῶν τῆς Βιβλιοθήκης.

Ἐκ τῶν Ἀρχιερέων ἀκολούθως, μὲ ἱερὰν συγκίνησιν καὶ εὐγνωμοσύνην ὀφείλομεν νὰ μνησθῶμεν τῶν ὀνομάτων τῶν Μητροπ. Θαβωρίου Ἱεροθέου (1849), Διδυμοτείχου Μελετίου (1853), πρ. Δαλματίας Βενεδίκτου (1856), Ἰκονίου Σαμουὴλ (1859), Δημητριάδος Γρηγορίου (1859), Σισανίου Ἀλεξάνδρου (1869) κ. ἄλ., οἵτινες διὰ διαθηκῶν των ἀνέθηκαν τῇ Βιβλιοθήκῃ τὰς πολυτίμους εἰς βιβλία συλλογάς των, καὶ οἵτινες, παρὰ τὸ ἀπομεμακρυσμένον τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς αὐτῶν, δὲν ἐλησμόνησαν τὴν πρὸς τὸν φάρον τοῦτον τῆς ἱερᾶς ἐπιστήμης ὑποχρέωσιν, ὅπως ὑποστηρίξωσι τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ προορισμόν, ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῇ ἡ Ὀρθόδοξος Ἱεραρχία.

---

4. — «Τῇ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀνετέθη εἰς τὴν Σχολὴν ἡ διασωθεῖσα βιβλιοθήκη τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου ἀειμνήστου Οἰκουμ. Πατριάρχου κυροῦ Γερμανοῦ, συνισταμένη ἐκ βιβλίων τῶν πλείστων ἀξιολόγων, τινῶν δὲ καὶ σπανίων, ἅπερ καὶ καταγραφέντα ἐν καταλόγῳ, ἑκάστου τούτων σεσημασμένου διὰ τῶν στοιχείων Γ. Π. τουτέστι Γερμανοῦ Πατριάρχου, ἀπετέθησαν ἐν τῇ τῆς Σχολῆς Βιβλιοθήκῃ πρὸς ἀΐδιον αὐτοῦ μνημόσυνον, τῆς ἱερᾶς Σχολῆς ὁμολογούσης ἄλλως διηνεκῆ τὴν πρὸς τὸν μακάριον τοῦτον ἄνδρα ὀφειλομένην παρ' αὐτῆς εὐγνωμοσύνην». (1858).

5. — Αἱ ἐντὸς τῶν παρενθέσεων χρονολογίαι ἀναφέρονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν χρόνον τῆς εἰσόδου εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῶν δωρεῶν τῶν διαφόρων Δωρητῶν.

Ἐπίσης ἐκ τῶν Ἀρχιερέων τῶν νεωτέρων χρόνων ἀναφέρομεν τοὺς Μητροπολίτας Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην (1901), Πελαγωνείας Ἰωακεὶμ Φορόπουλον (1909), τὸν Σχολάρχην Σταυρουπόλεως (εἶτα Σερρῶν) Ἀπόστολον Χριστοδούλου, τὸν Νικομηδείας Φιλόθεον Βρυέννιον καὶ τὸν Καισαρείας Καλλίνικον Δεληκάνην, ὧν αἱ πολυτιμόταται βιβλιοθῆκαι, πλούσιαι ἰδίως εἰς ξένα καὶ σύγχρονα συγγράμματα, διεβιβάσθησαν καθ' ὁλοκληρίαν τῇ ἡμετέρᾳ (6).

Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι κληρικοί, μαθηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ μή, δὲν ὑστεροῦσιν εἰς τὸν τιμητικὸν τοῦτον πίνακα τῶν Δωρητῶν τῆς Βιβλιοθήκης. Οὕτω ὁ Ἀρχιμ. Κοσμᾶς Λιβερόπουλος (1875), ὁ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Ἀρχιμ. Γρηγόριος Νεστορίδης (1883), ὁ Σχολάρχης αὐτῆς Ἀρχιμ. Γερμανὸς Γρηγορᾶς, ὁ καθηγητὴς αὐτῆς Ἀρχιμ. Ἰωάννης Εὐστρατίου (1923) κ. ἄλ., ἔτι δὲ καὶ φιλόμουσός τις ἱερεὺς ἐκ Τσαδῶς τῆς Θράκης, προσυπογράφων εἰς τὰς πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην ἀφιερώσεις αὐτοῦ ὡς Παπὰ - Δημήτριος Ἔξαρχος (1911), ἐκ δὲ τῶν ξένων οἱ ἐν τῇ ἐνταῦθα Ἀγγλικῇ Πρεσβείᾳ κατὰ καιροὺς ἱερεῖς, μάλιστα δὲ ὁ Αἰδεσ. Δέντων (1870 - 72) καὶ ἐσχάτως ὁ Αἰδεσ. Αὐγουστῖνος Oakley (1943), διὰ τῶν δωρεῶν αὐτῶν, εἶναι ὡς τόσοι γενναιόδωροι ἐκτιμηταὶ τοῦ μορφωτικοῦ τῆς Βιβλιοθήκης ἔργου.

Πλὴν παρὰ τὰς δωρεὰς ταύτας κληρικῶν, ἡ καθ' ἡμᾶς Βιβλιοθήκη ηὐτύχησε προσέτι νὰ ἀποκτήσῃ καὶ πλείστας ἀτομικὰς βιβλιοθήκας ἐγκρίτων λαϊκῶν ὁμογενῶν, οἵτινες μὲ ἴσην πρὸς τὴν τῶν κληρικῶν ζέσιν συνέδεσαν καὶ δὴ καὶ ἀπηθανάτισαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν διὰ τῶν πολυτίμων δωρεῶν των. Οὕτω ἐκ τῶν ἀειμνήστων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς οἱ Δημ. Χαντζερῆς (1893), Μιχαὴλ Κεφάλας (1903), Εὐστράτ. Γεωργιάδης (1917), Γεώργ. Λιανόπουλος, Παντελ. Κομνηνὸς (1923) καὶ Βασίλ. Ἀντωνιάδης ἀνέθηκαν διὰ διαθηκῶν των τὰ βιβλία των τῇ Βιβλιοθήκῃ ἡμῶν. Ἐπίσης ἐκ τῶν λοιπῶν δωρητῶν τῆς Βιβλιοθήκης ἀναφέρομεν τὸν φιλογενῆ Γρηγ. Μαρασλῆν, τὸν ἀείμνηστον Μανουὴλ Γεδεών, πολλοὺς ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πολλοὺς ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων, ἰδιαιτέρως δὲ τὸν Μ. Λογοθέτην Σταυράκην Ἀριστάρχην κ. ἄλ., οἵτινες ἢ τὰς ἀτομικὰς βιβλιοθήκας των ἢ τοὺς πολλαπλοῦς καρποὺς τῆς συγγραφικῆς των παραγωγῆς εὐχαρίστως ἐδωρήσαντο τῇ ἡμετέρᾳ Βιβλιοθήκῃ. Ἰδιαιτέρως ὀφείλομεν νὰ σταματήσωμεν εἰς τὴν μεγάλην καὶ πλουσίαν δωρεὰν τοῦ ἀειμνήστου Ἀντωνίου Ψυχάρη, ὅστις

---

6) Καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἀειμνήστου Μητροπ. Ἡρακλείας Φιλαρέτου Βαφείδου, τοῦ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν χρηματίσαντος καθηγητοῦ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἔχει ἀνατεθῇ διὰ διαθήκης αὐτοῦ τῇ Βιβλιοθήκῃ. Δυστυχῶς ὅμως λόγῳ τῶν δυσκολιῶν τῆς μεταφορᾶς μένει αὕτη τό γε νῦν ἐν Ἑλλάδι, ἐν τῇ ἱ. Μονῇ τῶν Βλατάδων ἐν Θεσσαλονίκῃ.

εἰς τρεῖς μεγάλας δόσεις ἀνέθηκε τῇ βιβλιοθήκῃ 1000 καὶ πλέον τόμους ποικίλου περιεχομένου, «ἐξ ὧν οἱ 402 εἶναι πολυτίμως δεδεμένοι» καὶ σεσημασμένοι δι' ἰδίου ἐνσήμου φέροντος εἰς τὸ μέσον κεφαλὴν τῆς 'Αθηνᾶς καὶ πέριξ τὰς λέξεις «ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης 'Αντ. Ψυχάρη».

* * *

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὰ κατὰ μονάδας βιβλία. Πλὴν ἡ ἡμετέρα Βιβλιοθήκη κατέχει καὶ πολυτίμους **σειράς**, οἷαι εἶναι ἡ διπλῆ σειρὰ τῆς Πατρολογίας τοῦ Migne ('Ελληνικὴ καὶ Λατινική), ἡ σειρὰ τῶν Πρακτικῶν τῶν ἱερῶν Συνόδων τοῦ Mansi, αἱ σειραὶ τῶν Βυζαντινῶν Συγγραφέων τῶν ἐκδόσεων Παρισίων καὶ Βόννης, ἡ σειρὰ τῶν Πατέρων τῆς ἐκδόσεως τῶν Βενεδικτίνων, τὰς πρώτας ἐκδόσεις τοῦ Θησαυροῦ τοῦ 'Ερρίκου Στεφάνου καὶ τοῦ Σουΐδα, σπανίας ἐκδόσεις κλασσικῶν, τὰ λεξικὰ Καθολικῆς Θεολογίας (Vacant) καὶ Χρ/κῆς 'Αρχαιολογίας καὶ Λειτουργίας (Cabrol-Leclercq), τὴν Θεολογικὴν 'Εγκυκλοπαιδείαν τοῦ Hertzog, τὴν Μεγ. 'Ελληνικὴν 'Εγκυκλοπαιδείαν καὶ τὸ 'Εγκυκλοπ. Λεξικόν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις καὶ σεβαστὸν ἀριθμὸν ***παλαιτύπων*** συγγραμμάτων, ἅτινα ἐν πολλοῖς κέκτηνται καὶ σπανιωτάτας σταχώσεις αὐτοῦ τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνος. 'Επειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ τῶν μεγάλων σειρῶν τῆς Βιβλιοθήκης, ὀφείλομεν νὰ ἀναφέρωμεν μετ' εὐλαβείας τὰ ὀνόματα τῶν ἀειμνήστων Γεωργίου Κωνσταντινίδου καὶ Θεοδώρου Μαυροκορδάτου, οἵτινες ἀνέθηκαν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὁ μὲν πρῶτος τὴν 'Ελληνικὴν σειρὰν τῆς Πατρολογίας τοῦ Migne, ὁ δὲ δεύτερος τὴν Λατινικήν, καθὼς καὶ τὸν προμνημονευθέντα Πρόεδρον Διδυμοτείχου Μελέτιον διὰ τὴν σειρὰν τῶν Βυζαντινῶν Συγγραφέων τῆς ἐκδόσεως Παρισίων—ἐκδόσεως μοναδικῆς ἐν τῇ πόλει ἡμῶν—, ἔτι δὲ καὶ τὸν ἀείμνηστον Μητροπ. Χαλκηδόνος Γεράσιμον, χορηγήσαντα τῇ Σχολῇ τὸ ἀναγκαιοῦν ποσὸν διὰ τὴν ἀγορὰν τῆς σειρᾶς τῶν Πρακτικῶν τῶν ἱ. Συνόδων τοῦ Mansi.

Πρὸς τοῖς τοιούτοις εἰς βιβλία δωρηταῖς τῆς Βιβλιοθήκης δέον νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τοὺς διὰ χρήματος ἐνισχύσαντας τὸ ἔργον αὐτῆς, οἵτινες καὶ οὗτοι εἶναι ἐξ ἴσου πολυπληθεῖς [7]).

Οὕτω λοιπὸν ἐσχηματίσθη ὁ ὀγκώδης πλέον σήμερον ἀριθμὸς τῶν βιβλίων τῆς ἡμετέρας Βιβλιοθήκης. ***'Η Μεγάλη 'Εκκλησία*** κατὰ πρῶτον λόγον, ἀλλὰ καὶ ἡ πολυμερὴς καὶ καρποφόρος ***φιλογένεια τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν*** τῶν προγενεστέρων ἐποχῶν, ὑπῆρξαν οἱ δύο ἀνεξάντλητοι τροφοδόται τῆς Βιβλιοθήκης ταύτης, τῆς ὁποίας τὰ βιβλία εἶναι πολυτιμότα-

---

[7]) Κατὰ τὸ ἔτος 1887 ὁ Μητροπ. Νικομηδείας Διονύσιος ἀνέθηκε «τῇ Σχολῇ πλῆρες λιθογραφικὸν πιεστήριον».

τα ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, ἐσωτερικῶς μὲν καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου ἀποτελοῦντα τὰ μοναδικὰ ἐν πολλοῖς βοηθήματα τοῦ θέλοντος νὰ θεολογήσῃ εἰς τὸ στενὸν σχετικῶς τῆς πόλεως ἡμῶν πνευματικὸν περιβάλλον, ἐξωτερικῶς δὲ παρουσιάζοντα μεγίστην ἀξίαν ἀπὸ ἀπόψεως βιβλιοδεσίας τε καὶ καλῆς διατηρήσεως αὐτῶν.

Πράγματι δὲ ἓν ἐκ τῶν πολλαπλῶν στοιχείων, τῶν προσδιδόντων τῇ ἡμετέρᾳ Βιβλιοθήκῃ καὶ ἐξωτερικῶς μίαν ὡραίαν ἐμφάνισιν, εἶναι ἡ ***βιβλιοδεσία*** αὐτῆς, ἥτις ἀποκτᾷ ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα χάρις εἰς τὰς πολυτίμους ἐκ μεμβράνης ἢ ἐκ σπανίων δερμάτων σταχώσεις πλείστων ὅσων τόμων αὐτῆς, μὲ ἀρχαιολογικὴν αὐτὸ τοῦτο σήμερον ἀξίαν, ἐπίσης δὲ καὶ μὲ τὰς ἐκ γνησίου χρυσοῦ καὶ διὰ λεπτοτάτης τέχνης καλλιτεχνηθείσας βιβλιοδεσίας τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἀντ. Ψυχάρη.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν λοιπὴν βιβλιοδεσίαν τῶν τόμων, τὴν κ ο ι ν ή ν, δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι αὕτη διατηρεῖ, διὰ μέσου τῶν ἐτῶν, ποιάν τινα ὁμοιομορφίαν, ἔχουσα ὡς κύριον ὑλικὸν τὸ δέρμα καὶ ὡς ἐπικρατοῦν χρῶμα τὸ μέλαν, ὁμοιομορφίαν, ἥτις ἐπετεύχθη ἴσως ἐν πολλοῖς καὶ χάρις εἰς τοῦτο ὅτι διὰ μίαν μακρὰν περίοδον, 40 ἢ καὶ 50 ἐτῶν, εἷς καὶ μόνος βιβλιοδέτης ἐχρησιμοποιήθη, ὁ φιλόμουσος καὶ φιλότιμος Γεώργιος Χριστοδούλου, ὅστις καὶ συνεδέθη μετὰ τῆς Βιβλιοθήκης οὐ μόνον μὲ τὰς δωρεὰν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βιβλιοδετικάς του ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς πολυτίμους προσφορὰς αὐτοῦ, ἰδιαιτέρως εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά.

* * *

Ὡς πρὸς τὰς κατὰ καιροὺς ***συναλλαγὰς καὶ σχέσεις*** τῆς Βιβλιοθήκης πρὸς τὰ ἐνταῦθά τε καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καθιδρύματα, αὗται ὑπῆρξαν εὐρύταται. Ἡ Βιβλιοθήκη εὐθὺς ἀμέσως συνεδέθη μὲ πάντας τοὺς ἐνταῦθα λειτουργοῦντας Συλλόγους, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Ἑλλ. Φιλολογικὸν Σύλλογον, ὅστις καὶ ἀνελλιπῶς ἔστελλεν αὐτῇ τὸ ὁμώνυμον αὐτοῦ Περιοδικόν. Ἐπίσης συνεδέθη πρὸς πάντας τοὺς ἐν Ἀθήναις Συλλόγους, πρὸς τὰς ἐν Πετρουπόλει καὶ Μόσχᾳ Ἀκαδημίας, πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, παρ' ὧν καὶ ἔλαβε τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδόμενα περιοδικὰ καὶ λοιπὰ ἔργα. Ἐπίσης κατὰ καιροὺς ἀλληλογράφησε καὶ μὲ τὰ Πανεπιστήμια Ὀξφόρδης, Κανταβρυγίας, Michingan καὶ Σικάγου, παρ' ὧν καὶ κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1907-8 ἔλαβε πολύτιμον δωρεάν, πλέον τῶν 100 πολυτίμων ἀγγλικῶν Θεολογικῶν συγγραμμάτων. Αἱ πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν σχέσεις αὐτῆς ὑπῆρξαν ἔτι στενώτεραι, διὸ καὶ οἱ καθηγηταὶ αὐτοῦ, ἰδιαιτέρως ἐκτιμῶντες τὸ ἔργον αὐτῆς, ἀνελλιπῶς

ἀπέστελλον τὰ συγγράμματα αὐτῶν. Ἐπίσης χάρις εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰς κατὰ τόπους ὀργανώσεις, κατέχει σήμερον ἀρτίας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον σειρὰς τῶν περισσοτέρων Περιοδικῶν καὶ Ἐφημερίδων.

* * *

Ὡς δὲ ἦτο φυσικόν, ἡ τοιαύτη Βιβλιοθήκη ἡμῶν ὠργανώθη καὶ προήχθη, διὰ μέσου τῶν καρποφόρων ἑκατὸν ἐτῶν τῆς τελευταίας περιόδου τῆς ζωῆς αὐτῆς, ὑπὸ ὡρισμένην τινὰ διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν καὶ ὑπὸ ὠργανωμένον τι σύστημα.

Τὴν ἐποπτείαν τῆς Βιβλιοθήκης, ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς συστάσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, εἶχεν ἀναλάβῃ ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς, ἥτις καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διεύθυνσιν τῆς Βιβλιοθήκης ἀνέθεσε κατὰ καιροὺς εἰς εἰδικοὺς ***Βιβλιοφύλακας***. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὰς 3 πρώτας δεκαετηρίδας τῆς ζωῆς τῆς Βιβλιοθήκης δὲν διαφαίνεται ἰδιαίτερον πρόσωπον μὲ ἀποκλειστικὸν καθῆκον τὸ τοῦ βιβλιοφύλακος, πλὴν φαίνεται ὅτι ἐθεωρήθη σκοπιμώτερον τότε ἵνα ἡ ἐποπτεία αὐτῆς ἀνατεθῇ εἰς τοὺς Καθηγητὰς τῆς Σχολῆς, ἐκ περιτροπῆς ἴσως, διὸ καὶ ἐν ἔτει 1862 συναντῶμεν ἐν τῷ γνωστῷ Κώδικι τῶν Ἀναθημάτων τὸν καθηγητὴν Θ. Κυριακίδην, μνημονευόμενον καὶ ὡς βιβλιοθηκάριον.

Πάντως πρῶτος Βιβλιοφύλαξ, εἰδικῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο μνημονευόμενος, φέρεται ἐν τοῖς κώδιξι τῆς Σχολῆς ὁ ***Κωνσταντῖνος Χειμώνιος***, ὅστις ἀναλαβὼν τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἀπὸ τοῦ Σχολ. ἔτους 1870-71, ἔμεινεν ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1889, συνδυάζων ἐν ταὐτῷ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς. Ὁ Κωνσταντῖνος Χειμώνιος ἀφῆκεν ἐποχὴν αὐτὸ τοῦτο εἰς τὴν ζωὴν τῆς Βιβλιοθήκης, διότι φιλοπονώτατα ἐργασθείς, αὐτὸς πρῶτος κατήρτισε συστηματικοὺς καταλόγους τῶν ὑπαρχόντων βιβλίων, οἵτινες καὶ διασώζονται μέχρι τῆς σήμερον. Προσεκτικός, λεπτολόγος, καλῶς κατατετοπισμένος εἰς τὸ ἔργον του, ἔσχε πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν συστηματοποίησιν τῆς Βιβλιοθήκης.

Μετὰ τοῦτον, διὰ μίαν περίοδον τριῶν Σχολικῶν ἐτῶν (1889-1892), ἔρχεται ὁ ***ἱεροδ. Νικόδημος***, μετὰ τοῦτον δὲ δι᾽ ἄλλην μίαν τετραετίαν (1892-96) ὁ διάκονος ***Νικόλαος Κουρουπέτρογλου***. Ἀπὸ τοῦ 1896 τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἀναλαμβάνει ὁ ***Γεώργιος Πρωγάκης***, ὅστις καὶ ἐσυνέχισε, κυρίως εἰπεῖν, τὸ ἔργον τοῦ Κωνσταντίνου Χειμωνίου. Εἰργάσθη ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ κατὰ 3 περιόδους (1896-1914, 1916-1918 καὶ 1923-1927), εἰς δὲ τὰ ἐνδιάμεσα χρονικὰ διαστήματα, καθὼς καὶ εἰς τὴν μετὰ τὸ 1927 περίοδον, ἢ παρενεβλήθησαν ἕτεροι (π. χ. 1914-15 ὁ Μιχ. Κων-

σταντινίδης, 1930 31 ὁ Κωνσταντῖνος Γλυνὸς κ. ἄλ.) ἡ συνηθέστερον ἡ θέσις ἔμεινε κενή, μέχρι τοῦ ἔτους 1942, ὅτε καὶ διωρίσθη ὁ γράφων ταῦτα.

* * *

Τὰ πέντε ταῦτα τελευταῖα ἔτη τοῦ συμπληρουμένου νῦν αἰῶνος τῆς ἱστορίας τῆς Βιβλιοθήκης, ἀπετέλεσαν μέγαν σταθμὸν δι' αὐτήν, δώσαντα εἰς αὐτὴν νέαν τροπὴν καὶ ὤθησιν. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸν ἀνέκαθεν μοναστηριακὸν χαρακτῆρα τῆς Βιβλιοθήκης καὶ βλέπουσα τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως ἰδιαιτέρου ὀργανισμοῦ, ὁ ὁποῖος νὰ παρακολουθῇ καὶ νὰ ἐποπτεύῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ὥρισε, κατ' Αὔγουστον τοῦ 1940, ***τριμελῆ Ἐπιτροπήν***, ἀπαρτιζομένην ἐξ ἑνὸς Συνοδικοῦ Ἀρχιερέως, ἐκ τοῦ ἑκάστοτε Σχολάρχου, ἐν τῇ ἰδιότητι αὐτοῦ ὡς ἡγουμένου τῆς Μονῆς, καὶ ἐξ ἑνὸς ἐκ τῶν ἱερωμένων καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, ὡς ἀδελφοῦ τῆς Μονῆς, καὶ ἔχουσαν τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον. Ἡ πρώτη Ἐπιτροπὴ ἀπηρτίσθη ἐκ τοῦ σεβ. Μητροπ. Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, ὡς προέδρου, τοῦ τότε Σχολάρχου σεβ. Μητροπ. Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανοῦ καὶ τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσοστόμου Κορωναίου Καθηγητοῦ, ὡς μελῶν. Τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς ἡ ἐντολὴ παρετάθη συνοδικῶς καὶ διὰ μίαν ἀκόμη τριετίαν. Αὕτη ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἔργου τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Βιβλιοθήκης συμφώνως ταῖς νέαις περὶ βιβλιοθηκονομίας μεθόδοις, ἤρξατο τῆς ἀνασυντάξεως νέων καταλόγων, ὑπὸ ὅλως νέον σύστημα, ὧν ὁ καταρτισμὸς ἀνετέθη τῷ ἀπὸ τοῦ 1942 διορισθέντι Βιβλιοφύλακι.

Σήμερον ἡ Βιβλιοθήκη λειτουργεῖ κανονικώτατα ἐπὶ τῶν νέων τούτων βάσεων, οὖσα δὲ προσηρτημένη τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔχουσα, κατὰ ταῦτα, καὶ αὐτὴν τὴν ἄμεσον καὶ ὑλικὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς, κατορθοῖ ἵνα συγχρονίζηται ἑκάστοτε πρὸς τὰς νέας κατευθύνσεις τῆς βιβλιοθηκονομίας εἴτε ἐν τῇ συστηματικῇ καθ' ὕλην κατατάξει τῶν βιβλίων, εἴτε ἐν τῇ συντάξει νέων καταλόγων, καὶ ἐν γένει παρακολουθοῦσα ἀνελλιπῶς τὴν καθόλου πνευματικὴν κίνησιν, πλουτίζεται δι' ἀγορᾶς νέων ἐκδόσεων. Κατέχουσα δέ, κατὰ τὴν πρόχειρον ἀρίθμησιν τῶν βιβλίων, εἴκοσι καὶ πλέον χιλιάδας συγγραμμάτων, ἀποτελεῖ, ὡς καὶ προλαβόντως ἐλέχθη, πλούσιον εἰς βοηθήματα περιβάλλον παντὸς θέλοντος νὰ θεολογήσῃ.

* * *

Ἐνταῦθα δέον νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐν τῇ Σχολῇ, ἐκτὸς τῆς Πατριαρχικῆς ταύτης Μοναστηριακῆς Βιβλιοθήκης, λειτουργεῖ καὶ ἑτέρα ***Σχολικὴ Βιβλιοθήκη*** ἢ καὶ ***Μαθητικὴ*** λεγομένη, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῆς

Σχολαρχίας καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν μαθητῶν, ἐπιπεφορτισμένων τὰ κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς. Αὕτη ἀποτελοῦσα ἰδιαίτερον ὀργανισμὸν ἱκανοποιεῖ τὰς τρεχούσας πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν μαθητῶν, ἐκ τῶν συνδρομῶν τῶν ὁποίων καὶ διατηρεῖται.

* * *

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ καθόλου ἱστορία τῆς ἐν τῇ ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πατριαρχικῆς ταύτης Βιβλιοθήκης. Οὖσα συνδεδεμένη μετὰ τοῦ παρελθόντος διὰ τῶν σεμνῶν ὀνομάτων μεγάλων Ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, οἷοι Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ὁ ἱ. Φώτιος, ὁ Πατριάρχης Μητροφάνης ὁ Γ΄ καὶ ἄλλοι, καὶ ἀποτελοῦσα ἀνέκαθεν ἑστίαν γραμμάτων ἐν τῷ πνευματικῷ περιβάλλοντι τῆς Μονῆς, συνεδέθη ἀκολούθως, λίαν εὐστόχως, ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, πρὸ ἑνὸς αἰῶνος, μὲ τὸ ὕψιστον τοῦτο καθίδρυμα τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας, τὴν Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολήν, συνταυτισθέντων ἔκτοτε καθ' ὁλοκληρίαν τῶν σκοπῶν ἀμφοτέρων.

Ὁ διαρρεύσας αἰὼν ὁμιλεῖ εὐγλώττως πόσον ἡ Βιβλιοθήκη ὑπεστήριξε τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς, παρέχουσα τὰ μέσα εὔκολα καὶ δαψιλῆ πρὸς πᾶσαν πνευματικὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐν αὐτῇ. Συγγράμματα καὶ μελέται τῶν ἀειμνήστων καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἢ καὶ ἄλλων λογίων, Θεολογικαὶ διατριβαὶ καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ λόγοι ἑκατοντάδων ὅλων μαθητῶν, ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Βιβλιοθήκης ταύτης παρεσκευάσθησαν. Ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, ἡ ὅλη ἱερὰ προσπάθεια καὶ ἅμιλλα τῶν ἐν τῇ Σχολῇ, ὅπως ἀποδώσωσι ἀρτιωτέρους, ὅσον ἔνεστι, κληρικοὺς εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐντὸς τῆς Βιβλιοθήκης ἀσφαλῶς εὗρε τὴν κορύφωσιν αὐτῆς.

Ἤδη δὲ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει αἰῶνος τῆς ζωῆς τῆς Βιβλιοθήκης, σὺν τῇ ὑποχρεώσει ἡμῶν ὅπως ἐκτιμήσωμεν τὸ ἤδη ἐπιτελεσθὲν ὑπ' αὐτῆς ἔργον, κληροδοτεῖται ἡμῖν καὶ τὸ καθῆκον τῆς μερίμνης ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς συνέχισιν τοῦ μεγάλου αὐτῆς προορισμοῦ. Πρῶτον αὐτὰ τὰ τέκνα τῆς Σχολῆς, ἔπειτα δὲ καὶ πᾶς ἄλλος φίλος καὶ λάτρις τῆς ἱερᾶς παιδείας, νομίζομεν ὅτι ὀφείλουσι νὰ διαιωνίσωσι τὸ ἐπικρατῆσαν καθεστὼς τῶν ὑπὲρ τῆς Βιβλιοθήκης δωρεῶν, κληροδοτοῦντες αὐτῇ πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ δι' αὐτοὺς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ἀτμόσφαιραν καὶ ζωήν, ἔχοντες τὴν πεποίθησιν ὅτι προάγουσιν οὕτω καὶ ὑποβοηθοῦσι τὴν πνευματικὴν προσπάθειαν τῆς τε Σχολῆς καὶ τῆς Βιβλιοθήκης.

Ὁ Βιβλιοφύλαξ

ΔΙΑΚ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ

Τὸ ἐκ παραδόσεως σεβάσμιον ἐκεῖνο σκήνωμα τῆς μοναστικῆς πολιτείας, ὅπερ ἡ μεγαλοπράγμων φιλοκαλία Γερμανοῦ Δ' προεβίβασεν εἰς «Σχολὴν Θεολογικὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας», ἀνέκαθεν ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐκτίμησιν ἡμετέρων καὶ ξένων. Πρωθιεράρχαι ὁμοδόξων καὶ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλοι ἐξέχοντες κληρικοί, ἐπιφανεῖς τῶν γραμμάτων θεράποντες καὶ περιηγηταὶ φιλομαθεῖς ἀπέδωκαν διὰ τῆς ἐπισκέψεώς των τὸν ἐποφειλόμενον φόρον τιμῆς πρὸς τὸν πάντερπνον λόφον τῆς «Νέας Σιὼν» καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξεφράσθησαν περὶ τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἠρέμου καὶ εἰς μελέτας ὑποβλητικῆς ὡραιότητος τοῦ τόπου. Ἀξιομνημόνευτοι δὲ εἶναι ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης αἱ ἐντυπώσεις δύο διασήμων συγγραφέων, ἐκ μὲν τῶν ἡμετέρων τοῦ Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου, ἐκ δὲ τῶν ξένων τοῦ Γουσταύου Σλούμπερζε.

* * *

Ἰδοὺ τί γράφει σχετικῶς ὁ ἀείμνηστος συγγραφεὺς τῆς «Κωνσταντινουπόλεως».

«Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ δευτέρου ὄρους, ὑψουμένου κωνοειδῶς ὕπερθεν τῆς πρὸς Βορρᾶν τοῦ χωρίου ἄκρας καὶ σχηματίζοντος ἀκρωτήριον ἢ ἰδίαν νῆσον, ἵδρυται ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Πρὸς τὴν ὡραιότητα τῆς ἀπὸ τοῦ τερπνοτάτου τούτου ὀροπεδίου θέας ὀλίγαι θέσεις τῶν περὶ τὴν ΚΠολιν δύνανται νὰ παραβληθῶσι, καὶ ἐν τοσούτῳ ἡ ΚΠολις, καθὼς ἀπεδείξαμεν, ἔχει τὰς ὡραιοτέρας θέσεις τῆς Οἰκουμένης. Ἡ πρὸς τὴν ΚΠολιν μάλιστα ἐστραμμένη τῆς τοῦ ὀροπεδίου τούτου κρηπῖδος ἄκρα εἶναι τόσον ζωγραφική, ὥστε δυστυχὴς πρέπει νὰ λογισθῇ ὁ θνητὸς ἐκεῖνος, ὅστις, ἐν ἡμέρᾳ μάλιστα καλοκαιρινῇ, καθήμενος ὑπὸ τὴν σκιὰν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δένδρων τοῦ ἐπιπέδου τούτου, καὶ ἀκούων μὲν ὕπερθεν τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς ψιθυρίζουσαν τὴν πίτυν πρὸς τὴν πτελαίαν καὶ τοὺς τέττιγας λαλοῦντας καὶ διακόπτοντας μόνους τὴν ἠρεμίαν τοῦ περιέχοντος, βλέπων δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀνεπτυγμένην, ὡς πολυτιμότατον ζωγράφημα, τὴν κυανοπόρφυρον ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων ὁλοκλήρου σχεδὸν τοῦ κύκλου τῆς Προποντίδος, διαφαίνουσαν ποῦ καί που τὸ ὑπόχλωρον τῶν ἐν τῷ πυθμένι αὐτῆς χλοαζόντων φυκίων, καὶ τερματιζομένην, ἐξ Ἀνατολῶν μέν, ὑπὸ τῶν σπειροειδῶν παραλίων τῆς Βιθυνίας, ὁριζομένων ὑπὸ τῆς σειρᾶς τῶν Ἀργανθωνίων ὀρέων, ἐκ Δυσμῶν δέ, ὑπὸ τῶν χρυσοειδῶν πεδιάδων τῆς σιτοφόρου Θράκης, καὶ ἐν μέ-

σῳ αὐτῶν τὴν ΚΠολιν ὑψοῦσαν τὴν ὑπερήφανον αὐτῆς κεφαλήν, πρὸ τῶν ποδῶν δὲ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν τοῦ ὄρους, σκιαζομένην ἄχρις οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ δάσους ἀρκεύθων, σπάρτων, λήδων καὶ νάρδων, ὅπερ διακόπτουσιν, ἢ εὐκληματοῦσαι ἄμπελοι, ἢ ἐλαῖαι ἀγλαόκαρποι, και ὀλίγον παρέκει τὸν ὅρμον τῆς Ἀντιγόνης, καὶ ἐν ἀπόπτῳ τὴν Πρώτην, σχηματίζουσαν τὴν δευτέραν τῆς εἰκόνος βαθμῖδα, καὶ κατὰ Νότον τὴν κατάσκιον κοιλάδα τοῦ μοναστηρίου τῆς Παναγίας, καὶ πρόχειρον τὸ κατάψυχρον καὶ κρυστάλλου παντὸς διαυγέστερον ὕδωρ τῆς ὀμβροδόχου.... ὅστις, εἰς τοιαύτην θέσιν, δὲν κλίνῃ γόνυ καρδίας ἐνώπιον τοῦ πανσόφου Δημιουργοῦ καὶ δὲν αἰσθανθῇ τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ὑγραίνοντα, ἐκεῖνος ἂς ὑπερβῇ τὰς σελίδας ταύτας!

....Ἀλλὰ στράφηθι καὶ ἐντεῦθεν, καὶ σκέψαι τὴν διὰ τῶν λειβαδίων καὶ τῆς κυπαρισσοστοιχίας καὶ τῆς Πριγκήπου πρὸς τὸ πέλαγος θέαν, τί σοὶ φαίνεται; Ἀληθῶς ἐξαισία! Ἀλλὰ τίνος ἡ ἐπερωτῶσα φωνή, τίς ὁ εὐτυχὴς θνητὸς ὁ ἐκτιμῶν καὶ ἀπολαμβάνων τὴν θέαν ταύτην; Φεῦ!... Τυφλός, νέος μόλις τριακονταετής! Εὐτυχὼς ἀληθῶς! Οὐ μόνον διότι αἰσθάνεται τὸ καλὸν διὰ τῶν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμῶν, τοσούτῳ φεραυγέστερον, ὅσον εἰσὶν ἀμαυρώτεροι οἱ τοῦ σώματος, ἀλλὰ διότι δὲν βλέπει καὶ πόσα δάκρυα χύνουσι δι' αὐτὸν οἱ φίλοι του....

Ἡ Μονὴ πυρποληθεῖσα τῷ 1821, ἀνῳκοδομήθη ἐκ βάθρων, εἰς σχέδιον πολὺ τοῦ ἀρχαίου λαμπρότερον καὶ κανονικώτερον ἐπιμελείᾳ τοῦ Πατριάρχου ΚΠόλεως Γερμανοῦ τοῦ Δ' καὶ κατέστη ἐκκλησιαστικὸν φροντιστήριον πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ Κλήρου».

* * *

Ὁ δὲ διάσημος Βυζαντινολόγος Γουσταῦος Σλούμπερζε, ἐπισκεψάμενος τὴν Σχολὴν περὶ τὸ 1884, ἐν συνοδείᾳ τοῦ εὐπαιδεύτου Βυζαντίου Ἀντωνίου Ψυχάρη, παρέχει χαρίεσσαν περιγραφὴν τῆς ἐπισκέψεώς του, ἐν τῷ γνωστῷ ἔργῳ «αἱ Πριγκηπόνησοι», τὴν ὁποίαν καὶ μεταφέρομεν ἐνταῦθα κατ' ἐλευθέραν μετάφρασιν.

«Ἀπὸ τῆς Μονῆς τῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης μεταβαίνομεν εἰς τὴν δευτέραν Μονὴν τῆς Χάλκης τὴν γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἁγία Τριάς».

Ὁ συνδέων τὰς δύο ταύτας Μονὰς δενδρόφυτος παραθαλάσσιος δρόμος εἶναι θελκτήριος, ὥστε ὁ περιπατητὴς ἔχει τὴν παραίσθησιν ὅτι περιδιαβάζει παρὰ τὰς κομψὰς ἀκτὰς τῆς Ἀγγλικῆς νήσου Γουάϊτ. Ἐξ ἴσου δὲ ἀπαράβλητος εἶναι καὶ τούτου τοῦ ἱδρύματος ἡ θέσις. Ὑψοῦται ἐπὶ λόφου, προβάλλοντος δίκην ὀχυροῦ, ὀρθουμένου ἔναντι τῆς Βιθυνικῆς ἀκτῆς, καὶ ἑνὸς τῶν ὡραιοτέρων πανοραμάτων τοῦ κόσμου. Τὸ γελόεν ἐκεῖνο

ἀκρωτήριον, τὸ στεφανούμενον μὲ τὰ κτίσματα εὐρείας οἰκοδομῆς καὶ χωριζόμενον πρὸς Νότον ἀπὸ τῆς μικρᾶς πολίχνης διὰ κοιλάδος σκιερᾶς καὶ βαθείας, μακρόθεν θεωρούμενον, φαίνεται ὡς ἄλλη τις καὶ τοῦτο νῆσος, ὡς προκεχωρημένον ὀχυρὸν τῆς χλοανθοῦς Χάλκης.

Ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἐξωστῶν τῆς Μονῆς, μετατραπείσης ἤδη εἰς μεγάλην τῆς Θεολογίας Σχολὴν τοῦ Ὀρθοδόξου ἀνὰ τὴν Αὐτοκρατορίαν Κλήρου, ἀπὸ τῶν σεμνῶν ἑδράνων τῶν τοποθετουμένων ὑπὸ τὰς συστάδας τῶν πεύκων, τὸ θέαμα εἶναι πανοραματικόν. Ἔκθαμβος ὁ ὀφθαλμός, ἀπορεῖ ποῦ νὰ ἀναπαυθῇ, πλανώμενος ἀπὸ θαυμασίου εἰς θαυμάσιον, ἀπὸ τοῦ κυανοῦ κύματος εἰς τὰς νεφελοσκεπεῖς κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου, ἀπὸ τῶν ἀναριθμήτων μιναρέδων τῆς Σταμποὺλ εἰς τὰ πολυάριθμα προάστεια, τῶν ὁποίων οἱ λευκάζοντες συνοικισμοὶ διαποικίλλουσι τῇδε κἀκεῖσε τὴν χλοερὰν καὶ κάπως μονότονον ἀκτὴν τοῦ κόλπου τῆς Νικομηδείας.....

Εἶναι ὅ,τι ἐξαίσιον νὰ κάθηταί τις εἰς τὸν μέγαν ἐξώστην τῆς Μονῆς, ὑπὸ τὰ αἰωνόβια ἐκεῖνα δένδρα, κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ὁλόκληρος ἡ Ἀσιατικὴ παραλία, αἱ ἀκταὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἰσμίτ, αἱ κλιτύες τῶν ὑψηλῶν βουνῶν τῆς Βιθυνίας, φωταγωγοῦνται μὲ τοιούτους χρωματισμούς, ὥστε οὐδεὶς χρωστὴρ θὰ ἦτο ἱκανὸς νὰ παραστήσῃ ἐπακριβῶς τὰς σκιερὰς ἀποχρώσεις καὶ τὰς ἐξαστραπτούσας ἀγλαΐας.....

Συναρπαστικὸν ὑπῆρξε τὸ ἐνώπιον ἡμῶν ἐκτυλιχθὲν θέαμα, ὅταν ὡραίαν τινὰ ἑσπέραν φθινοπωρινὴν ἀνεβαίνομεν τὸν δρόμον ἐκεῖνον, ὅστις, ἕρπων ἀνὰ τὴν γλυκεῖαν τοῦ λόφου κλιτύν, ἀπολήγει εἰς τὸν πυλῶνα τῆς Μονῆς, τὸν ὑπὸ γηραιῶν δένδρων σκιαζόμενον. Ἐκεῖ συνηντῶντο δύο ὅμιλοι ἀνθρώπων περιβεβλημένων τὸ μέλαν καὶ αὐστηρὸν τοῦ Ὀρθοδόξου Κλήρου τριβώνιον. Τὸν ἕνα ἀπετέλουν οἱ ὡραῖοι ἐκεῖνοι καρηκομῶντες ἄνδρες μὲ τὸν ἤδη λευκανθέντα ἢ ἐβενόχρουν ἀκόμη πώγωνα, μὲ εὐγενῆ καὶ κανονικὰ χαρακτηριστικά. Θαυμάσιοι ἐκπρόσωποι τοῦ ἀνωτέρου Ὀρθοδόξου Κλήρου, τῶν ὁποίων ἡ ὄψις ἀναδίδει ἄρρητον μεγαλεῖον. Τὸν δὲ ἕτερον συνεκρότουν νέοι παρουσιάζοντες καὶ αὐτοὶ ἐπίσης κινήσεις εὐγενικὰς καὶ ἐπισήμους, φυσιογνωμίαν ὕπωχρον καὶ ἐκφραστικήν, κόμην μέλαιναν καὶ μικράν, δυσκόλως συγκρατουμένην ὑπὸ τὸν καλογηρικὸν σκοῦφον.

Κατῆλθον ἤδη οἱ γέροντες ἀπὸ τῶν ἀγροτικῶν ὑποζυγίων των, καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς ἀρχιερατικῆς ῥάβδου ἔτεινον ἄνευ ἐπιδείξεως τὴν δεξιάν, τὴν ὁποίαν καὶ μετ᾽ ἀξιοπρεποῦς σεβασμοῦ ἠσπάζοντο οἱ νέοι, παρατεταγμένοι στοιχηδόν.

Οἱ ἤδη ὥριμοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἱ πρεσβῦται ἐκεῖνοι, ἦσαν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, τὸ ὕπατον διοικητικὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σῶμα. Ἦσαν οἱ Μη-

τροπολῖται Ἐφέσου, Νικομηδείας, Φαρσάλων, Ἴμβρου, Θεσσαλονίκης, οἱ πάντες φέροντες τὰ μεγάλα καὶ ἔνδοξα ἐκεῖνα ὀνόματα τῆς πρωτογενοῦς Ἐκκλησίας, κατ' εὐθεῖαν διάδοχοι τῶν εἰς τὰς περιφήμους συνόδους διακριθέντων μεγάλων πνευματικῶν, μεγάλων μαρτύρων, μεγάλων ρητόρων, ἄξιοι κληρονόμοι τηλικούτων ὀνομάτων, κληρικοὶ σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι, πεφωτισμένοι καὶ θερμοί, ἐν τῇ φιλογενείᾳ των, ἱερωμένοι ἄνευ στενότητος. Τὸ σεβάσμιον ἐκεῖνο σῶμα προσήρχετο ἵνα προστῇ τῆς ἐπισήμως γινομένης ἐναρκτηρίου τελετῆς τῶν μαθημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἔνθα καὶ ἔλαβον οἱ περισσότεροι τὴν πρώτην προπόνησιν. Οἱ δὲ νεαροὶ ἦσαν οἱ νῦν μαθητεύοντες, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἡγουμένου καὶ Σχολάρχου των ἤρχοντο εἰς προϋπάντησιν καὶ εὐσέβαστον δεξίωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν αὐτῶν Ταγῶν.....

Οὐδέποτε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἠδυνήθη νὰ ὀνειροπολήσῃ μόνωσιν ὡραιοτέραν καὶ εἰς μεταρσίωσιν ἐπιτηδειοτέραν. Ἐὰν δὲ οἱ νεαροὶ ἐκεῖνοι λευῖται τῶν ὁποίων τὰ ἔτη διαρρέουσιν ἐν τῷ εὐλογημένῳ τούτῳ τόπῳ, τῶν ὁποίων αἱ ὧραι κατανέμονται μεταξὺ τῆς αὐστηρᾶς μελέτης τῶν ἀρχαίων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων καὶ τῆς θεωρίας τῶν ἠρέμων τούτων καλλονῶν, δὲν ἀποβαίνωσιν ἀπηρτισμένοι κληρικοί, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ψυχή των εἶναι κενὴ ἀνωτέρων πόθων, ἀνίκανος πρὸς μεταρσίωσιν».

† ὁ Φ. Α.

Διὰ τὰς ἐν τῷ παρόντι Τεύχει δημοσιευομένας Φωτογραφίας παρέσχε τὴν πρόφρονα συνεργασίαν αὐτοῦ ὁ ἐνταῦθα εἰδικὸς ἐντιμ. κ. Ματθαῖος Καλούμενος.

Η ΕΓΚΑΙΝΙΑΣΙΣ

ΤΗΣ Β΄ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΕΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ *ΡΑ'* (1944-45)

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΕΤΟΣ *κβ'*.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ***ΒΕΝΙΑΜΙΝ Α'***.

ΕΦΟΡΟΙ:

† ***Ὁ Χαλκηδόνος Μάξιμος***, Πρόεδρος.
† ***Ὁ Προύσης Πολύκαρπος***.
† ***Ὁ Πριγκηποννήσων Θωμᾶς***, Ταμίας.
† ***Ὁ Σάρδεων Γερμανός***.
† ***Ὁ Λαοδικείας Δωρόθεος***.

ΣΧΟΛΑΡΧΗΣ:

† ***Ὁ Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος Κορωναῖος***.

ΘΕΟΛΟΓΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ:

† ***Ὁ Φιλαδελφείας Αἰμιλιανός***.
Ἰωάννης Παναγιωτίδης, Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου.
Μ. Οἰκονόμος Γεώργιος Ἀναστασιάδης.
Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης, Μ. Πρωτονοτάριος.

ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ:

Fuad Öney Yardirektör.
Ubeyt Öce.
Mustafa Hoca Kömürcoğlu.
Faik Işın.
Dz. Yzb. Hidayet Öndün.
Ἀλέξανδρος Ἰατρόπουλος.
Στυλιανὸς Στασινόπουλος
Δημήτριος Ἀσπρόπουλος.
Μιχαὴλ Χ" Ἀθανασίου.
Εὐάγγελος Φουντόπουλος, ὁ καὶ ἰατρὸς τῆς Σχολῆς.
Ἰωάννης Καραγιάννης.
Χριστόδουλος Κωνσταντινίδης.
Γεώργιος Δικταμπάνης.
Παῦλος Σιδερίδης.
Henri Roumieux.

Ἐπιμελητής: Παῦλος Σιδερίδης.
Οἰκονόμος: Δημήτριος Καδέρογλου.

ΜΑΘΗΤΑΙ:

Τάξις Ζ':

Διάκ. Θεοφάνης Μαρκουλάκης
Γεώργιος Χατζῆς
'Αλέξανδρος Στεφανίδης
Δημήτριος Σαββαΐδης
Δημήτριος Σκουρολιᾶκος

Τάξις Στ':

Βασίλειος 'Αναγνωστόπουλος
Δημήτριος Ζαχαρόπουλος
Θεόδωρος Ματζιράκις
Μᾶρκος Λίππας
Παναγιώτης Σταυρίδης
Σεραφείμ Νικολαΐδης
Σταῦρος Βατικιώτης

Τάξις Ε':

Βασίλειος Σταυρίδης
Δημήτριος Δημητριάδης
Νικόλαος 'Ιωσηφίδης
Σωτήριος 'Ιωαννίδης

Τάξις Δ':

'Αντώνιος Μαυρίδης
Βασίλειος Κυριακίδης
Γεώργιος 'Οκταποδᾶς
'Ιωάννης Παπαχαραλάμπους
Θεοχάρης 'Ανεστίδης

Τάξις Γ':

Παντιᾶς 'Ανθούσης
Σταῦρος Σακουλίδης
Συμεὼν 'Αλεξανδρίδης

Τάξις Β':

'Αναστάσιος 'Ασιμακίδης
Βασίλειος Τζάμπογλου
'Ιωάννης Γούναρης
Κωνσταντῖνος Χαρισιάδης
Νικόλαος Ξένος
Παναγιώτης Θεοδωρίδης

Τάξις Α':

Γεώργιος Μπακάλογλου
Δημήτριος Μανιᾶς
Νικόλαος Κλαδόπουλος
Στυλιανὸς Βαμβακᾶς

ΧΡΟΝΙΚΟΝ

ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΩΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ: 'Εν ἀτμοσφαίρᾳ καταφανοῦς ἱερᾶς συγκινήσεως πάντων τῶν παρισταμένων, ὡς ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου χαρακτῆρος τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους, πρώτου τῆς, θείᾳ συνάρσει καὶ εὐλογίᾳ, ἀρχομένης δευτέρας ἑκατονταετίας τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, ἐτελέσθη τὴν 2αν 'Οκτωβρίου ἡ νενομισμένη σεμνὴ τελετή, ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς, προεξάρχοντος τοῦ Προέδρου τῆς 'Εφορείας σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος 'Αγίου Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου. Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀντεπροσώπευσε κατ' αὐτὴν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μαξιμος, παρίσταντο δὲ οἱ σεβ. Μητροπολῖται Πριγκηπονήσων κ. Θωμᾶς καὶ Λαοδικείας κ. Δωρόθεος, Ἔφοροι τῆς Σχολῆς, οἱ πανιερ. Μητροπολῖται Περγάμου κ. 'Αδαμάντιος καὶ Χαλδίας κ. Κύριλλος καὶ ὁ 'Αρχιγραμματεὺς τῆς 'Αγίας καὶ 'Ιερᾶς Συνόδου πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Μάξιμος. Τὴν τελετὴν ἐτίμησεν ὡσαύτως καὶ ὁ ἐνδοξ. Ἄρχων Μέγας Λογοθέτης τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης 'Εκκλησιας κ. Κυριακὸς Γκιώκας. 'Εκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς παρίσταντο ὁ σεβ. Μητροπολίτης

Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανός, ὁ ἐλλογ. κ. Ἰωάννης Παναγιωτίδης, ὁ αἰδεσιμολ. Μ. Οἰκονόμος κ. Γεώργιος Ἀναστασιάδης, οἱ ἐλλογ. κ. κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης, Ubeyt Öce, Mustafa Kömürcoğlu, Εὐάγγελος Φουντόπουλος, Ἰωάννης Καραγιάννης, Χριστόδουλος Κωνσταντινίδης, Παῦλος Σιδερίδης καὶ ὁ Βιβλιοφύλαξ ἱερολ. διάκ. κ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης

Μετὰ τὴν εἰθισμένην ἐγκαινιστήριον ἱεροτελεστίαν καὶ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ φωτισμὸν διδασκόντων καὶ διδασκομένων, ὁ Σχολάρχης πανιερ. Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομος προσεφώνησε τοὺς παρόντας διὰ τῆς κατωτέρω καταχωριζομένης ἐναρκτηρίου προσλαλιᾶς, ὑπογραμμίσας τὸ ἰδιαίτερον τῆς ἐφετεινῆς ἐνάρξεως καὶ προτρέψας διδασκάλους καὶ μαθητὰς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ ἔνδοξον τῆς Σχολῆς παρελθόν. Ἀκολούθως ἀνεγνώσθησαν οἱ βαθμοὶ τῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐπιδόσεως τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος, εἶτα δὲ ὁ σεβ. Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας, ἐπισφραγίζων τὴν ὅλην ἱερὰν τελετὴν διὰ καταλλήλου προσφωνήσεως, παρατιθεμένης καὶ ταύτης κατωτέρω, ηὐχήθη τῷ Παναγάθῳ Θεῷ ὑπὲρ τῆς γαληνιαίας καὶ ἀπροσκόπτου καὶ ἐν τῷ μέλλοντι συντηρήσεως καὶ προαγωγῆς τῆς Σχολῆς καὶ ἐπεκαλέσθη πλουσίαν τὴν συναντίληψιν τοῦ Φωτοδότου Σωτῆρος ἐπί τε τὸ ἔργον τῶν ἐλλογ. καθηγητῶν καὶ ἐπὶ τὴν πνευματικὴν προκοπὴν τῶν μαθητῶν, δοὺς ἅμα καὶ τὰς δεούσας νουθεσίας.

Ἀκολούθως πάντες οἱ παριστάμενοι ἐπίσημοι συνεχάρησαν τῷ πανιερ. Σχολάρχῃ καὶ τοῖς ἐλλογ. κ. κ. Καθηγηταῖς διὰ τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν, εὐχηθέντες ἅμα αὐτοῖς ὑγιείαν καὶ καρποφόρον τὴν διδασκαλίαν καὶ κατὰ τὸν ἐπ' αἰσίοις διανοιγόμενον νέον σχολικὸν ἐνιαυτόν. Μετὰ μικρὰν δὲ ἀνάπαυλαν ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Σχολάρχου, ἤρχισαν ἀμέσως, σὺν Θεῷ Ἁγίῳ, αἱ παραδόσεις τῶν μαθημάτων.

Η ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡ. ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ.

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Ἐντιμολογιώτατε Ἄρχων,

Φίλοι συνάδελφοι καὶ ἀγαπητοὶ μαθηταί,

Ἐὰν πάντοτε καὶ ἐν παντὶ ὀφείλωμεν νὰ εὐχαριστῶμεν τῷ Θεῷ διὰ τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας χάριτας καὶ δωρεάς, τὰς ὁποίας πλουσίως δαψιλεύει ἡ πατρικὴ Αὐτοῦ δεξιά, πόσον θερμαὶ πρέπει νὰ εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ αἱ εὐχαριστίαι ἡμῶν τῷ Παντοδυνάμῳ καὶ Παναγάθῳ Θεῷ σήμερον, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου τούτου Σχολικοῦ ἐνιαυτοῦ; Ἡ σημερινὴ σεμνὴ τελετὴ δὲν καθαγιάζει ἁπλῶς τὴν ἔναρξιν ἑνὸς Σχολικοῦ ἔτους. Ἀνοίγει καὶ ἐγκαινίζει ἐν ταὐτῷ μίαν νέαν περίοδον, ἕνα νέον αἰῶνα, τὸν δεύτερον αἰῶνα τῆς λειτουργίας τῆς φιλτάτης καὶ Τροφοῦ πάντων ἡμῶν Σχολῆς. Σήμερον πρώτην ἡμέραν τοῦ Β' αἰῶνος τῆς λειτουργίας αὐτῆς, ἂς ἀναφέρωμεν εὐλαβῶς τὸν νοῦν εἰς τὴν θείαν μυσταγωγίαν τῆς Κυριακῆς ἐκείνης τῆς 1ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1844, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μητροπολίτης Καισαρείας Παΐσιος, ἐκ μέρους τοῦ μουσοτραφοῦς καὶ μακαριστῆς μνήμης Πα-

τριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ', ἐπεκαλεῖτο τὸ Πανάγιον Πνεῦμα «ἵνα εὐλογήσῃ καὶ ἁγιάσῃ καὶ φωτίσῃ διδασκάλους καὶ διδαχθησομένους» τῆς ἀρτισυστάτου Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἂς ὑποκλιθῶμεν εὐλαβῶς πρὸ τῆς μνήμης τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι μὲ ὀλιγωτέραν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν, ἀλλὰ μὲ πολὺν ἐνθουσιασμὸν καὶ μὲ περισσότερον ἀκόμη αἴσθημα, ἔπηξαν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου λόφου τὴν νέαν κιβωτόν, διὰ νὰ φυλάσσωνται ἐν αὐτῇ οἱ θησαυροὶ τῆς προγονικῆς σοφίας, τῆς Ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ τῶν ***ἐθνικῶν*** ἡμῶν παραδόσεων. Καὶ οἱ θησαυροὶ οὗτοι, μετὰ ἱκανοποιήσεως βλέπομεν ὅτι πράγματι διεσώθησαν καὶ διεφυλάχθησαν πλήρως, παρὰ τὰς ἀτελείας καὶ ἀδυναμίας τῶν ἀνθρώπων, παρὰ τὰς δυσμενείας καὶ τὰς ἑκάστοτε περιστάσεις τῶν καιρῶν. Τί κατώρθωσεν ἡ ἱερὰ αὐτὴ Σχολή, ποίας ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ τίνι τρόπῳ ἐπραγματοποίησε τὸ ἅγιον ἰδεῶδες, τὸ ὁποῖον ἔθεσεν ὡς σκοπὸν αὐτῆς ὁ ἀοίδιμος ἐκεῖνος Ἱδρυτὴς αὐτῆς, ἐλπίζομεν ὅλοι, ὅτι ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ συντόμως θὰ μᾶς δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀκούσωμεν. Διὰ τὴν σήμερον, εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ Θεὸς τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τοῦ ἐλέους, ὁ εὐλογήσας τὴν ἱερὰν ταύτην Σχολὴν ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ καὶ καταξιώσας ἡμᾶς ἵνα συνέλθωμεν ὑπὸ τὴν ἱερὰν ταύτην στέγην καὶ συνεχίσωμεν τὸ ἅγιον ἔργον αὐτῆς.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ὅθεν τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου Σχολικοῦ ἔτους τῆς νέας ταύτης ἑκατονταετίας, ἐπιθυμῶ, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι καὶ συνεργάται καὶ φίλτατοί μοι μαθηταί, νὰ σταματήσωμεν πρὸς στιγμὴν καὶ ρίπτοντες ἓν βλέμμα πρὸς τὸ τί μᾶς κληροδοτεῖ ἡ ἔνδοξος ἱστορία νὰ λάβωμεν συναίσθησιν τῶν ἐξ αὐτοῦ ὑποχρεώσεων καὶ εὐθυνῶν ἡμῶν. Καὶ ἔχομεν πολλὰς ὑποχρεώσεις, ἡμεῖς οἱ διδάσκοντες, ἀπέναντι τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος τῆς Σχολῆς καὶ ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς τὴν μόρφωσιν τῶν στελεχῶν τῶν μελλόντων λειτουργῶν αὐτῆς.

Ὁδηγηθέντες ὑπὸ τῆς τὰ πάντα διευθυνούσης Θείας Προνοίας καὶ ἀναλαβόντες ὑπηρεσίαν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ Καθιδρύματι οὐχὶ ἐξ ἀνθρωπίνων ὑπολογισμῶν κινούμενοι, εὐνόητον ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐκπληρῶμεν τὸ καθῆκον, τὸ ὁποῖον ἑκουσίως ἀνεδέχθημεν, ὡς καθῆκον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁρισθὲν ἡμῖν. Ἐπιτελοῦντες τὸ ἔργον ἡμῶν, ὀφείλομεν νὰ ἐπιτελῶμεν αὐτὸ ἐν φόβῳ Θεοῦ, οὐχὶ μόνον ἁπλῶς διδάσκοντες τὰ προσήκοντα κατὰ τὰς μεθόδους τῆς Ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Σχολῆς ἐκείνης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία ἀπαιτοῦσιν ὅπως ἐξέρχωνται οἱ εὐσεβέστεροι καὶ ἠθικώτεροι Χριστιανοί, οἱ λογιώτεροι κληρικοὶ καὶ οἱ μᾶλλον ζηλωταὶ καὶ ἀφωσιωμένοι λειτουργοὶ τῆς στρα-

τευομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Διδάσκοντες τὴν θεωρίαν, πρέπει νὰ διδάσκωμεν ἅμα καὶ τὴν π ρ ᾶ ξ ι ν, διότι ὁ ἀληθὴς καὶ μὴ κατ' ὄνομα μόνον ἐπιστήμων, δὲν δύναται νὰ μὴ συνδυάζῃ μετὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν ἐνάρετον πρᾶξιν. Ὁ σοφὸς καὶ ἐπιστήμων, κατὰ τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, δείκνυσιν «ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας» (Ἰάκ. 3, 13). Καὶ ἐὰν τὸ ἔργον παντὸς διδασκάλου δὲν εἶναι κοινόν τι ἐπάγγελμα, ἀλλὰ ἀποστολὴ καὶ κλῆσις, πολὺ περισσότερον τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου Σχολῆς, τοιοῦτον πνευματικὸν ἐπιδιωκούσης σκοπόν, δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἐπάγγελμα πρὸς βιοπορισμὸν μόνον, ἀλλὰ ὡς ἀποστολὴ εἰς συνεργασίαν μετ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, πρὸς προαγωγὴν τοῦ πνευματικοῦ Του γ ε ω ρ γ ί ο υ. «Θεοῦ τὸ γεώργιον. Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί». (Α'. Κορ. 3, 9) Μία τοιαύτη συναίσθησις ὅτι οἱ κόποι ἡμῶν εἶναι καὶ κόποι διὰ τὸν Θεόν, νομίζω ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἓν ἀντίρροπον καὶ ὡς μία παρηγορία εἰς τὰς πολλὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει ὁ διδάσκαλος, δυσχερείας καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἐπαγγέλματος ἀπορρεούσας, καί, ὡς μὴ ὤφελεν, ἀπὸ μέρους ἐκείνων πολλάκις, ὑφ' ὧν ἐτάχθη διδάσκαλος, προερχομένας.

Καὶ νῦν στρέφων τὸν λόγον μου πρὸς ὑμᾶς, ἀγαπητοί μου μαθηταί, πρὸς ὑμᾶς, οἱ ὁποῖοι ἀποτελεῖτε τὸ ἀντικείμενον τῆς μερίμνης ἡμῶν, τῶν μόχθων τῶν διδασκάλων ὑμῶν καὶ τῶν φροντίδων τῆς Ἐκκλησίας, λέγω ὅτι εἰς ὑμᾶς κυριολεκτεῖται τὸ λόγιον ἐκεῖνο: ἡ εὐγενὴς καταγωγὴ ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις.

Ἡ Θεία Πρόνοια σᾶς ἐκάλεσε νὰ μαθητεύσητε εἰς Σχολὴν μὲ ἔνδοξον Παράδοσιν, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ἡ τῶν μαθητῶν αὐτῆς ἐπιστημονικὴ δρᾶσις καὶ διοικητικὴ ἐνέργεια ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ὀρθοδόξων καὶ δὴ τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ὁμογλώσσων ἡμῶν, νὰ σημαίνῃ θ ε ο λ ό γ ο ν ἀρτιώτατα κατηρτισμένον, κ λ η ρ ι κ ὸ ν τέλειον καὶ π ο ι μ έ ν α ἱκανώτατον.

Τὸν τίτλον λοιπὸν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μαθητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κρατεῖτε πάντοτε ὑψηλά. Ἡ Κοινωνία θέλει νὰ ἵστασθε εἰς τὸ ὕψος σας. Χάρις εἰς τὸ ὄνομα τῆς Σχολῆς, σᾶς ἔχει τοποθετήσῃ ἐν τῇ ἐκτιμήσει αὐτῆς, πρὶν ἢ δοκιμάσῃ καὶ γνωρίσῃ ἕνα ἕκαστον κατ' ἄτομον. Ἐπωφελήθητε ἀπὸ τὴν πίστωσιν αὐτὴν τῆς ἐκτιμήσεως, τὴν ὁποίαν σᾶς κάμνει καὶ φανῆτε ἀντάξιοι αὐτῆς. Δικαιώσατε τὰς ἐλπίδας τὰς ὁποίας στηρίζει ἐφ' ὑμᾶς ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία οὐδενὸς φείδεται κόπου, οὐδεμιᾶς φείδεται δαπάνης διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν μόρφωσιν ὑμῶν πληρεστέραν καὶ τὴν διαμονὴν ὑμῶν ἀπηλλαγμένην πάσης φροντίδος τοῦ καθ'

ἡμέραν βίου. Δὲν θὰ ἐπρόδιδε λοιπὸν ἀχαριστίαν καὶ δὲν θὰ ἀπεδείκνυε ψυχὴν κενὴν παντὸς ἰδανικοῦ ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ ἠσχολεῖτο περὶ πράγματα ἀλλότρια, ἂν μὴ καὶ ἐναντία πρὸς τὸ ὄνομα, πρὸς τὸν προορισμὸν καὶ τὴν κλῆσιν αὐτοῦ;

Ἐργάζεσθε λοιπόν, ἀγαπητοί μου μαθηταί. Ἐργάζεσθε διὰ νὰ πλουτίσητε τὸ πνεῦμά σας μὲ τὰ ἀναπαλλοτρίωτα κεφάλαια τῆς ἔξω καὶ τῆς ἔσω σοφίας. Το πρόγραμμα τῆς Σχολῆς εἰς διάστημα ἑνὸς αἰῶνος ηὐρύνθη ἀρκετὰ καὶ ἀκόμη πρέπει νὰ εὐρυνθῇ. Προσηρμόσθη πρὸς τὰς ἑκάστοτε ἀπαιτήσεις καὶ θὰ προσαρμοσθῇ καλλίτερον πρὸς τὰς νέας συνθήκας, τὰς ὁποίας ἀναμένομεν. Ὁ κληρικὸς τῆς σημερινῆς ἐποχῆς πρέπει νὰ γνωρίζῃ πολλά, πρέπει νὰ γνωρίζῃ χρήσιμα καὶ συγχρονισμένα πράγματα. Ὁ σημερινὸς κληρικὸς πρέπει, μὲ τὰς σημερινὰς μεθόδους τῆς ἐπιστήμης, νὰ ἀντέχηται «τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν» (Τίτ. 1,9). Τοῦτο δὲ κατορθοῦται διὰ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἐργασίας.

Ἀλλ' ὅπως καὶ ἄλλοτε πλειστάκις ἐτονίσαμεν, ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Σχολῆς εἶναι ἡ μόρφωσις λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀνθρώπων δηλ. οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἔργον ἔχουσι νὰ κατευθύνωσι ψυχάς, ἀποστολὴν ἔχουσι νὰ μεσιτεύωσι μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, νὰ γίνωνται δωρεῖς τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ἁγιάζωσι τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν. Οἴκοθεν ἄρα ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἐπιστημονικὸς θεολογικὸς καταρτισμὸς δὲν ἀρκεῖ. Αὐτὸς δὲν ἀποτελεῖ τὸ ἅπαν τοῦ κληρικοῦ. Χρειάζεται καὶ ἁγιότης βίου. Ὁ ἔχων ὡς ἀποστολὴν νὰ καταστῇ ἀνεπαίσχυντος μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, νὰ καταστῇ πνευματικὸς πατὴρ πάντων, χειραγωγὸς καὶ θεραπευτὴς ψυχῶν, αὐτονόητον ὅτι πρέπει αὐτὸς πρῶτος νὰ καθαγιάσῃ τὸν βίον του, αὐτὸς πρῶτος νὰ ζήσῃ τὴν πνευματικὴν ζωήν, νὰ ζῇ καὶ νὰ κινῆται αὐτὸς πρῶτος ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας, τὴν ὁποίαν δημιουργεῖ περὶ αὐτὸν ἡ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἕνωσις καὶ κοινωνία. Καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς τοιαύτης ἀτμοσφαίρας πνευματικῆς ζωῆς, δυνάμεθα νὰ καυχηθῶμεν, παρέχει ὅλα τὰ μέσα καὶ ὅλας τὰς συνθήκας ὁ ἐν τῇ Σχολῇ βίος.

Μὴ ὀκνῆτε λοιπόν, ἀγαπητοί μου μαθηταί, τοῦ νὰ ἐπωφεληθῆτε ἐκ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα σᾶς παρέχει ἀφθόνως ἡ Σχολή, ὅπως ἀναπτύσσητε τὸ πνεῦμά σας, ὅπως διαπλάσσητε τὰς καρδίας σας καὶ προάγησθε ἐν τῇ πνευματικῇ ζωῇ. Μὴ ἀμελῆτε τῶν καθ' ἡμέραν καθηκόντων σας. Προσπαθῆτε νὰ προοδεύητε πνευματικῶς καὶ ψυχικῶς, τείνοντες καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν τελειότητα. Αὐτὸ εἶναι τὸ συμφέρον σας, αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν διδασκάλων σας, αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν χαρὰν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν δόξαν τῆς Σχολῆς.

Κύριος δὲ ὁ Θεός, ὁ εὐλογήσας σήμερον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητος, εἴθε νὰ εὐλογήσῃ καὶ τὸ τέρμα αὐτοῦ ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ καὶ ἐν πλήρει καρποφορίᾳ ἠθικῇ. Τῇ δὲ φιλτάτῃ Μητρὶ πάντων ἡμῶν Σχολῇ, εἴθε νὰ ἐξακολουθῇ νὰ δωρῆται μακράν, γαληνιαίαν, εἰρηνικὴν καὶ ἀπρόσκοπτον καὶ εἰς τὸ μέλλον τὴν λειτουργίαν αὐτῆς, πρὸς δόξαν τοῦ Ἁγίου Αὐτοῦ Ὀνόματος.

Η ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ.

ΔΟΞΑΝ καὶ εὐχαριστίαν πολλὴν ἀναπέμπομεν σήμερον πρὸς τὸν Οὐράνιον τῶν Φώτων Πατέρα, Ὅστις ἠξίωσεν ἡμᾶς ἵνα, ὑπὸ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, χαιρετίσωμεν τὸν ἐπ' αἰσίοις ἐγκαινιζόμενον νέον σχολικὸν ἐνιαυτόν.

Καὶ συμπληροῦται ἤδη, εὐδοκίᾳ τοῦ Παναγάθου Θεοῦ, ἑκατονταετία, ἀφ' ἧς ὁ σεβάσμιος καὶ φιλόμουσος ἀοίδιμος Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ', ἐφύτευσε τὸ φυτώριον τοῦτο τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, συνέστησε τὸ ἱερὸν τοῦτο Ἐκκλησιαστικὸν Ἵδρυμα, τὸ ὁποῖον ἠρέμα καὶ σεμνοπρεπῶς ἐκπληροῖ τὸ μέγα καὶ τίμιον ἔργον τῆς διαδόσεως τῆς ἀληθοῦς γνώσεως εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ ἰδοὺ δύναται σήμερον ἡ Μήτηρ καὶ Τροφὸς Σχολή, ἐν συνειδήσει τῆς τιμίας ἐκπληρώσεως τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἀποστολῆς, νὰ στρέψῃ μετ' ἐγκαυχήσεως τὸ βλέμμα αὐτῆς πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν ἤδη διανυθεῖσαν, ἐν μέσῳ οὐκ ὀλίγων δυσχερειῶν, λαμπρὰν καὶ τετιμημένην σταδιοδρομίαν αὐτῆς.

Καθ' ὅλην τὴν ἑκατονταετῆ αὐτῆς ὕπαρξιν ἡ Σχολὴ συνεκέντρωσεν ὑπὸ τὴν στοργικὴν αὐτῆς στέγην τοὺς ἐραστὰς τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καὶ κατήρτισε πολλοὺς ἐργάτας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες ἀφιέρωσαν τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὥς τε Ἱεράρχαι καὶ ὡς Κληρικοί, ἐπιστήμονες, ἱεροκήρυκες καὶ διδάσκαλοι. Ἡ Τροφὸς Σχολὴ ἐγένετο κέντρον ἐπιστημονικῶς πεφωτισμένων τάσεων, διεσκόρπισεν, ὡς λαμπρὸς φάρος, τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως εἰς σκοτεινὰς περιόδους, ἐνσαρκώνουσα ἐν τῇ δράσει αὐτῆς τὴν ἰδέαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως. Ὑπῆρξε πάντοτε ἡ καρδία, ὁ πνευματικὸς ὀφθαλμὸς τῆς δράσεως τῆς Μητρὸς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας καὶ σήμερον ἀποτελεῖ παράγοντα πολύτιμον κύρους καὶ γοήτρου.

Διὰ τοῦτο τὸ γεγονὸς τῆς συμπληρώσεως ἑκατονταετοῦς εὐδοκίμου σταδιοδρομίας τῆς Τροφοῦ Σχολῆς, εἶνε ὑπόθεσις ἐνθέρμου δοξολογίας τοῦ Ἁγίου Ὀνόματος τοῦ Θεανθρώπου τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος. Ἂς κλίνωμεν λοιπὸν εὐλαβῶς τὸ γόνυ τῆς καρδίας πρὸ τοῦ Θρόνου τῆς Μεγαλωσύ

νης Αὐτοῦ καὶ ἐκ βαθέων ἂς ἀναπέμψωμεν πρὸς Αὐτὸν αἶνον καὶ εὐχαριστίαν, ἐπιδαψιλεύσαντα πλουσίαν τὴν χάριν Αὐτοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν καὶ συνέχισιν τοῦ τιμίου καὶ θεοφιλοῦς ἔργου τῆς Σχολῆς.

Ἀλλά, μετὰ Θεόν, ἡ ψυχὴ ἡμῶν πλήρης εὐγνωμοσύνης φέρεται πρὸς τοὺς μακαριστοὺς ἐκείνους Ἱδρυτάς, Μεγάλους Εὐεργέτας, Σχολάρχας καὶ Καθηγητὰς τοῦ σεμνοῦ τούτου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἱδρύματος. Τούτων τιμῶντες βαθύτατα τὴν μνήμην, μακαρίσωμεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν.

Πρὸς ὑμᾶς δὲ τὸν λόγον ἤδη στρέφων, ἀγαπητοὶ μαθηταί, βραχέα τινὰ μόνον θὰ προσείπω μετὰ τοὺς πατρικοὺς καὶ ἐμβριθεῖς λόγους τοῦ ἁγίου Σχολάρχου. Ἐγκαρτερήσατε πρὸ παντός, προσφιλῆ τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, εἰς τὸ ἱερὸν στάδιον, εἰς ὃ αὐθορμήτως εἰσήλθετε. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ στάδιον τοῦτο δὲν εἶνε ἄμοιρον δυσχερειῶν, περιέχει ἀγῶνας, ὑπὸ δὲ τοὺς ἀγῶνας ἐξυπακούονται ἱδρῶτες καὶ μωλωπισμοί, «οὐδεὶς δὲ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ». Δεῦτε εἰς τὸ Στάδιον.

Τὸ Στάδιον εἶνε εὐρὺ καὶ ἀνεμπόδιστος ἡ ἅμιλλα.

Τὰ ἀγωνίσματα ἄπειρα, πνευματικά, ἠθικά, ψυχικά, παντοῖα. Οἱ πάντες κινεῖσθε, τρέχετε, πίπτετε, ἀνίστασθε, ἀγωνίζεσθε εἰς τὸ πεδίον τῆς ἀρετῆς, ἁμιλλᾶσθε εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος, ὀλίγοι ὅμως λαμβάνετε τὸν στέφανον.

Ἀγαπητοὶ μαθηταί! Ἡ ἑπταετὴς ἐν τῇ Τροφῷ Σχολῇ φοίτησις, ἡ ἄφθονος καὶ ἐπιμεμελημένη διδασκαλία, ἡ πατρικὴ τοῦ ἁγίου Σχολάρχου καὶ τῶν Καθηγητῶν στοργὴ καὶ πάντα τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Σχολῆς παρεχόμενα μέσα θὰ σᾶς ἐνισχύσωσιν εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα. Τὰ μέσα ταῦτα εἶνε ὡς τόσα ἐφόδια, συντελοῦντα εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ προορισμοῦ τῆς Σχολῆς καὶ τῆς λαμπρότητος τῆς Ἐκκλησίας. Εἶνε ἐφόδια, τῶν ὁποίων στερεῖται πᾶν ἄλλο ἐκπαιδευτήριον. Ἀλλ' ὅσον περισσότερα τὰ ἐφόδια, ὅσον δαψιλεστέρα ἡ διδασκαλία, ὅσον στοργικωτέρα ἡ μέριμνα τῆς Σχολῆς, τόσον μεγαλείτερα ἐφ' ὑμῶν καὶ τὰ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας, τόσον μεγαλείτεραι αἱ εὐθῦναι, αἱ ἐπιβαρύνουσαι τοὺς ἀθετοῦντας τὰς προσδοκίας τῆς Ἐκκλησίας.

Δὲν ὑπολείπεται λοιπὸν εἰς ὑμᾶς, φίλτατοι μαθηταί, εἰ μὴ ἡ ἐπιμέλεια, ἡ προσοχή, ἡ καλὴ θέλησις νὰ ἀποταμιεύσητε ὅ,τι χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον διδάσκεσθε, νὰ διαπλάσητε ψυχὴν ἁγνήν, νὰ διαγράψητε βίον ἠθικὸν καὶ ἀνεπίληπτον, πειθαρχοῦντες εἰς τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς. Μείνατε ἁγνοὶ καὶ ἀμόλυντοι, λευκοὶ καὶ ἀθῷοι εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰς πράξεις. Μὴ διανοηθῆτε τὸ κακόν, διότι «ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον» (Ἰάκ. α'. 15—16). Ἡ μόρφωσις,

ἡ εὐφυΐα, αἱ γνώσεις δὲν ἔχουσι τόσην ἀξίαν εἰς εὐαρέστησιν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅσον ὁ ἐνάρετος βίος, ἡ τιμιότης, τὸ καλὸν παράδειγμα.

Ἀποτινάξατε τὴν ὀκνηρίαν τῆς σκέψεως, ἀποφεύγετε διαρκῶς τὰς ματαίας καὶ ψυχοφθόρους ἀσχολίας, μορφώσατε ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν, ἐνστερνισθῆτε καὶ πιστεύσατε εἰς τὴν ἀνωτέραν ἠθικὴν ζωήν, ἀποδυθῆτε εἰς ἀγῶνα μὲ ἰδεώδη ἱερὰ καὶ τάξιν καὶ πειθαρχίαν. Πειθαρχία δὲ σημαίνει ἁρμονίαν, ἀνάπτυξιν, πρόοδον, χριστιανικὴν τελειότητα, ὁλοκλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἠθικὴν προσέγγισιν πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐντρυφήσατε εἰς τοὺς ἀγνοουμένους θησαυροὺς τῆς φιλοσοφίας, τῆς θρησκευτικότητος καὶ τῆς εὐφραδείας τῶν σοφωτάτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ἐνισχύσατε διὰ τῶν θησαυρῶν τούτων τὴν θρησκευτικήν σας πίστιν, πλουτίσατε τὰς γνώσεις σας. Μελετᾶτε ἐντατικῶς κατὰ τοὺς χρόνους τούτους μάλιστα τῆς τροπῆς τοῦ κόσμου πρὸς νέας ὁδούς, πρὸς νέας κατευθύνσεις. Προσέχετε ὅμως, ἰδίᾳ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῶν θυελλῶν καὶ τῶν κλυδωνισμῶν καὶ τῶν μεγάλων προβλημάτων, προσέχετε, κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῶν μεγάλων ἐρωτηματικῶν, νὰ ἀπορροφᾶτε τὸ μέλι, ἀποκλίνοντες πάντοτε τὰς ἀκάνθας.

Καὶ νῦν, τερματίζων τὸν λόγον καὶ ἐπισφραγίζων τὴν σεμνὴν ταύτην τελετήν, διαβεβαιοῦμαι ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ Σχολῇ περὶ τῆς πρὸς αὐτὴν βαθείας στοργῆς καὶ τοῦ ἀπαραμειώτου ἐνδιαφέροντος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Βενιαμὶν τοῦ Α΄ καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, Ὧν καὶ ἐκφράζω, ἐκπληρῶν εὐάρεστον ἐντολήν, τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰς ἐνθέρμους εὐχὰς καὶ εὐλογίας μετὰ τῶν ἐγκαρδίων εὐχαριστιῶν τῆς σεβαστῆς Ἐφορείας πρὸς τὸν ζηλωτὴν καὶ πεπνυμένον Σχολάρχην Πανιερώτατον ἀδελφὸν ἅγιον Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομον καὶ τοὺς Ἐλλογίμους κ. κ. Καθηγητάς, ἀόκνως καὶ φιλοτίμως ἐργαζομένους καὶ κοπιῶντας ὑπὲρ τῆς καλλιεργείας καὶ ἀναδείξεως τοῦ πνευματικοῦ τούτου ληΐου, εὔχομαι δὲ ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ καρδίας ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἐνισχύῃ ἄνωθεν δαψιλῶς καὶ ἐμψυχώνῃ αὐτοὺς ἐν ταῖς πεφωτισμέναις αὐτῶν καὶ εὐσυνειδήτοις πνευματικαῖς προσπαθείαις, φωτίζῃ καὶ ἁγιάζῃ διὰ τῆς θείας χάριτος καὶ εὐλογίας τοὺς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκομένους, διὰ νὰ φανῶσιν ἐν πᾶσιν ἀντάξιοι τῶν χρηστῶν ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ σκέπῃ καὶ περιφρουρῇ τὴν γεραρὰν ἡμῶν Μητέρα καὶ Τροφὸν Σχολήν, ἵνα καὶ κατὰ τὴν ἐπ' αἰσίοις διανοιγομένην νέαν περίοδον, ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ πάντοτε σκιὰν καὶ τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν τῶν νόμων τῆς Τουρκικῆς ἡμῶν Δημοκρατίας, ἐπιτελέσῃ ἐν πάσῃ ἀκμῇ καὶ καρποφορίᾳ πνευματικῇ τὸ τίμιον καὶ ὑψηλὸν καὶ ἅγιον ἔργον αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΑΒΛΕΨΙΑΙ

Ἐν σελ.	297	στίχ.	2 κάτωθεν	*ἱεροτελεστιῶν*	διορθωτέον	εἰς	*ἱεροτελεστῶν*
» »	303	»	3 ἄνωθεν	*1933*	»	»	*1923*
» »	304	»	9 κάτωθεν	*Μ. Ἀρχιμ. Κων/τῖνος*	προσθετέον		*ὁ Τυπάλδος*
» »	307	»	13 ἄνωθεν	*ἀνωτέρω*	διορθωτέον	εἰς	*ἀνώτερα*
» »	309	»	13 ἄνωθεν	*Τέλος σπουδῶν*	»	»	*Τίτλος σπουδῶν*

Çituris Biraderler Basımevi–Galata